

บทที่ 6

เนื้อหาสาระ รูปแบบ และระบบความสัมพันธ์

ในแนวคิดอื่นๆ $1+1 = 2$

แต่ในแนวคิดโครงสร้างนิยม $1+1$ อาจเท่ากับ 1 หรือ 3 ก็ได้

เพราะแนวคิดโครงสร้างนิยมเชื่อว่า

“ส่วนรวมทั้งหมดนั้น มิได้มีค่าเท่ากับผลรวมของส่วนย่อยทั้งหมด”

(whole is not equal to sum of its parts)

ในบทที่ 4 ด้วยวิธีการแบบโครงสร้างนิยมและสัญวิทยาเราพบว่าโครงสร้างของหนังสือพิมพ์ (newspaper's structure) นั้นมี 3 โครงสร้างหลักคือ เนื้อหาสาระ (substance) รูปแบบ (form) และการตีพิมพ์ (publishing) ส่วนในบทที่ 5 เราค้นพบโครงสร้างทางกายภาพ-วัตถุว่าหนังสือพิมพ์มีโครงสร้าง 4 ระดับคือ ระดับตัวเล่ม ระดับเล่มย่อย ระดับหน้า และระดับหน่วยย่อย ในบทนี้เราจะเจาะลึกลงไปดูความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบและเนื้อหาสาระว่าปัจจัยหรือระบบความคิดใดที่ควบคุมความเป็นไปของเนื้อหาในหนังสือพิมพ์กัน

หนังสือพิมพ์มีอะไรบ้าง (what are in newspaper?)

มีอะไรบ้างอยู่ในหนังสือพิมพ์บ้าง? เราส่วนใหญ่คงตอบได้ว่าสิ่งที่อยู่ในหนังสือพิมพ์ก็คือข่าว บทบรรณาธิการ สารคดี บทความ ภาพถ่าย ข่าวกีฬา หรือการ์ตูนและอาจจะมีคอลัมน์โปรดของนักเขียน/คอลัมน์สตีที่เราชื่นชอบ เราเลือกอ่านอย่างที่เราชอบเท่านั้น เช่นนี้แล้วน้อยคนนักที่จะตระหนักรู้ว่ามีปริมาณเนื้อหาต่างๆ มากมายที่อยู่ในหนังสือพิมพ์ที่เราอ่านทุกๆ วัน! ไม่ว่าจะเป็นคอลัมน์โชคชะตา ตอบจดหมายจากทางบ้าน ข่าวซุบซิบนินทา อวยพรวันเกิดดาราดาว เซ็ครอบฉายภาพยนตร์ โฆษณาลดราคาในห้างสรรพสินค้า ประกาศผลออกสลากรางวัลลอตเตอรี่ หรือจนเทคโนโลยีใหม่ๆ ข่าวข้ามชั้นจากต่างแดน รายงานสภาพดินฟ้าอากาศ ฯลฯ โดยสรุปอาจบอกได้ว่าหนังสือพิมพ์นั้นประกอบด้วย ข่าว (รายงานข่าว

¹ Duane Bradley, The newspaper: Its place in a democracy. (New York: D. Van Nostrand Company, 1965) p.19

รวมทั้งรายงานพิเศษ สกู๊ป) บทบรรณาธิการ บทความ หรือคอลัมน์เชิงวิพากษ์วิจารณ์ การ์ตูน ภาพข่าว ภาพประกอบและโฆษณา² ดังนั้นการพิมพ์หนังสือพิมพ์ทุกๆ วันเพื่อจำหน่ายนั้นจำเป็นที่จะต้องมีการควบคุมเนื้อหาทั้งหมด กล่าวถึงเนื้อหาและรูปแบบต่างก็มีความสัมพันธ์กัน โดยความสัมพันธ์นี้คือ "กฎเกณฑ์และระเบียบต่างๆ" ที่กำหนดว่าเนื้อหาควรถูกนำเสนอ/บอก/เล่า/รายงานเช่นไร เช่น ยกตัวอย่างเช่นอาหารอย่างหนึ่ง เราจะทำซาลาเปาไส้หมู (คือตัวบท) แล้วเราก็ต้องมีแป้งและมีเนื้อหมู (คือรูปแบบและเนื้อหาสาระ) วิธีทำซาลาเปาก็คือระบบความสัมพันธ์ระหว่างแป้งกับเนื้อหมู วิธีทำ" เปรียบเสมือนรูปแบบ เป็นกฎเกณฑ์ที่ไม่สามารถละเลยได้ อาจมีนักเรียนทำอาหารหรือพ่อครัวมากมายทำซาลาเปาสูตต่างๆ ใส่น้ำตาล ใส่น้ำส้ม ใส่น้ำมะนาว ใส่น้ำผลไม้ แต่ทั้งหมดก็ต้องมี "กฎเกณฑ์ร่วมกัน" ในการทำซาลาเปา ฉะนั้นแล้วการนำเนื้อหาทั้งหมดที่อยู่ในโลกข้างนอกมาปรุงอยู่ในหนังสือพิมพ์ จึงต้องมีกฎเกณฑ์ร่วมกันบางอย่างในการทำ ผู้อ่านอาจคิดว่าแป้งก็คือว่าเป็นเนื้อหาสาระ ด้วยเพราะเราก็ทานมันได้เช่นเดียวกับไส้ แต่ที่จริงแล้วแป้งข้างนอกนั้นทำหน้าที่ห่อหุ้มเนื้อไส้ข้างในเท่านั้น เช่นเดียวกับกับข้าว เวลาเราอ่านข่าวเราบอกว่าเราชอบอ่านข่าวการเมือง ข่าวบันเทิง ข่าวเศรษฐกิจ คล้ายกับการเลือกทานซาลาเปา เราอาจชอบทานไส้หมูไส้ครีม ไส้สังขยา ไส้ถั่วแดง ฯลฯ แต่เราไม่เลือกแป้ง สิ่งที่เราเลือกได้คือไส้ในที่เปรียบเสมือนเนื้อหาสาระ เช่นนี้แล้ว แป้งก็กำลังทำหน้าที่ "นำเสนอเนื้อหาสาระ" ในรูปแบบอาหารแบบซาลาเปา เราอาจทานหมูไส้ หมูแดง สังขยา ถั่วแดง ฯลฯ ในอาหารประเภทอื่นได้ แต่กับแป้งที่ห่อหุ้มซาลาเปาเท่านั้น ที่ทำให้เรามีซาลาเปาได้ แต่ซาลาเปาก็ต้องการไส้ เพราะถ้าไม่มีไส้ซาลาเปาก็จะเป็นซาลาเปาไปไม่ได้เช่นกัน ตัวอย่างนี้แสดงให้เห็นว่ารูปแบบและเนื้อหาสาระต่างต้องการกันและกัน เปรียบเสมือนเหรียญคนละด้าน และรูปแบบก็มีฐานะอยู่ในที่สามารถกำหนดเนื้อหาสาระได้ว่าควรถูกนำเสนอออกมาอย่างไร

ในหนังสือพิมพ์เนื้อหาสาระและรูปแบบเป็นองค์ประกอบหลักในทุกๆ ตัวบท

อะไรเป็นเนื้อหาสาระและรูปแบบ?

หากผู้อ่านลองย้อนกลับไปดูตารางที่ 26 จนถึงตารางที่ 28 ที่แสดงให้เห็นว่าในหนังสือพิมพ์ที่ผู้ศึกษาเลือกมา (หรืออาจจะลองหยิบหนังสือพิมพ์ที่อยู่ใกล้ๆ มือท่านเล่มใดก็ได้มาเปิดไปตลอดทั้งเล่มดู) จะพบว่าเราสามารถแจกแจงแต่ละหน้าออกมาได้ว่ามีอะไรบ้าง ทุกๆ หน้าที่เราเปิดผ่านและอ่านมันเราได้ เนื้อหาจากตัว "สาร/ตัวบท" (messages/texts) ที่หนังสือพิมพ์สื่อออกมาได้ทั้งหมดมากมายสุดแต่จะสามารถจินตนาการได้ เวลาที่เราพูดว่าเรากำลังอ่านข่าวอยู่นั้น เป็นคำบอกเล่าที่กล่าวถึงด้านเดียวของตัวบท (text) คืออ่านเรากำลังเพียงแต่พูดว่าเรากำลังอ่านเพียงรูปแบบอยู่เท่านั้น แต่หากว่าเราพูดว่าเรากำลังอ่านข่าวการเมือง เราก็กำลังบอกว่าเราอ่านรูปแบบ(ข่าว)และเนื้อหา(การเมือง)อยู่ เป็นการบอกถึงสองด้านที่สมบูรณ์ของตัวบทคือรูปแบบและเนื้อหา (form and substance)

² สุรสิทธิ์ วิทยารัฐ, การบรรณาธิการหนังสือพิมพ์และนิตยสาร, (กรุงเทพมหานคร: สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา, 2544), หน้า 114

ตัวบท = รูปแบบ + เนื้อหาสาระ

text = form + substance

เริ่มต้นที่การพิจารณาองค์ประกอบตัวแรกคือ เนื้อหาสาระ

1. เนื้อหาสาระของหนังสือพิมพ์ (substances of newspaper)

เนื้อหานั้นคือสาระ ใจความ แก่นเรื่องของตัว "สาร" (message) ที่สื่อความหมายจากรูปภาพ, ตัวหนังสือ หรือภาพกราฟฟิกหรือแม้แต่ที่ว่าง เนื้อหา (substance) นี้คือหัวใจหลักของหนังสือพิมพ์ เนื้อหาสาระคือเรื่องราว เหตุการณ์ ความคิด ข้อเท็จ-จริง ความเห็นที่เราอ่านจากข่าว บทความ คอลัมน์ โฆษณา ประกาศ ฯลฯ อะไรก็ตามที่เราได้รับรู้ความหมาย (meaning) มีเนื้อหามากมายอยู่ในหนังสือพิมพ์ตั้งแต่เรื่องชาวบ้านไปจนเรื่องจ้าว เรื่องไสยศาสตร์หรือเรื่องวิทยาศาสตร์ ความเลว/ชั่ว/ร้าย ไปจนถึงเรื่องดี/งาม เรื่องชวนหัวหรือเรื่องชวนเศร้า ฯลฯ แม้แต่เรื่องอดีตหรือเรื่อง(แนวโน้ม)อนาคตก็สามารถหาอ่านได้ในหนังสือพิมพ์ เรื่องการเมือง สังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม กฎหมาย ศาสนา บันเทิง กีฬา สุขภาพ นวนิยาย ประกาศรางวัลลิตเตอร์ โชคชะตา ฯลฯ เหล่านี้คือ "เนื้อหาสาระ" (substance)

ในบทที่ 5 ตารางที่ 18-20 แสดงให้เห็นถึงเนื้อหาสาระและรูปแบบของหนังสือพิมพ์ทั้งสามฉบับ หากพิจารณาที่ความเป็นไปได้ของเนื้อหาสาระทั้งหมด อาจกล่าวได้ว่าหนังสือพิมพ์มี "ข้อจำกัดประเภท/ลักษณะเนื้อหา" อยู่จำนวนหนึ่ง คือ "สังคม อาชญากรรม การเมือง เศรษฐกิจ การศึกษา กฎหมาย วิทยาศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรมวรรณกรรม ศาสนาเทคโนโลยีสาธารณสุข กีฬา บันเทิง นวนิยาย ฯลฯ" หรือกล่าวได้ว่า "โครงสร้างด้านเนื้อหาหรือความเป็นไปได้ของเนื้อหาของหนังสือพิมพ์ถูกจำกัดด้วยประเภทเนื้อหาเหตุการณ์ต่างๆ ไม่เกิน 10-20 หมวดประเภท" เป็นสูตรที่ตายตัว หนึ่งๆ ของโครงสร้างด้านเนื้อหา

มติชน	ไทยรัฐ	บางกอกโพสต์	หนังสือพิมพ์ทั่วไป
เนื้อหาสาระ (substance) การเมือง สังคม เศรษฐกิจ การศึกษา กฎหมาย อาชญากรรม วิทยาศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรม วรรณกรรม ศาสนา เทคโนโลยีสาธารณสุข กีฬา บันเทิง ฯลฯ	เนื้อหาสาระ (substance) สังคม อาชญากรรม การเมือง เศรษฐกิจ การศึกษา กฎหมาย วิทยาศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรม วรรณกรรม ศาสนาเทคโนโลยี สาธารณสุข กีฬา บันเทิง นวนิยาย ฯลฯ	เนื้อหาสาระ (substance) การเมือง สังคม เศรษฐกิจ การศึกษา กฎหมาย อาชญากรรม วิทยาศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรม วรรณกรรม ศาสนา เทคโนโลยีสาธารณสุข กีฬา บันเทิง ฯลฯ	เนื้อหาสาระ (substance) การเมือง สังคม เศรษฐกิจ การศึกษา กฎหมาย อาชญากรรม วิทยาศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรม วรรณกรรม ศาสนา เทคโนโลยี สาธารณสุข กีฬา บันเทิง ฯลฯ
รูปแบบ (form) ชื่อหัวข่าว คอลัมน์ บทความ โฆษณา สารคดี ประกาศ สารบัญหน้า	รูปแบบ (form) ชื่อหัวข่าว คอลัมน์ บทความ โฆษณา สารคดี ประกาศ สารบัญหน้า	รูปแบบ (form) ชื่อหัวข่าว คอลัมน์ บทความ โฆษณา สารคดี ประกาศ สารบัญหน้า	รูปแบบ (form) ชื่อหัวข่าว คอลัมน์ บทความ โฆษณา สารคดี ประกาศ สารบัญหน้า

จากตารางที่ 29 สรุปได้ว่า “ความเป็นไปได้ทั่วไปของเนื้อหาสาระที่เราจะพบได้ในหนังสือพิมพ์ว่ามีการเมือง สังคม เศรษฐกิจ การศึกษา กฎหมาย อาชญากรรม วิทยาศาสตร์ ศิลปะ วัฒนธรรมวรรณกรรม ศาสนาเทคโนโลยีสาธารณสุข กีฬา บันเทิง ฯลฯ” เท่านั้น ไม่มาก-ไม่น้อยไปกว่านี้ นอกจากนี้แล้วเนื้อหาเป็นสิ่งที่แปรเปลี่ยนอยู่เสมอทุกวันทุกเวลา กล่าวเช่นนี้ไม่ได้หมายความว่าเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งแปรเปลี่ยนไปตลอดเวลา (ซึ่งอันที่จริงก็เป็นเช่นนั้น) หรือหมายความว่าเกิดความเป็นไปได้ของเนื้อหาประเภท/ลักษณะใหม่ๆ ขึ้นมาทุกวัน แต่หมายความว่าทุกวันที่ผ่านไปมีเหตุการณ์ใหม่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลาหรือแม้เกิดขึ้นแล้วในอดีตอันยาวนานก็สามารถนำกลับมาเล่าใหม่ได้อีกครั้ง ตราบใดที่โลกแห่งสังคมข้อมูลข่าวสารยังคงหมุนเวียนอยู่ที่บนหนังสือพิมพ์ก็ไม่เคยเว้นว่าง “ความแปรเปลี่ยนของเนื้อหา” นี้มีลักษณะเคลื่อนไหวตลอดเวลา (dynamic) ซึ่งเป็นปัจจัยภายนอกที่หนังสือพิมพ์กล่าว/บอก/เล่า/รายงาน/ถ่ายทอดผ่านตัวหนังสือ แน่ละว่าเรื่องราวเหล่านี้ย่อมเกิดขึ้นโดยมนุษย์ ธรรมชาติหรือสัตว์ กรรมบันดาลหรือเทวดาฟ้าดินกำหนด ฯลฯ นั้นเป็นเรื่องของสาเหตุที่มีมากมายนับไม่สิ้นสุด และหากจะลองพิจารณาให้ถี่ลึกลงไปใช่หรือไม่ว่า “เนื้อหา-เหตุการณ์ต่างๆ ในโลกที่เกิดขึ้นนี้ต่างเกี่ยวข้องเกี่ยวพันกันอย่างไรอย่างแยกไม่ออก” คือไม่มีจุดตัดที่แน่นอนชัดเจน

สมมติว่าเราอ่านเนื้อหาข่าวๆ หนึ่ง สาระที่เราได้คือใคร ทำอะไร ที่ไหนอย่างไร ทำไม อย่างไร เราอาจอ่านมันจาก ข่าว บทความ สารคดี หรืออะไรก็ตาม เราอ่านมันจากหน้ากระดาษที่เขียนบนด้านบนสุดของหน้ากระดาษว่า “การเมือง” กรณีนี้ก็เช่นเดียวกันกับเนื้อหาอื่นๆ ที่เราอ่านจากหน้ากีฬา-หน้าสังคม-หน้าบันเทิง-หน้าสุขภาพ หน้าการศึกษา ฯลฯ ไปจนจบเล่ม

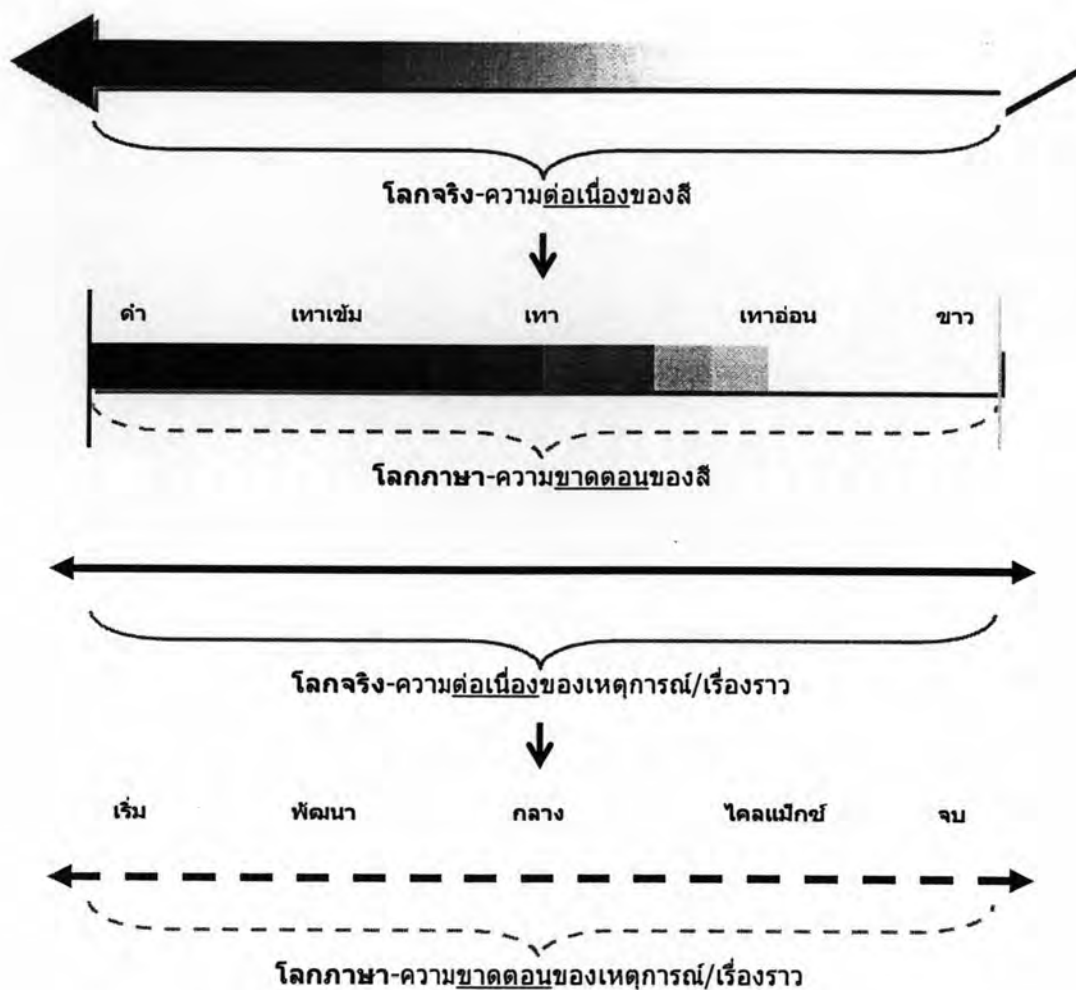
เราสามารถบอกได้ทันทีว่า “หนังสือพิมพ์มีประเภทเนื้อหาอะไรบ้าง” (เช่นเดียวกันกับหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ บางกอกโพสต์ และหนังสือพิมพ์อื่นๆ ทั่วโลก) ประเด็นก็คือ “ประเภทเนื้อหา” (content category) นี้คือ “ระบบตัด/แบ่ง/แยก/ทำให้ขาดออกจากกัน” หรือระบบที่สร้าง “เส้นแบ่งให้เกิดขึ้นจนมองเห็นได้” เพราะที่จริงแล้วเหตุการณ์หนึ่งๆ หรือเรื่องราวใดเรื่องราวหนึ่งนั้นต่างไม่มีจุดสิ้นสุดของเหตุการณ์ที่บอกว่ามันจบแล้ว ไม่มีเรื่องนั้นต่อไป เพราะที่จริงแล้วเหตุการณ์นั้นๆ ก็กำลังดำเนินอยู่ต่อไปแม้ขณะที่เรากำลังนั่งอ่านมันอยู่ก็ตาม นั่นคือ “ความไร้จุดจบที่แท้จริงของเหตุการณ์” (endless of story) คือไม่สามารถหาจุดที่เป็นที่สุดของจุดจบเรื่องราวนั้นๆ ได้ การรายงานข่าวหรือการเขียนบทความ คอลัมน์ สารคดี หรืออื่นๆ จึงเป็นเพียงการรายงาน/ถ่ายทอด/สื่อสารเพียงแค่ ส่วนเสี้ยวเวลาของเหตุการณ์นั้นเท่านั้น เป็นการตัดเอา “บางช่วงของระยะเวลา” (duration of time) มาเล่าให้ฟัง หนังสือพิมพ์จำเป็นต้องใช้ระบบการตัด/แบ่ง/ผ่า/แยกหรือทำเหตุการณ์นั้นๆ ให้ขาดออกจากเหตุการณ์เรื่องยาวที่ไม่มีวันจบมาเล่าเป็น “วันๆ” ไป เพราะหน่วยตัวบทที่ใหญ่ที่สุดของหนังสือพิมพ์คือ 1 วัน ฉะนั้นแล้วตัวบทย่อยๆ ที่ประกอบกันภายในหนังสือพิมพ์หนึ่งเล่มจึงถูกควบคุมด้วยระยะเวลาข้อจำกัดของตัวบทใหญ่

อีกแห่งหนึ่ง การเล่า/รายงาน/บอกเรื่องใดเหตุการณ์หนึ่งในหน้าหนังสือพิมพ์นั้นจำเป็นที่จะต้องตัด/ผ่า/แบ่ง/แยกเอาส่วนที่ไม่จำเป็นในการเล่า/รายงาน/บอกออกไป เพราะข้อจำกัดของพื้นที่และความรับรู้ของผู้อ่านและผู้เขียนที่ไม่สามารถเขียนเรื่องราวทั้งหมดใน "ทุกแง่มุม" ของเนื้อหาได้ ยกตัวอย่างเช่น เราอ่านข่าวหน้าหนึ่งเรื่องความขัดแย้งเรื่องกรณีคอร์รัปชันของคณะรัฐบาลชุดปัจจุบัน ซึ่งก็เป็นเรื่องราวของการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ศาสนา จริยธรรม คุณธรรม กฎหมาย การเอาผิด ฯลฯ ไปได้เรื่อยๆ จนไม่มีวันจบสิ้น นั่นคือมันมี "ความไร้ขอบเขตที่แท้จริงของเหตุการณ์" (boundless of story) คือไม่สามารถหาเส้นขอบ-เส้นกั้นขอบเขตเรื่องราวที่บอกว่าเรื่องราวนี้มีมันมีอยู่เท่านี้ที่เกี่ยวข้อง ไม่มีเรื่องราว สาระมากไปกว่านี้ เพราะแม้กระทั่งเหตุการณ์นั้นๆ ที่เรากำลังอ่านมันอยู่ มันก็กำลังดำเนินต่อไป และจะขยายขอบเขตเนื้อหาออกไปเรื่อยๆ ไปยัง "แง่มุมอื่นๆ ของเนื้อหา" อยู่ตลอดเวลา การรายงานข่าวหรือการเขียนบทความ คอลัมน์ หรือสารคดี หรืออื่นๆ จึงเป็นเพียงการรายงาน/ถ่ายทอด/สื่อสารเพียงแค่ส่วนเสี้ยวขอบเขตเนื้อหาของเหตุการณ์นั้นเท่านั้น เป็นการตัดเอา "บางส่วนของพื้นที่" (part of space) มาเล่าให้ฟัง ในแง่นี้ หนังสือพิมพ์จำเป็นต้องใช้ระบบการตัด/แบ่ง/ผ่า/แยกหรือทำเหตุการณ์นั้นๆ ให้ขาดออกจากเหตุการณ์เรื่องยาวที่ไม่มีวันจบมาเล่าเป็น "เรื่องๆ" ไป

ในโลกของความจริงที่เราอาศัยและมีชีวิตอยู่นั้นไม่เคยมีเรื่องราวใดๆ มีจุดสิ้นสุด และไม่มีเรื่องราวใดๆ ที่มีขอบเขตแดนแห่งเนื้อหาที่ชัดเจน โลกทั้งโลกประสบการณ์ที่เรารับรู้มันเป็นเพียงแค่ "ส่วนเสี้ยวหนึ่ง" ของความจริง ของอารมณ์ ของความรู้สึกทั้งสิ้น (parts of the world) และเมื่อเราอาศัยอยู่ในโลกแห่งความจริงเราก็ได้อาศัยอยู่ในโลกของภาษาด้วย เมื่อหนังสือพิมพ์เป็น "สื่อ" ที่ต้องใช้ "ภาษา" ในการ "สื่อความหมาย" อย่างที่บาร์ธส์กล่าวว่า "หน้าที่ของภาษาคือ การผ่า/แบ่ง/ตัดโลกแห่งความเป็นจริงออกเป็นส่วนๆ (discontinuity the truth) เพื่อสร้างความไม่ต่อเนื่องให้เกิดขึ้น ทำให้สรรพสิ่งแยกออกจากกันเพื่อให้เกิดความหมายขึ้นมา"³ ยกตัวอย่างเช่นความต่อเนื่องของสีที่ถูกตัดแบ่ง/ผ่าด้วยภาษา ทำให้เกิดความขาดตอน จนกลายเป็นชุดของความไม่ต่อเนื่องของสีต่างๆ อย่างที่เป็นอยู่⁴

³ ไชยรัตน์ เจริญสินโอฟาร์, สัญวิทยา, โครงสร้างนิยม, หลังโครงสร้างนิยม กับการศึกษาปรัชญาศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิภาษา มกราคม 2545), หน้า 93

⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 93

รูปที่ 59 เปรียบเทียบความต่อเนื่อง-ขาดตอนของสีกับความต่อเนื่อง-ขาดตอนเหตุการณ์/เรื่องราว

รูปที่ 59 เปรียบเทียบความต่อเนื่อง-ขาดตอนของสีกับความต่อเนื่อง-ขาดตอนเหตุการณ์/เรื่องราว โดยเส้นลูกศรเส้นบนสุดเปรียบเสมือนโทนสีที่ไล่จากดำไปจนขาว จะเห็นว่ามีการไล่โทนสีสม่ำเสมอต่อเนื่องกัน ขณะที่เส้นข้างล่างถัดมาเป็นการไล่โทนสีเช่นกัน แต่แสดงถึงความขาดตอน ไม่ต่อเนื่อง เช่นเดียวกับกับเส้นลูกศรที่ 3 ที่แทนเรื่องราวหนึ่งที่เกิดขึ้น ที่ไร้ขอบเขตจุดเริ่มและจุดจบที่ชัดเจน ขณะที่เส้นสุดท้ายล่างสุด กลับเป็นเส้นประ แสดงถึงความไม่ต่อเนื่อง ขาดตอน เช่นเดียวกับการบอกเล่ารายงานเรื่องราวต่างๆ ผ่านหน้าหนังสือพิมพ์ที่ต้องตัดเอาบางส่วนมารายงาน

เพราะหน้าที่ของหนังสือพิมพ์คือการรายงานเรื่องราว ข้อเท็จจริง เหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในโลกข้างนอกในโลกความเป็นจริง ฉะนั้นหนังสือพิมพ์จึงจำเป็นต้องใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดเรื่องราวต่างๆ ออกมาเพื่อให้ได้ใกล้เคียงกับข้อเท็จจริง/ความคิดเห็น/ความรู้สึกของเรื่องราวนั้นๆ มากที่สุด หนังสือพิมพ์ (หรือสื่ออื่นๆ อย่างโทรทัศน์ วิทยุ หนังสือเล่ม ภาพยนตร์ หรือทุกๆ สื่อ) จึงต้องใช้

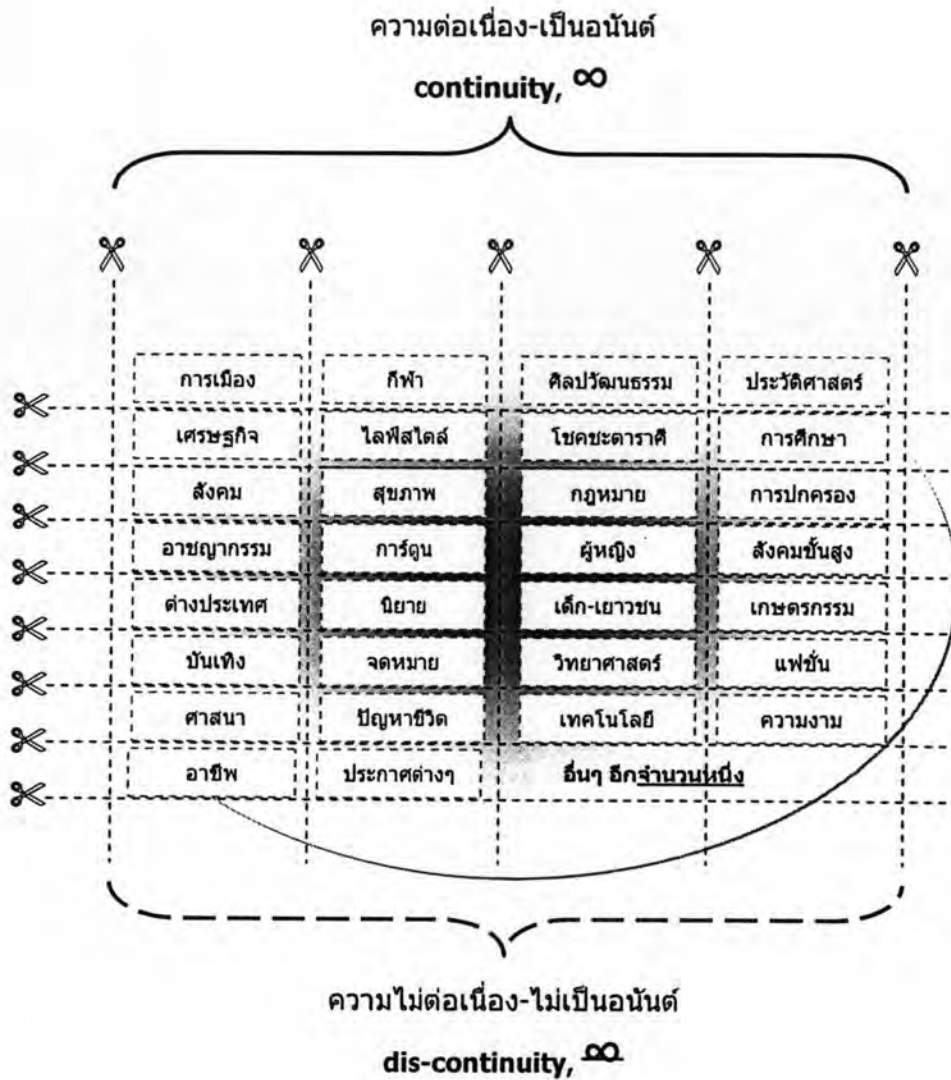
“กระบวนการตัดแบ่งความจริงมาเป็นส่วนๆ” จากความจริงทั้งหมดนั้นมารายงานลงใน 1 หน่วย เช่น หนังสือพิมพ์ 1 เล่ม สำหรับ 1 วัน (หากเป็นสื่ออื่นๆ สำหรับหนึ่ง 1 เรื่อง, รายการโทรทัศน์ 1 รายการ, นวนิยาย 1 เล่ม, เพลง 1 เพลง, บทกลอน 1 บทกลอน รูปภาพ 1 รูป ฯลฯ) ตัวอย่างที่เห็นเป็นรูปธรรมชัดเจนในตัวเล่มหนังสือพิมพ์คือ “การตัดแบ่งช่วงเวลา” (cutting in time) อย่างการแบ่งพิมพ์หนังสือพิมพ์

ในแง่ของ “ความไร้ขอบเขตที่แท้จริงของเหตุการณ์” (boundless) ที่ไม่สามารถหาเส้นขอบ/เส้นกันขอบเขตเรื่องราวได้นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ “หนังสือพิมพ์” (ในแง่ “วัตถุ” ที่มีระบบในตัวมันเอง) ต้อง “แบ่งเนื้อหาสาระที่มากมายไม่สิ้นสุดเหล่านั้นออกส่วนๆ” เสียก่อน เป็นกฎเกณฑ์พื้นฐานที่จำเป็นที่สุดสำหรับการทำส่วนเนื้อหาสาระในหนังสือพิมพ์ เพราะหนังสือพิมพ์ไม่สามารถบอกเล่ารายงานเรื่องราวต่างๆ เนื้อหาโดยไร้เส้นกันแบ่งได้ มิฉะนั้นเรื่องราวเหล่านั้นก็จะไม่สามารถทำความเข้าใจได้ (เช่นเดียวกันกับการทำชาลาเปา คงไม่มีพ่อครัวคนใดสามารถทำชาลาเปาทั้งลูกโดยใส่เนื้อหมูไปทั้งตัวโดยไม่หั่น แบ่งผ่า แล่เป็นชิ้นๆ ได้) เพราะเนื้อหาสาระเหล่านั้นจะมีความสัมพันธ์กันไปหมด

ยกตัวอย่างเช่น

“ข่าว...(นายกฯ พรรคการเมือง เลือกตั้งครั้งหน้า การปราบปรามทุจริตฯ).....”

จากตัวอย่างข่าวนี้ เรารู้ว่ามันเป็นข่าวการเมือง ที่เรารู้เช่นนั้นก็เพราะองค์ประกอบของเรื่องราว นั้นล้วนเป็น “เรื่องแบบการเมือง” (political story) ทั้งสิ้น แต่ในความเป็นจริงแล้วเรื่องราวนี้อาจผูกโยงสัมพันธ์กับเรื่องราวอื่นๆ อย่างสังคม ศาสนา วัฒนธรรม ฯลฯ ด้วยก็ได้ แต่ด้วยข้อจำกัดเรื่อง “เวลาและพื้นที่” (time and space limitation) ที่ทำให้เราไม่สามารถเขียนโยงทุกๆ เรื่องได้ นักหนังสือพิมพ์จึง จำเป็นที่จะต้อง “เขียน/รายงาน/บอกเล่าให้เป็น แบบของเรื่องๆ ไป”

รูปที่ 60 แสดงเนื้อหาที่แบ่ง/ผ่า/ตัดออกจากเนื้อหาในโลกจริง แบ่งเป็น "กลุ่ม" เนื้อหาหลัก

จากรูปที่ 60 แสดงเนื้อหาที่แบ่ง/ผ่า/ตัดออกจากเนื้อหาในโลกจริง แบ่งเป็น "กลุ่ม" เนื้อหาหลัก รูปวงรีสีเทาเข้มคือ "ความเป็นไปได้ของเนื้อหาทั้งหมดที่ไม่สามารถตัดแบ่งได้" ซึ่งมีค่าเป็นอนันต์ ($n=\infty$, $n = \text{number}$, $\infty = \text{infinity}$) ขณะที่กล่องสีเทาเล็กๆ แต่ละอันคือ "การตัดแบ่งความเป็นไปได้ทั้งหมดของเนื้อหา" ออกเป็น "กลุ่ม/ประเภท" (category) ที่สามารถนับจำนวนกลุ่มเนื้อหาต่างๆ ได้เป็นจำนวนเต็ม ($n=n_i$, $n = \text{number}$, $i=1,2,3...n$) โดยอาศัยความเหมือนและความแตกต่างในการแบ่ง โดยแบ่งเนื้อหาทั้งหมดออกเป็นเรื่องของการเมือง เศรษฐกิจ สังคม อาชญากรรม ฯ ไปจนถึงเรื่องความงาม สุขภาพ เด็ก เยาวชน และยังสามารแบ่งออกไปได้มากกว่านี้อีก (แล้วแต่ความละเอียดในการผ่า/แบ่ง) แต่โดยรวมแล้วหนังสือพิมพ์ส่วนใหญ่ก็ไม่แบ่งประเภทเนื้อหาได้มากไปกว่านี้

ฉะนั้นแล้วกระบวนการแรกๆ ที่จำเป็นในการทำหนังสือพิมพ์คือ "ตัดแบ่งความต่อเนื่องให้กลายเป็นความไม่ต่อเนื่อง" (cutting continuity to dis-continuity) เป็นกระบวนการพื้นฐานที่สำคัญ

ที่ใช้กันในทุกๆ กิจกรรมของมนุษย์ เป็นกระบวนการแบ่งสิ่งต่างๆ ในโลก เช่นการแบ่งวิชาเรียนในโรงเรียน การแบ่งสี การแบ่งหมวดหมู่ต่างๆ ในสิ่งรอบข้างตัวเรา กระบวนการผ่า/ตัด/แบ่งเนื้อหาออกเป็นกลุ่ม/ประเภทต่างๆ นี่เป็นขั้นตอนแรกที่เราไม่ค่อยคิดถึง ทั้งๆ ที่มันมีอยู่ เป็นเพราะความเคยชินของเราเอง เช่นเดียวกับกระบวนการผ่า/ตัด/แบ่งจุดสิ้นสุดของเนื้อหาในมิติเวลา อย่างที่กล่าวไปแล้วว่าเรื่องราวต่างๆ นั้นต่างก็มี “ความไร้จุดจบที่แท้จริงของเหตุการณ์” (endless) คือไม่สามารถหาจุดที่เป็นที่สุดของจุดจบเรื่องราวนั้นๆ ได้ การรายงานข่าวหรือการเขียนบทความ คอลัมน์ หรือสารคดีหรืออื่นๆ จึงเป็นเพียงการรายงาน/ถ่ายทอด/สื่อสารเพียงแค่ส่วนเสี้ยวของเหตุการณ์นั้นๆ เท่านั้น เนื้อหาต่างๆ ที่ถูกแบ่งกลุ่ม (เชิงพื้นที่) แล้วนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องถูกตัดแบ่งเชิงเวลาด้วยเช่นกัน เพื่อนำมันมาเล่า/รายงานในหนังสือพิมพ์หนึ่งหน่วยวันเวลา ความสำคัญของการแบ่งเชิงมิติเวลานี้เปรียบเสมือนการ “ตัดเอาช่วงเวลาหนึ่ง” ณ จุดเวลาหนึ่งๆ (เช่นเดียวกันกับวิธีการศึกษาภาษาศาสตร์โครงสร้างที่เน้น จุดตัดของช่วงเวลานั้นๆ) ที่ “สามารถหยุดความต่อเนื่อง” ของมันได้ ลองคิดเปรียบเทียบดูในขณะที่เราอ่าน “กลุ่มต่างๆ ของเนื้อหา” ตามแต่ละหน้าของหนังสือพิมพ์ที่แบ่งออกเป็นหน้าการเมือง หน้าเศรษฐกิจ หน้าสังคม หน้าอาชญากรรม หน้าบันเทิง หน้ากีฬา ฯ หน้าต่างๆ เหล่านี้ต่างก็เป็นตัวแทนของระบบการผ่าแบ่งเนื้อหา ซึ่งถือเป็นการแบ่งเชิงพื้นที่ ได้พื้นที่ที่เนื้อหาออกเป็นหน้าต่างๆ แต่หน้าต่างๆ เหล่านี้กลับถูกแบ่งเชิงเวลา (คือ 1 วันเดียวกัน) ภายใน 1 เล่มฉบับหนังสือพิมพ์นั่นเอง เป็นหน่วยเดียวกันคือ “วันนี้”

หน้าสังคม กับหน้าการเมือง กับหน้าต่างประเทศ กับหน้าบันเทิงหรือกีฬา ไม่ว่าจะหน้าไหนๆ ก็คือ “หน้าวันนี้ วันเดียวกัน”

เราตัดแบ่งวัตถุหรือเนื้อสัตว์ที่ใช้ทำอาหารได้ก็เพราะว่ามันตายแล้ว กล่าวคือมันหยุดภาวะการทำงานของอวัยวะต่างๆ ภายในร่างกาย หากแต่เรื่องราว/เหตุการณ์ต่างๆ ที่นำมาเป็นข่าวก็เช่นเดียวกันในความเป็นจริงไม่ได้หยุดนิ่งแต่อย่างใด แต่มนุษย์ต้อง “หยุด” หรือทำให้เรื่องราวนั้นตาย ไม่เคลื่อนไหวอีก (เป็นภาวะตาย/หยุดชั่วคราว) เพราะเนื้อหาข่าวที่ลงในหนังสือพิมพ์นั้นแตกต่างกับเนื้อหาข่าวที่ออกอากาศในสื่อโทรทัศน์และวิทยุ เพราะสื่อทั้งสองสามารถรายงานสด (live report) ได้แต่ไม่ใช่กับหนังสือพิมพ์ จริงอยู่ที่โลกข้างนอกเหตุการณ์ทั้งหลายไม่เคยหยุดนิ่ง กระบวนการตัดแบ่งผ่าที่อธิบายไปนั้นก็เพื่อให้เรื่องราวเหล่านั้น “หยุดอยู่ชั่วขณะเวลาหนึ่ง” เพื่อสามารถนำมาเขียนรายงานอยู่ในหนังสือพิมพ์ได้ เนื้อหาสาระในหนังสือพิมพ์จึงเป็น “เนื้อหาสาระที่ตายแล้วแบบหลอกๆ” (unreal death substance)

การตัดแบ่งเนื้อหาสาระของหนังสือพิมพ์ออกเป็นหมวดหมู่เรื่องต่างๆ นั้นอาจจะพอแบ่งให้เห็นได้ดังนี้⁵

⁵ สมหมาย ปาวิจจัตต์ และ อมรพรรณ ชุ่มโชคชัยกุล. ประเภทข่าวในหนังสือพิมพ์, ประมวลสาระวิชาการข่าวเบื้องต้น. (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2547), หน้า 132-3

- **ข้าราชการเมือง** เป็นชาวเกี่ยวกับการบริหารงานของรัฐบาล รัฐสภา หรือเจ้าหน้าที่รัฐ เพื่อตรวจสอบการทำงานของฝ่ายบริหารและฝ่ายนิติบัญญัติ มีแหล่งข้าราชการเมืองซึ่งแบ่งตามโครงสร้างอำนาจทางการเมืองของรัฐบาล และอำนาจนิติบัญญัติของรัฐสภา
- **ชาวเศรษฐกิจ** เป็นชาวความเปลี่ยนแปลงที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจในระดับชาติ และภาวะเศรษฐกิจในระดับองค์กรธุรกิจ ชาวเศรษฐกิจสะท้อนความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ช่วยคาดคะเนภาวะทางเศรษฐกิจเพื่อวางแผนด้านธุรกิจ สื่อสารนโยบายเศรษฐกิจใหม่ๆ ของรัฐบาล มีแหล่งชาวจากหน่วยงานด้านเศรษฐกิจของรัฐบาลและกลุ่มธุรกิจเอกชน
- **ชาวอาชญากรรม** เป็นชาวความขัดแย้งรุนแรงที่สุดสูญเสียชีวิตแลทรัพย์สิน เพื่อตอบสนองความต้องการอยากรู้อยากเห็นของประชาชน มีแหล่งชาวส่วนมากอยู่ที่สถานีตำรวจโรงพยาบาล
- **ข้าราชการศึกษา** เป็นชาวเกี่ยวกับการจัดระบบการศึกษา แนวโน้มและนโยบายด้านการศึกษา การปฏิรูปการศึกษาตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงอุดมศึกษา แหล่งชาวด้านการศึกษาอยู่ที่กระทรวงศึกษาธิการ และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทั้งภาครัฐและภาคเอกชน
- **ชาววิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี** เป็นชาวเกี่ยวกับความก้าวหน้าทางวิทยาการ ความรู้ใหม่ๆ ในศาสตร์ต่างๆ ที่มีความสำคัญเพื่ออำนวยความสะดวกในการดำเนินชีวิต แหล่งชาววิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมาจากนักวิชาการและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในหน่วยงานด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
- **ชาวกีฬา** เป็นการรายงานข่าวผลการแข่งขันกีฬาในด้านต่างๆ ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศรวมทั้งเรื่องอื่นๆ ในวงการกีฬา แหล่งข่าวด้านกีฬามาจากหน่วยงานด้านการกีฬาทั้งภายในและต่างประเทศ
- **ชาวบันเทิง** เป็นการรายงานข่าวคราวความเคลื่อนไหวในแวดวงบันเทิง ได้แก่ข่าวดารานักร้อง นักแสดง กิจกรรมบันเทิงต่างๆ มีแหล่งข่าวทั้งในและต่างประเทศ
- **ชาวสตรี เด็กและเยาวชน** เป็นชาวความเคลื่อนไหวของกิจกรรมสตรี เด็กและเยาวชนด้านต่างๆ ทั้งในส่วนที่เป็นสาระและบันเทิง
- **ชาวต่างประเทศ** เป็นข่าวคราวความเคลื่อนไหวของเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นทั่วโลก ทั้งข่าวหนักข่าวเบา ชาวต่างประเทศขยายขอบเขตการรับรู้ข่าวสารของประชาชนนอกเหนือจากข่าวภายในประเทศ แหล่งข่าวส่วนใหญ่มาจากสำนักข่าวระหว่างประเทศ

เมื่อกระบวนการผ่า/ตัด/แบ่งเนื้อหาออกเป็นหมวดหมู่ต่างๆ เสร็จสิ้น ก็เปรียบเสมือนกับว่าเราได้วัตถุดิบต่างๆ ที่พร้อมปอก/ล้าง/หั่น/แล่/จะปรุงวัตถุดิบเหล่านี้เป็นอาหารทางสารสนเทศที่เรียกว่าหนังสือพิมพ์ได้แล้ว

ด้วยความจำเป็นที่ต้อง “แบ่งประเภทของเนื้อหาสาระ” ในหนังสือพิมพ์ นำมาซึ่งความจำเป็นที่นักข่าว, นักหนังสือพิมพ์หรือนักเขียนคอลัมน์นิสต์จะต้องถูก “จำกัดการเล่าเรื่อง” ด้วยมิติพื้นที่และเวลาด้วย เรายังอธิบายกันว่านักหนังสือพิมพ์ต้องทำงานแข่งกับเวลา และพื้นที่บนหน้าหนังสือพิมพ์อันจำกัดด้วยเหตุผลของเวลา (1 วัน-ใครเป็นคนกำหนดว่าหนังสือพิมพ์ต้องออกรายวัน ถ้าไม่ใช่เพราะระบบเศรษฐกิจที่ตั้งขึ้นมาเองว่าหนังสือพิมพ์ควรพิมพ์รายวันด้วยการมองว่าหนังสือพิมพ์คือสินค้าที่ต้องขายทุกวัน) และหน้ากระดาษ (จำนวนคงที่หนึ่ง) ซึ่งก็เป็นคำอธิบายที่ถูกเพียงครั้งหนึ่งเพราะมักโยนไปถึงมิติทางเศรษฐกิจหรือการจัดโครงสร้างองค์กร แต่อันที่จริงแล้วข้อจำกัดเหล่านี้ก็มีอยู่แล้วในทุกๆ ตัวบทภายในหนังสือพิมพ์หรือหากจะพูดแบบโครงสร้างนิยม เหตุผลทางเศรษฐกิจเป็นเรื่องข้อจำกัดของบริบท (context's limitation) แต่เหตุผลแบบโครงสร้างนิยมที่อธิบายในข้างต้นเป็นเรื่องข้อจำกัดของตัวบท (text's limitation) ต่างหาก และเพราะเป็นข้อจำกัดเรื่องพื้นที่นี้เอง “ปริมาณเนื้อหาสาระ” (substance) ที่ปรากฏอยู่ในหน้าหนังสือพิมพ์จึงแปรผันโดยตรงกับจำนวนหน้าหนังสือพิมพ์ (number of pages)

ในทางสัญวิทยาเราเปรียบเนื้อหาสาระได้เป็น “ความหมายสัญญะ” (substance as a signifier) เพราะมันดำรงความหมายสาระจากเหตุการณ์และเรื่องราวต่างๆ ในตัวมันเอง เพียงแต่ต้องการรูปสัญญะมาถ่ายทอดความหมายให้ เพื่อที่จะสื่อสารความหมายออกไปยังผู้อ่านอีกทอด

2. รูปแบบในหนังสือพิมพ์ (forms in newspaper)

“รูปแบบ” คือ “ลักษณะทางกายภาพที่ปรากฏโดยทั่วไป” เมื่อนำมาใช้กับหนังสือพิมพ์ โดยทั่วไปจะหมายถึง ขนาด (size) คอลัมน์ (columns) หรือวิธีการแบ่งคอลัมน์แต่ละหน้าโดยเฉพาะ รูปแบบของหนังสือพิมพ์จึงน่าจะหมายความว่า เป็น “กรอบ” หรือ “เบ้า” ซึ่งจะหลอมและหุ้มห่อองค์ประกอบทุกอย่างที่มีอยู่ด้วยการจัดเข้ากันที่ละหน้าจนตลอดทั้งฉบับ ฉะนั้นหนังสือพิมพ์ฉบับหนึ่งๆ จะมีรูปแบบตายตัวคงที่ รูปแบบจึงเป็นลักษณะเฉพาะของหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับ นอกจากนั้นรูปแบบยังหมายความว่ารูปแบบการจัดหน้า รูปแบบตัวพิมพ์ก็ได้⁶

รูปแบบ (format) คือแบบแผน/กฎ/ระบบ/ระเบียบที่ทำให้เนื้อหาสาระดำรงอยู่ได้ เนื้อหาสาระจะอยู่เดี่ยวๆ โดยปราศจากรูปแบบไม่ได้และรูปแบบก็ขาดเนื้อหาไม่ได้เช่นกัน รูปแบบคือระบบของความสัมพันธ์ของเนื้อหาสาระต่างๆ จากเรื่องราวที่เราอ่านในหนังสือพิมพ์ไม่ว่าจะเป็นนักการเมืองฉ้อฉล คนขับสามล้อถูกหุ่ย ดาราท้องก่อนแต่ง น้ำมันขึ้นราคา รถเมล์นรทกับเด็กจรด พระดั่งมั่วเด็ก สหรัฐถล่มอิรัก ตะกร้อไทยแพ้มมาเลเซีย ฯลฯ เหล่านี้จะต้องถูก “จัดรูปแบบ” (formatted) ให้สามารถสื่อ

⁶ ขวรัตน์ เชิดชัย, เอกสารการสอนชุดวิชาการผลิตหนังสือพิมพ์ หน่วยที่ 1-6 (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2530), หน้า 167-8

ความหมายได้ โดยอยู่ในลักษณะของข่าว บทความ สารคดี คอลัมน์ โฆษณา รายงานพิเศษ ประกาศ บทวิเคราะห์ บทวิจารณ์ บทบรรณาธิการ นิยาย ภาพยนตร์ กลอน การ์ตูน เหล่านี้คือ "รูปแบบ" (form)

ต่อไปนี้เมื่อพูดถึง "รูปแบบ" ผู้ศึกษาหมายถึง "รูปแบบของตัวบท" หรือ "รูปแบบข้อเขียน" (form of text/writing) เท่านั้น

ขณะที่เนื้อหา มีลักษณะที่แปรเปลี่ยนไปทุกวันเป็นพลวัต เคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา (dynamic) ทั้งในแง่ "ความไร้ขอบเขตและจุดจบที่แท้จริงของเหตุการณ์" (boundless and endless of story) รูปแบบกลับมีคุณลักษณะที่คงที่แน่นอนและมั่นคงกว่า (stable) ยกตัวอย่างเช่นในหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ (หรือหนังสือพิมพ์ใดๆ บนโลก) เรื่องราวบนหน้าหนึ่งเปลี่ยนไปทุกๆ วัน แต่ก็ยังคงถูกจัดให้อยู่บนลักษณะการจัดหน้าแบบหน้าหนึ่งอยู่เสมอๆ คือมีชื่อ มีพาดหัวใหญ่ มีภาพถ่าย มีกล่องคำ มีสารบัญ มีการจัดองค์ประกอบที่ "ซ้ำ ๆ" และชี้ให้เห็นว่านี่คือหน้าหนึ่งอยู่เสมอๆ เช่นเดียวกับคอลัมน์บางคอลัมน์ที่เราชอบอ่าน เนื้อหาในคอลัมน์นั้นๆ ก็เปลี่ยนแปลงไปทุกๆ วัน แต่มันก็ยังคงถูกจัดให้อยู่ในคอลัมน์นั้นๆ อยู่ ยังไม่นับว่าแนวทางการใช้ภาษาหรือลีลาจะคงที่เหมือนเดิมหรือไม่แต่เราก็จะรู้สึกคุ้นชินคุ้นเคยกับรูปแบบของมันทั้งหน้าที่มันอยู่ ตำแหน่งที่มันวาง เป็นต้น

ในหนังสือพิมพ์ หากจะแบ่งเนื้อหาที่ปรากฏในแต่ละหน้าทั้งเนื้อหาที่เป็นข่าว เนื้อหาที่เป็นบทบรรณาธิการ-ความคิดเห็น เนื้อหาที่เป็นจดหมายจากผู้อ่านถึงบรรณาธิการและเนื้อหาที่เป็นเรื่องบันเทิงแล้ว เนื้อหาเหล่านั้นเป็น "งานเขียนทางวารสาร" ที่สามารถแบ่งประเภทได้ 6 ประเภทย่อยๆ คือ งานเขียนที่เป็นข่าว (news stories) งานเขียนที่เป็นสารคดี (feature stories) งานเขียนที่เป็นบทความเชิงตีความ (interpretative articles) งานเขียนที่เป็นเรื่องเร้าใจมนุษย์ปุถุชน (human interest stories) งานเขียนที่เป็นบทบรรณาธิการ (editorials) และงานเขียนที่เป็นบทความประจำ (columns) อย่างไรก็ตามหากพิจารณาเฉพาะงานเขียนที่อยู่ในหน้าหนังสือพิมพ์แล้วจะได้ 4 ประเภทข้อเขียนใหญ่ๆ⁷ คือ ข่าว (news stories), สารคดี (feature stories), บทบรรณาธิการ (editorials), บทความประจำ (columns) นั้นเป็นการแบ่งตาม "ประเภทข้อเขียน" ที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์ แต่หากเราแบ่งเนื้อหาของหนังสือพิมพ์โดยจำแนกตามรูปแบบนำเสนอตั้ง 5 รูปแบบการนำเสนอคือ⁸

- (1) ข่าว หมายถึง รายงานเหตุการณ์ปัจจุบัน ที่ผู้สื่อข่าวและบรรณาธิการเห็นพ้องต้องกันว่า ประชาชนควรรับทราบ
- (2) บทความ สารคดี และบันเทิงคดี เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของเนื้อหาหนังสือพิมพ์ เนื้อหาประเภทนี้จะลงลະไปกับข่าวตลอดทั้งฉบับ เป็นการเพิ่มเติมเนื้อหาให้ผู้อ่านนอกเหนือจากข่าว เนื้อหาประเภทนี้จะมีมากน้อยเพียงใดย่อมขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ประเภท และนโยบายของหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับเป็นสำคัญ

⁷ สิริทิพย์ ชันสุวรรณ, การหนังสือพิมพ์เบื้องต้น, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ประกายพรึก, 2539.), หน้า 181

⁸ สิริทิพย์ ชันสุวรรณ, การบริหารงานหนังสือพิมพ์, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, 2544) หน้า 35

- (3) คอลัมน์ มักเป็นข้อเขียนที่มีความสมบูรณ์ในตัวเองมีความยาวจำกัดอยู่ในเนื้อหาเฉพาะ มักลงชื่อผู้เขียนหรือใส่นามปากกา เพราะนอกจากอ่านข่าวสารต่างๆ แล้ว ผู้อ่านยังมักต้องการฟังความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องนั้นๆ จากบุคคลหลายๆ ฝ่ายอีกด้วย
- (4) บทบรรณาธิการ หรือบทนำคือคอลัมน์หนึ่งที่ปรากฏในหน้าบทบรรณาธิการ เพื่อแสดงความคิดเห็นของหนังสือพิมพ์ต่อเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง โดยผ่านการวิเคราะห์ ข้อมูลอย่างรอบคอบและยุติธรรม ชี้แนะทางออกที่ดีที่สุดในการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นกลาง ความสำคัญของบทบรรณาธิการอยู่ที่การแสวงออกสะท้อนถึงนโยบายและจุดยืนของหนังสือพิมพ์ต่อเหตุการณ์นั้น
- (5) การโฆษณา คือการติดต่อสื่อสารจากผู้โฆษณาถึงเป้าหมายที่คาดว่าจะเป็นผู้ซื้อสินค้า หรือใช้บริการนั้นๆ โดยการติดต่อสื่อสารอาจเป็นในรูปสิ่งพิมพ์หรือการวาดภาพก็ได้

“ข่าว บทความ สารคดี คอลัมน์ โฆษณา รายงานพิเศษ ประกาศ บทวิเคราะห์ บทวิจารณ์ บทบรรณาธิการ นิยาย กาพย์ กลอน การ์ตูน” เหล่านี้คือรูปแบบของตัวบท (form of text) ที่หนังสือพิมพ์ต้องการสื่อสาร “รูปแบบ” เสมือนกฎเกณฑ์ที่นักหนังสือพิมพ์ทั่วโลกจะต้องเรียนรู้และใช้ร่วมกัน หนังสือพิมพ์ในโลกจะมีกี่ล้านฉบับ ก็หมื่นชื่อหัว ก็ต้องมีระบบการจัดรูปแบบของเนื้อหาที่ วนเวียนอยู่ไม่กี่แบบ รูปแบบคือ “ไวยากรณ์ร่วม” (la langue/grammar) เป็นกระบวนการปรุงเนื้อหานั้นๆ ให้สามารถสื่อความหมายได้ ยกตัวอย่างเช่นเรื่องการเมือง สามารถปรุงให้เป็นข่าวการเมือง หรือ คอลัมน์การเมือง เช่นเดียวกับเนื้อหากีฬาสามารถแปลงให้เป็นคอลัมน์กีฬาได้ เช่นเดียวกันกับเนื้อหาอื่นๆ เปรียบกับการปรุงอาหารไม่ว่าอาหารในโลกจะมีกี่ล้านอย่างก็หนีไม่พ้นกรรมวิธีการปรุง “มัด ต้ม ย่าง ปิ้ง อบ นึ่ง ตุ่น ทอด ลวก” ไปได้ ซึ่งกรรมวิธีการปรุงทั้งหมดนี้หากกล่าวในแง่โครงสร้างตามงานศึกษาของโคลด เลวี-สโตรสแล้วก็สรุปสั้นๆ ว่าเป็น “กระบวนการทำให้สุกโดยไฟ” การทำหนังสือพิมพ์ก็คือกระบวนการจัดการข้อมูลข่าวสารเรื่องราวเหตุการณ์ต่างๆ ให้สามารถสื่อความหมายไปยังผู้อ่านได้ ความแตกต่างของรูปแบบข้อเขียน/รูปแบบของตัวบทเหล่านี้คืออะไร เป็นสิ่งที่ควรตอบและชี้ให้เห็นอย่างแจ่มโดยเริ่มต้นที่ “หัวใจ” ของหนังสือพิมพ์เป็นลำดับแรกคือ “ข่าว”

2.1 ข่าว (news)

ข่าวคืออะไร? นั้นคงตอบได้ยากเพราะเรามีนิยามความหมายของคำว่าข่าวเป็นร้อยเป็นพันนิยาม หนังสือพิมพ์จำเป็นจะต้องมีข่าว แต่ข่าวไม่จำเป็นที่จะต้องอยู่ในหนังสือพิมพ์ นั่นก็เพราะว่าข่าวสามารถอยู่ในสื่ออื่นๆ ทั้งวิทยุ โทรทัศน์ แม็กกาซีน หน้ากระดาษ แผ่นหนัง ป้ายโปสเตอร์ แผ่นพับ โบปลิว เหล่านี้คือตัวสื่อที่รองรับข่าว แต่ก่อนที่ผู้ศึกษาจะสรุปลักษณะของข่าวมากไปกว่านี้ควรที่จะลงไปกวนตะกอนความคิดเกี่ยวกับข่าวเสียก่อน

2.1.1 ความหมายของข่าว (meaning of news)

คำว่า "ข่าว" นี้เป็นคำที่ความหมายกว้างขวางและหลากหลายคำหนึ่ง ไม่มีนิยามที่ถูกต้องชัดเจน ไม่มี ความหมายที่เด็ดขาดตายตัว และไม่มีใครสามารถนิยามความหมายคำว่าข่าวได้ถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์ได้ อย่างไรก็ตามก็ได้มีความพยายามที่จะรวบรวมความหมาย/คำนิยาม/คำแปลของคำว่าข่าวทั้งความหมายแบบแคบและแบบกว้างๆ ไว้บ้างอย่างไรก็ตามลองพิจารณาจากนักหนังสือพิมพ์และนักวิชาการที่ให้ความหมายไว้ของคำว่าข่าวที่น่าสนใจเป็นตัวอย่างดังนี้⁹

ความหมายอย่างแคบ ได้มีผู้อธิบายความหมายของ "ข่าว" ไว้อย่างสั้น ๆ ว่า

- ข่าว คือ สิ่งที่น่าสนใจ
 - ข่าว คือ เหตุการณ์ที่สำคัญ
 - ข่าว คือ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นสด ๆ ใหม่ ๆ
 - ข่าว คือ เรื่องราวซึ่งเกิดขึ้นทั่วทุกสารทิศ
 - ข่าว คือ สิ่งที่เกิดขึ้นและประชาชนให้ความสนใจ
 - ข่าว คือ อะไรบางอย่างที่ได้เกิดขึ้นแล้วเมื่อวานนี้ซึ่งท่านไม่รู้
 - ข่าว คือ ทุกสิ่งที่เกิดขึ้น กำลังเกิดขึ้นและผลงานของสิ่งที่เกิดขึ้น
 - ข่าว คือ การแจ้งสิ่งที่เกิดขึ้นอันจะทำให้บุคคลที่รับรู้เกิดความตื่นเต้น
 - ข่าว คือ อะไรก็ได้ที่ทำให้ประชาชนกล่าวขานถึงหรือวิพากษ์วิจารณ์กัน
 - ข่าว คือ รายงานเหตุการณ์หรือข้อเท็จจริง หรือข้อคิดเห็นที่เกิดขึ้นเมื่อไม่นานมานี้
- คือ(สิ่ง)ที่.....

ความหมายอย่างกว้าง

- ข่าว คือ การรายงานเหตุการณ์หรือแจ้งเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นสด ๆ ร้อน ๆ ที่มีความสำคัญและแปลก เป็นที่น่าสนใจของประชาชน
- ข่าว คือ ความจริงที่สมบูรณ์ เป็นเรื่องราวที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ซึ่งผู้สื่อข่าวจะคิดหรือสมมติขึ้นเองไม่ได้ ทั้งจะต้องรายงานข่าวอย่างตรงไปตรงมาโดยปราศจากอคติใด ๆ
- ข่าว คือ การรายงานอย่างทันทั่วทั้งที่เกี่ยวกับเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นที่สนใจของมนุษย์โดยทั่วไป ข่าวที่ดีที่สุด คือ ข่าวซึ่งผู้อ่านส่วนใหญ่ให้ความสนใจ
- ข่าว คือ อะไรก็ตามที่ทันต่อเวลาเป็นที่สนใจของผู้อ่านจำนวนหนึ่ง และข่าวที่ดีที่สุดก็คือ ข่าว ซึ่งเป็นที่สนใจมากที่สุดของคนมากที่สุด
- ข่าว คือ การรายงานข้อเท็จจริงหรือความคิดเห็นเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่กำลังได้รับความสนใจหรือเหตุการณ์นั้นมีความสำคัญหรือเหตุการณ์นั้นได้รับความสนใจ และมีความสำคัญต่อผู้คนจำนวนมาก

⁹ จอห์น วุฒติกรรมรักษา, หลักการรายงานข่าว, (กรุงเทพมหานคร:สำนักพิมพ์ประกายพรึก, 2536) หน้า 3-5

- ข่าว คือ รายงานของเหตุการณ์หรือความคิดเห็น ซึ่งนักข่าวและบรรณาธิการได้พิจารณาเลือกสรรแล้วด้วยความเชื่อมั่นว่าเหตุการณ์หรือความคิดเห็นดังกล่าว เป็นที่สนใจของผู้รับสารส่วนใหญ่หรือบางส่วน
- ข่าว คือ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมไม่จำกัดเวลา สถานที่ เหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับคนส่วนใหญ่ แม้ว่าจะเกิดขึ้นกับคน ๆ เดียวก็ตามถ้ามีผลกระทบต่อคนอื่นก็เป็นข่าวได้
- ข่าว คือ ข้อเท็จจริงสาระสำคัญเกี่ยวกับการเกิดขึ้นของเหตุการณ์บางอย่าง หรือของสิ่งหนึ่งสิ่งใด หรือเกี่ยวกับความคิดซึ่งทำให้ผู้สนใจ เนื่องจากมีผลกระทบ หรือมีอิทธิพลต่อชีวิตหรือมีอิทธิพลต่อความอยู่เย็นเป็นสุขของผู้คน
- ข่าว คือ การรายงานเหตุการณ์ ข้อเท็จจริง ข้อคิดเห็นที่เกิดขึ้นเมื่อไม่นานมานี้ เป็นสิ่งที่ประชาชนควรให้ความสนใจ เพราะเป็นเรื่องราวหรือเหตุการณ์ที่มีผลกระทบต่อตนเอง นอกจากนี้ยังหมายถึงเหตุการณ์ที่ผิดปกติวิสัย ผิดธรรมชาติ มีความลึกลับซับซ้อน หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นมีผลกระทบทางอารมณ์ของผู้รับข่าว มีความผูกพันกับชีวิตและความ เป็นอยู่ของมนุษย์หรือเหตุการณ์ที่มีผลกระทบเศรษฐกิจ สังคม โดยส่วนรวม และเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นใหม่และยังไม่มีที่รู้จัก
- ข่าว คือ เหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นและมีการถ่ายทอดความคิดเห็นจากบุคคลระดับต่าง ๆ หรือ สาธารณะมติให้ถูกต้องตามกาลเวลาโดยมีเงื่อนไขว่าจะต้องเป็นสิ่งที่น่าสมัย และมีผลกระทบต่อคนหมู่มากในชุมชนหรือสังคม หรือทั้งประเทศหรือทั่วโลกและสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จะต้องสามารถทำให้คนเข้าใจได้ในตัวของมันเอง

หรือนิยามความหมายจากนักหนังสือพิมพ์ในประเทศไทยคนสำคัญๆ ที่แตกต่างกัน เช่น สุภา ศิริมานนท์¹⁰ กล่าวว่าข่าวคือ "เรื่องราวอะไรสักอย่างที่ประชาชนต้องพูดถึง ยิ่งถ้ามันเป็นเรื่องราวที่ชวนให้ผู้คนอยากจะแสดงความเห็นมากเท่าไรก็แปลว่าว่ามันมีคุณค่ามากขึ้นเท่านั้น" จอห์น วุฑฒิกรมรักษา¹¹ สรุปว่า "ข่าวคือรายงานข้อเท็จจริงหรือเหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น ตลอดจนความคิดเห็นจากบุคคลระดับต่างๆ ซึ่งมีความสำคัญ (significance) และเป็นที่น่าสนใจ (interest) อันมีผลกระทบต่อคนหมู่มากในชุมชนหรือสังคม" มาลี บุญศิริพันธ์¹² สรุปว่า "ข่าวคือรายงานข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น โดยไม่มีการแสดงความคิดเห็นประกอบ เหตุการณ์ที่ไม่ได้รับการรายงานจะไม่เป็นข่าว" พงษ์ศักดิ์ พยัฆวิเชียร¹³ สรุปว่า

¹⁰ สุภา ศิริมานนท์. การบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ คำบรรยายวิชา วส. 316: การบรรณาธิการหนังสือพิมพ์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, พ.ศ. หน้า 18-19

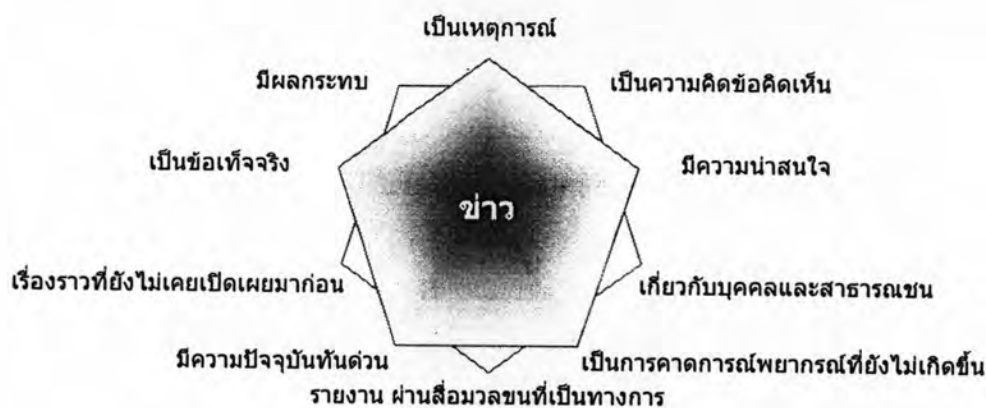
¹¹ จอห์น วุฑฒิกรมรักษา, หลักการรายงานข่าว, (กรุงเทพมหานคร:สำนักพิมพ์ประกายพรึก, 2536) หน้า 3

¹² มาลี บุญศิริพันธ์ และ พงษ์ศักดิ์ พยัฆวิเชียร, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสื่อสิ่งพิมพ์" , (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช, พิมพ์ครั้งที่ 4 พ.ศ. 2532), หน้า 636

¹³ พิเศษ ขวาลารวัชและคณะ, การรายงานข่าวชั้นสูง, (กรุงเทพมหานคร:สำนักพิมพ์ดับเบิลเดย์, พิมพ์ครั้งที่ 3, พ.ศ. 2543), หน้า 2

“ข่าวคือสิ่งที่เกิดขึ้นหรือเกิดขึ้นแล้วแต่ยังไม่ปรากฏเป็นข่าว เราทำให้มันเกิดขึ้นมา เพราะข่าวมันไม่จำเป็นต้องรอให้เกิดเหตุการณ์แล้วจึงรายงาน” ประชาน วัลลิโก¹⁴ กล่าวว่า “ข่าวคือรายงานเหตุการณ์ข้อเท็จจริงข้อคิดเห็นที่เกิดขึ้นมาเมื่อไม่นานนี้” หรือ พิระ จิรโสภณ¹⁵ สรุปว่า “ข่าวคือสารสนเทศที่มีความสำคัญและน่าสนใจต่อผู้อ่าน (หรือที่บรรณาธิการเห็นควรตีพิมพ์เป็นข่าว) ข่าวมีลักษณะเป็นข้อเท็จจริงจากเหตุการณ์หรือเรื่องราว” และอีกมากมาย ฯลฯ

หากเราจะพิจารณา “จุดร่วม” ของคุณสมบัติของข่าวที่อ้างถึงในความหมายต่างๆ ข้างต้นนั้น น่าจะสามารถแยกแยะแจกแจงได้ว่า ข่าวเกี่ยวข้องกับเรื่องหรือปัจจัยใดบ้าง¹⁶ ดังนี้

รูปที่ 61 แสดงจุดร่วม/ปัจจัยของข่าว

รูปที่ 61 แสดงจุดร่วม/ปัจจัยของข่าว และจากนิยามข้างต้นทั้งหมดหากเราลองขมวดปมความหมายอย่างพื้นฐานที่สุด อาจกล่าวสรุปได้ว่านิยามข่าวทุกๆ นิยาม ควรที่จะกล่าวถึง “ปัจจัย” (factors) 3 ปัจจัยดังนี้เป็นอย่างน้อย¹⁷ คือ

- (1) ข้อเท็จจริง (fact) หรือเหตุการณ์ (event) ความคิด (idea) ความเห็น (opinion) ที่เกิดขึ้น ที่ปรากฏอยู่ที่เพิ่งได้รับการค้นพบ (ในอดีต) หรือการคาดการณ์พยากรณ์
- (2) ความสำคัญ (significantly) ความน่าสนใจ (interesting) ต่อคนบางส่วนหรือคนส่วนใหญ่ในสังคมนั้นๆ โดยสามารถวัดระดับและความน่าสนใจได้

¹⁴ ประชาน วัลลิโก, หลักการสื่อข่าวและเขียนข่าว, กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2521 หน้า 20

¹⁵ พิระ จิรโสภณ, เอกสารประกอบการสอน วิชาการสื่อข่าวและการเขียนข่าวเบื้องต้น, (กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, พ.ศ. 2549), หน้า 1

¹⁶ สุรสิทธิ์ วิทยาธร, การสื่อข่าว: หลักการและเทคนิค, (กรุงเทพมหานคร: สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา, พ.ศ. 2545), หน้า 24-5

¹⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 25

- (3) การรายงาน (reporting) ผ่านสื่อมวลชน (mass media) ผ่านช่องทางที่เป็นทางการ (formal channel) หากไม่มีการรายงานหรือสื่อข่าว สิ่งนั้นก็จะเป็นเพียงข้อเท็จจริง หรือ หากไม่ผ่านช่องทางที่เป็นทางการก็อาจเป็น "ข่าวลือ" (rumor)

อีกแนวคิดหนึ่งที่มีอธิบายความเป็นข่าวคือ "คุณลักษณะของข่าว" (characteristics of news) ที่อธิบายว่า การจะพิจารณาว่าเหตุการณ์ใดควรจะเป็นข่าวนั้นจะต้องคำนึงถึงคุณลักษณะของข่าวซึ่งมี "องค์ประกอบพื้นฐาน"¹⁸ (elements) ของข่าวที่ควรจะมีคือ 1) ข้อเท็จจริง (facts) 2) ความน่าสนใจ (interest) และ 3) ผู้อ่าน (readers) ซึ่งรวมกันแล้วคือ "ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นต้องเป็นสิ่งที่น่าสนใจสำหรับผู้อ่านหนังสือพิมพ์"¹⁹

นำคิดว่าแม้จะมีคุณสมบัติเพียงสองข้อแรกเหตุการณ์เรื่องราวนั้นก็สามารถเป็นข่าวได้แล้ว ซึ่งเป็นคุณสมบัติพื้นฐานที่ทุกๆ ข่าวจะต้องมี แต่หากไม่มีคุณสมบัติข้อที่สามคือหากเหตุการณ์นั้นไม่ได้รับความสนใจหรือไม่น่าสนใจ ผู้สื่อข่าวก็จะไม่นำเสนอให้ผู้อ่านทราบว่ามีอะไรบ้างผู้อ่านจะไม่มีโอกาสทราบเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเลย²⁰ เฉพาะคุณสมบัติข้อที่สามเท่านั้นที่กำหนดว่าข่าวจะต้องถูกรายงานบอกเล่าผ่านสื่อมวลชนเท่านั้น มิเช่นนั้นก็จะถือว่าเป็นข่าวลือ (ข้อนี้ดูจะจำกัดความเป็นข่าวไว้สำหรับบริบทความเป็นสื่อมวลชนเท่านั้น ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่ทำให้ข่าวถูกผูกติดกับรูปหนังสือพิมพ์ไปโดยปริยาย)

เวลาที่เราพูดถึง "คุณสมบัติ" ของการเป็นข่าว หมายถึงว่าเรื่องราวใดเรื่องราวหนึ่งจะเป็นข่าวได้นั้น ควรจะต้องเป็นเรื่องที่เป็นข้อเท็จจริงและเป็นเรื่องที่มีความสำคัญและความน่าสนใจเพียงเท่านั้นเอง แต่ในแนวคิดโครงสร้างกล่าวไปแล้วว่าไม่มีวัตถุใดๆ ที่มีคุณสมบัติที่เกิดจากตัวมันเอง (ไม่ใช่คุณสมบัติที่เป็นเนื้อสาร -- matter attribute) มีเพียงแต่ความแตกต่างระหว่างกันเท่านั้น คุณสมบัติของข่าวทั้งสองข้อเป็นเพียงคู่ตรงกันข้ามที่เกิดจากความแตกต่าง (difference) ความแตกต่างที่ว่าคือ "(ความ)ไม่ใช่ข้อเท็จจริง" และ "(ความ)ไม่สำคัญไม่น่าสนใจ" นั่นเอง

ข้อเท็จจริง ไม่ใช่ข้อเท็จจริง = เรื่องแต่ง และ

ความสำคัญ ไม่สำคัญ = ไม่น่าสนใจ

เพราะฉะนั้นแล้ว

ข่าว ไม่ใช่ข่าว = นิยาย, เรื่องที่ไม่น่าสนใจ, เรื่องที่ไม่ควรเล่า

¹⁸ บางครั้ง องค์ประกอบพื้นฐานนี้ก็มี ความหมายถึง "คุณลักษณะพื้นฐาน" เช่นกัน

¹⁹ มาลี บุญศิริพันธ์ และ พงษ์ศักดิ์ พยัทธิเชียร, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสื่อสิ่งพิมพ์, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, พิมพ์ครั้งที่ 4, 2532) หน้า 638

²⁰ มาลี บุญศิริพันธ์, หลักการทำหนังสือพิมพ์เบื้องต้น, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ประกายพรึก, ธันวาคม 2537) หน้า 21

คำถามยากที่สุดที่จะตอบคือ "ทำไมต้องเป็นข้อเท็จจริง" และทำไมต้องเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ น่าสนใจ ชาวคือเรื่องที่ไม่ใช่ข้อเท็จจริงได้ไหม ไม่ใช่เรื่องที่น่าสนใจได้ไหม?

อธิบายแบบโครงสร้างนิยม ใช่หรือไม่ว่าเป็นเพราะเนื้อหาสาระ/เหตุการณ์/เรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้นบนโลก/ประเทศ/สังคม/ชุมชนหนึ่งๆ นั้นมีมากมายเหลือเกิน เรื่องราวเหล่านั้นเกิดและดำรงอยู่ ลอยๆ อย่างนั้น อาจมีคนจำนวนหนึ่งเกี่ยวข้องกับมันแต่คนอีกมากมายก็ไม่เกี่ยวข้องเลย เรื่องเหล่านั้น เป็น "เรื่องราว/สาระที่ล่องลอย" (floating story) ใครบางคนอาจมีสิทธิโดยบังเอิญหรือไม่ก็แล้วแต่ที่จะได้ ยิน/เจอ/พบ/เห็น/มีประสบการณ์กับมันโดยตรงหรือผ่านการบอกเล่าก็ตาม แต่ความล่องลอยและเป็นอิสระของเนื้อหาเหตุการณ์เหล่านั้นไม่อาจทำให้สังคมนั้นๆ ดำรงอยู่ได้ หากผู้คน (มนุษย์) ต่างก็ไม่สนใจเรื่อง/เหตุการณ์ใดที่เกิดขึ้นนั้นเลย สังคมใดชุมชนหนึ่งจะเกิดขึ้นไม่ได้เลยถ้าไม่มี "เรื่องราว ร่วมกัน" (common story) ซึ่งจะเป็นเรื่องอะไรก็ได้ที่สมาชิกสังคมชุมชนนั้นรับรู้ร่วมกันเช่น ความเชื่อใน ผู้นำหมู่บ้าน หัวหน้าเผ่า หมอผี เชื่อในเทพเจ้า ภูตผีปิศาจ อำนาจธรรมชาติ ฯลฯ หรือคำสั่งจากพระราชอาโอวาทคำสอนของพระสงฆ์ เรื่องของสมาชิกชุมชนนั้นๆ เรื่องเล่า/เหตุการณ์ที่เป็นศูนย์กลางนี้เป็นสิ่งที่หล่อเลี้ยงสังคมนั้นดำรงอยู่ได้ ทำให้สมาชิกชุมชนสังคมอยู่ร่วมกันได้ เพราะมนุษย์เป็นสัตว์สังคมจึง จำเป็นต้องมีเรื่องราวกลางๆ ที่สมาชิกควรต้องรับรู้ร่วมกันเพื่อให้ "ความเป็นสังคมถูกหล่อเลี้ยงอยู่ได้" เรื่องเล่าที่เป็นศูนย์กลางเหล่านั้นอาจเป็นตำนาน นิทานปรัมปรา บทสวด บทเพลง คติ คำสอน สุภาษิต พงศาวดาร ฯลฯ เหล่านี้คือ "รูปแบบของเรื่องเล่า/เหตุการณ์/เนื้อหาสาระ" ที่ผู้คนในสังคมนั้นๆ สร้างขึ้นมาเพื่อใช้สื่อสารความเชื่อ ความคิด อำนาจ ความรู้ผ่านสมาชิกชุมชนนั้นๆ หากแต่รูปแบบเรื่องเล่า สำหรับมนุษย์ในฐานะสมาชิกสังคมปัจจุบันที่เปลี่ยนผ่านจากยุคหินมาสู่ยุคสังคมสารสนเทศก็คือรูปแบบเรื่องเล่าที่เราเรียกว่า "ข่าว" นั่นเอง

แม้ว่าข่าวคือรูปแบบเรื่องเล่าที่เน้นข้อเท็จจริง ข่าวก็เหมือนกับตำนาน นิทานปรัมปรา บทสวด ประวัติศาสตร์ เพลงร้อง ความจำเป็นที่ข่าวจะต้องมีข้อเท็จจริงเป็นองค์ประกอบสำคัญนั้นน่าจะอยู่ที่การที่ "ความเป็นเรื่องเล่าศูนย์กลาง" (common story) (อันที่จริงนิทาน ตำนาน ต่างก็มีข้อเท็จจริงอยู่และก็เป็นเรื่องเล่าศูนย์กลางเหมือนกัน) เมื่อเป็นเรื่องเล่าที่เป็นศูนย์กลางแสดงว่าต้องเป็น เรื่องเล่าที่เป็นเนื้อหาสาระแก่คนส่วนรวมทั้งหมดในสมาชิกหมู่มากในสังคมหรือชุมชนนั้นๆ เมื่อเป็นเรื่องเล่าที่สมาชิกทุกคนต้องรับรู้ร่วมกัน จึงจำเป็นที่จะต้องตัดเอาส่วนที่เป็นส่วนตัวของผู้เล่าไป เพราะจะต้องทำให้เรื่องนี้สามารถถูกบอกเล่าผ่านทุกๆ คนในชุมชนสังคมนั้นๆ ได้ การตัดเอาความเป็นส่วนตัวของผู้เล่าออกไปคือปัจจัยสำคัญที่เป็นเส้นแบ่ง/ผ่า/แยกความจริงออกจากเรื่องไม่จริง ซึ่งก็คือจินตนาการ (การแต่งเรื่อง บั่นเรื่อง ความคิด ความเห็นส่วนตัว) ออกไป เช่นเดียวกันกับนิทานปรัมปรา

ตามงานศึกษาของโคลด เลวี-สโทโรส เรื่อง "the savage mind"²¹ ที่อธิบายว่านิทานปรัมปรา ก็เปรียบเสมือนมายาคติที่สังคมชุมชนหนึ่งๆ รับมา การเล่านิทานเรื่องนั้นๆ ผู้เล่าจำเป็นต้องเคร่งครัดในเนื้อหาไม่สามารถต่อเติมเนื้อหาเรื่องราวออกไปให้มากจนเสียเรื่องไป ขณะเดียวกันการตัดเอาเรื่องแต่ง, ความเห็นส่วนตัวของมนุษย์นั้นก็เป็นเรื่องยากมากและเป็นกฎที่อยากจะฝืนเสียเหลือเกิน แต่สิ่งมนุษย์ต่างทำได้เพียงเพิ่มเติมลีลาผู้เล่าไปเท่านั้น ซึ่งก็ไม่ได้ทำให้แก่นเรื่องนิทานผิดเพี้ยนไปมากเท่าใด

การที่เราไม่สามารถให้คำนิยามที่สมบูรณ์สำหรับคำว่าข่าวได้นั้นเป็นเพราะ "ข่าว" นั้นคือมโนทัศน์ที่มีลักษณะที่ "ไม่มีตัวตน" หรือเรียกว่าเป็น "abstract concept" เพราะนิยามความหมายนั้นเปลี่ยนแปลงไปโดยขึ้นอยู่กับประสบการณ์ ขึ้นอยู่กับผู้อ่านผู้รับสาร และที่ยิ่งไปกว่านั้นคือสาธารณชนซึ่งเป็นผู้รับสารแต่ละคนนั้นให้ความสนใจในเรื่องราวและเหตุการณ์แต่ละอย่างที่ไม่เหมือนกันและไม่เท่ากัน²² มองในแง่สัญวิทยาแล้ว ข่าวจึงมีลักษณะที่เป็นรูปสัญลักษณ์ที่ล่องลอย (floating signifier) ที่รอให้เรื่องราวเนื้อหาสาระต่างๆ ที่เกิดขึ้นในโลกจริงที่นำเสนอมาจับรูปสัญลักษณ์นี้ไปใช้ในการสื่อเรื่องราวความหมายไปยังผู้อ่าน เราอาจเทียบให้เห็นว่าข่าวเป็นรูปแบบสัญลักษณ์ล่องลอย ในลักษณะรูปแบบหนึ่งของการสื่อสาร เรามองไม่เห็นมันแต่เรารับรู้มันผ่านการพูด-คุยประจำวันได้ แต่หากข่าวนั้นปราศจากคุณสมบัติข้อสามที่บอกว่าข่าวต้องถูกรายงานผ่านสื่ออย่างเป็นทางการแล้ว ข่าวก็เป็นเพียงข่าวลือที่ไม่ต่างอะไรกับ เรื่องราวที่ล่องลอยอยู่โดดๆ กลางอากาศ เมื่อเนื้อหาสาระนั้นสื่อความหมายบางอย่างได้ เช่นนั้นแล้วข่าวที่ไม่ได้สื่อผ่านสื่อมวลชนหรือหนังสือพิมพ์จึงเปรียบเสมือนรูปสัญลักษณ์ทางความคิด (concept-signifier) ก็ต่อเมื่อข่าวนั้นถูกรายงานผ่านสื่อหนังสือพิมพ์เท่านั้นที่จะทำให้ข่าวมีรูปตัวสัญลักษณ์ที่สามารถมองเห็นสัมผัสได้โดยเป็นเรื่องเล่าร่วมกันจริงๆ

ตารางที่ 30 แสดงการวิเคราะห์คุณสมบัติของข่าวเทียบเคียงกับระบบสัญวิทยา		
คุณสมบัติ 1	คุณสมบัติ 2	คุณสมบัติ 3
ข้อเท็จจริง	ความสำคัญความน่าสนใจ	รายงานผ่านสื่อมวลชน
ข่าว		ในหนังสือพิมพ์
abstract concept		concrete form
floating signifier = concept signifier		concrete signifier

²¹ อ่านเพิ่มเติมงานศึกษาของโคลด เลวี-สโทโรส ที่ศึกษาเรื่องความจริงในจาก "the savage mind" ที่แปลเป็นภาษาไทยได้ในไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, "สัญวิทยา, โครงสร้างนิยม, หลังโครงสร้างนิยม กับการศึกษาประวัติศาสตร์", สำนักพิมพ์วิภาษา มกราคม 2545

²² สิริทิพย์ ชันสุวรรณ, งานหนังสือพิมพ์, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ประกายพรึก, 2539), หน้า 46

จากตารางที่ 30 แสดงการวิเคราะห์คุณสมบัติของข่าวเทียบเคียงกับระบบสัญวิทยา แสดงให้เห็นว่าข่าวคือรูปสัญลักษณ์ที่มีลักษณะเชิงนามธรรมเพราะเป็นเรื่องราว/สาระ/เหตุการณ์/ข้อเท็จจริงที่ "ลอยอยู่ในอากาศ" ที่ยังไม่ถูกบอกเล่ารายงานผ่าน "สื่อ" (อย่างเป็นทางการ) ฉะนั้นข่าวจึงต้องการรูปสัญลักษณ์ที่เป็นรูปธรรมเพื่อให้สามารถจับต้องสัมผัสและรับรู้ได้ เช่นนี้หนังสือพิมพ์จึงเข้ามาทำหน้าที่เสมือนรูปสัญลักษณ์ที่เป็นตัวตนสัมผัสได้ ทำให้ข่าวสามารถถูกอ่าน/ถูกถ่ายทอดจริง สัมผัสได้ด้วยการอ่านอย่างเป็นทางการที่ชัดเจนผ่านตัวหนังสือ ภาษาเขียน ภาพถ่าย ที่เป็นทางการ (ทำให้ทุกคนมีเรื่องราวเดียวกัน ภาษา ตัวเขียนเดียวกันจากแบบแผนภาษาที่ไม่มีทางผิดเพี้ยนจากการถูกอ่านซ้ำๆ ในแต่ผู้อ่านแต่ละคน) หนังสือพิมพ์จึงเป็น "รูป(แบบ)ธรรมที่ชัดเจน" (concrete form) เป็นรูปสัญลักษณ์ให้กับข่าวเพื่อสามารถดำรงอยู่ในโลกนี้ได้ ตราบใดที่ยังมีเรื่องเล่าตราบนั้นก็มิข่าว ตราบใดที่มีข่าวก็ยังคงมีหนังสือพิมพ์

คุณสมบัติข้อนี้ของหนังสือพิมพ์แสดงให้เห็นเลาๆ ว่าข่าวเป็นเรื่องเล่า-เป็นนิทานของผู้คนในสังคม ซึ่งอาจคล้ายคลึงกับนิทานปรัมปราอดีต

2.1.2 องค์ประกอบของข่าว (news elements)

องค์ประกอบของข่าว (news elements) หรือ "คุณค่าข่าว" (news values) เป็นระบบควบคุมเนื้อหาข่าวอย่างหนึ่งที่สำคัญที่สุด เพราะมันอธิบายถึง "ลักษณะของข้อเท็จจริงหรือเหตุการณ์" (characteristics of fact/events) ที่ทำให้กลายเป็นข่าวหรือมีความสนใจต่อผู้อ่าน²³ (หลังจากที่มันมีคุณสมบัติการเป็นข้อเท็จจริงไปแล้ว) โดยทั่วไปในแนวคิดทางวารสารศาสตร์แล้วถือว่า "องค์ประกอบของข่าว"²⁴ มี 10-12 ข้อที่เรียกได้ว่าแทบจะเป็นกฎเกณฑ์สำคัญในการกำหนดได้ว่า อย่่างไรควรเป็นข่าว หรือไม่ควรเป็นข่าว?

- (1) ความสดต่อสมัย (timeliness) นับได้ว่าเป็นหัวใจสำคัญของการเสนอข่าว เพราะผู้อ่านมักให้ความสนใจเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นสด ๆ ร้อน ๆ หรือเรื่องราวที่ทันสมัย ดังคำกล่าวที่ว่า "ข่าวต้องสดเหมือนปลา"
- (2) ความใกล้ชิด (proximity/nearness) เป็นองค์ประกอบสำคัญอีกอย่างหนึ่งในการพิจารณาคุณค่าทางข่าว เพราะนักจิตวิทยาได้อธิบายถึงนิสัยของมนุษย์ว่า มนุษย์สนใจเรื่องที่อยู่ใกล้ตัว อันอาจส่งผลกระทบต่อตัวเองได้มากกว่า ความใกล้ชิดนี้หมายถึงความสัมพันธ์ใกล้ชิดต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ

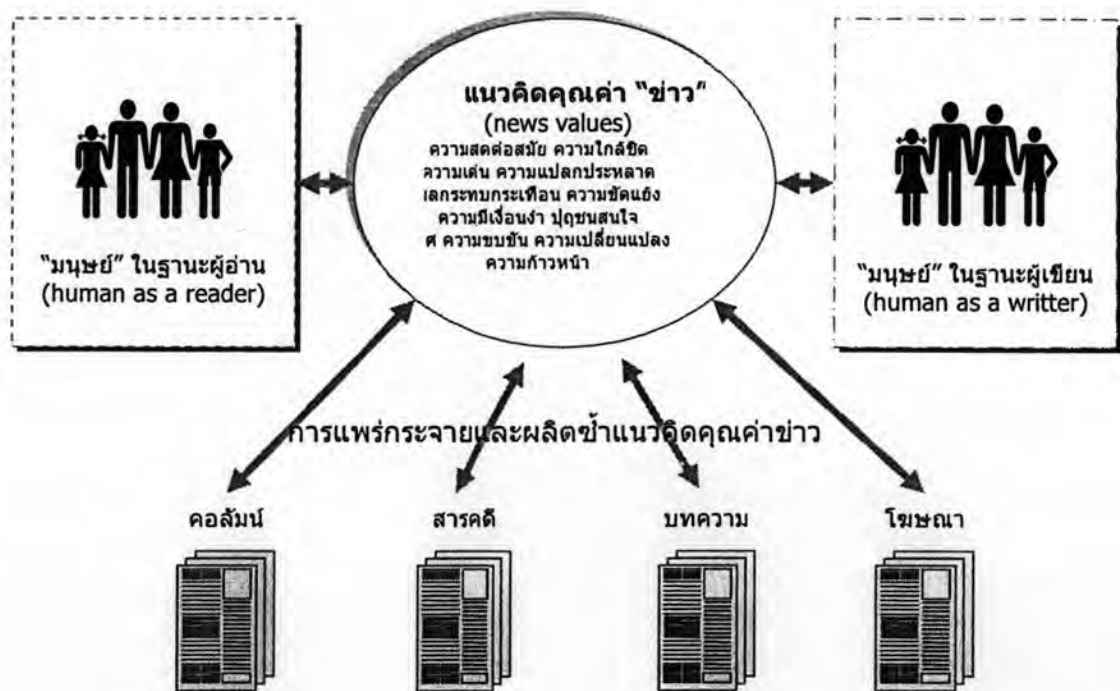
²³ พิระ จิรโสภณ, "เอกสารประกอบการสอน วิชาการสื่อข่าวและการเขียนข่าวเบื้องต้น", จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, พ.ศ. 2549, หน้า 1

²⁴ ฉอาน วุฑฒิกมรรักษ์, หลักการรายงานข่าว, (กรุงเทพมหานคร:สำนักพิมพ์ประกายพรึก, 2536), หน้า 9-

- (3) ความเด่น (prominence) หมายถึง บุคคลสำคัญซึ่งเป็นที่รู้จักกันดี เมื่อบุคคลนั้น ๆ เข้าไปเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก็ย่อมได้รับความสนใจจากประชาชนโดยทั่วไป ซึ่งความเด่นนี้รวมถึงสถานที่สำคัญ วัตถุอันล้ำค่า ฯลฯ ด้วย
- (4) ความแปลกประหลาด (oddity/unusualness) เมื่อมีเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างผิดปกติ หรือ ผิดวิสัยในสังคม เหตุการณ์นั้นย่อมก่อให้เกิดความสนใจและมีคุณค่าทางข่าวสูง เช่นเดียวกัน หนังสือพิมพ์ให้ความสำคัญแก่องค์ประกอบนี้มาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีสถานการณ์ที่ไม่เอื้ออำนวยในการเสนอข่าว เพราะถูกปิดกั้นเสรีภาพหนังสือพิมพ์จึงมักใช้ความแปลกประหลาดมาเสนอข่าว เพื่อเปลี่ยนบรรยากาศที่ตึงเครียดให้ผ่อนคลายได้ชั่วระยะหนึ่ง
- (5) ผลกระทบกระเทือน (consequence) ข่าวที่มีผลกระทบต่อประชาชนเป็นจำนวนมาก มักจะได้รับการพิจารณาที่จะเสนอเป็นข่าวมากกว่า ข่าวที่เวลานี้อาจเป็นผลกระทบกระเทือนทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ฯลฯ
- (6) ความขัดแย้ง (conflict) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญอีกประการหนึ่งในการพิจารณาคุณค่าทางข่าวเพราะความขัดแย้งย่อมเป็นที่สนใจของมนุษย์โดยทั่วไป อาจเป็นความขัดแย้งทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม
- (7) ความมีเงื่อนงำ (suspense/mystery) บางครั้งเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอาจมีเบื้องหลังลึกลับ ซับซ้อน หนังสือพิมพ์มักให้ความสนใจขุดคุ้ยและนำมาตีแผ่เสนอเป็นข่าวติดต่อกันเป็นเวลาหลาย ๆ วัน ซึ่งข่าวประเภทนี้จะได้รับความสนใจจากผู้อ่านอย่างกว้างขวางมาก
- (8) ปฏิกิริยาสนใจ (human interest) เมื่อมีเหตุการณ์เกิดขึ้นแล้วทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึก สะเทือนอารมณ์ (Emotion) ต่อเหตุการณ์หรือมีความรู้สึกร่วมทางอารมณ์กับบุคคลในข่าว ด้วย เช่น เห็นอกเห็นใจ เศร้าโศกเสียใจ กลัวหรือหวาดระแวงว่าสักวันหนึ่งอาจเกิดขึ้นกับตัวเองได้ ข่าวที่ก่อให้เกิดความรู้สึกสะเทือนอารมณ์ดังกล่าวนี้ส่วนใหญ่มักจะเป็นข่าวอาชญากรรม ที่ผู้อ่านสนใจอยากรู้สาเหตุที่แท้จริงเนื่องมาจากอะไร
- (9) เพศ (sex) ธรรมชาติของมนุษย์มักสนใจเรื่องราวเกี่ยวกับเพศ ทั้งเพศเดียวกันและต่างเพศ หรือความผิดปกติทางเพศ
- (10) ความขบขัน (amusement) ในช่วงเวลาที่บรรยากาศทางเศรษฐกิจและการเมืองกำลังเคร่งเครียด หนังสือพิมพ์อาจเสนอข่าวขบขันเพื่อผ่อนคลายบรรยากาศได้บ้างชั่วขณะหนึ่ง ข่าวขบขันนี้อาจเกิดขึ้นจากการกระทำของดาวตลกเองหรือเหตุการณ์อื่น ๆ
- (11) ความเปลี่ยนแปลง (change) ในสังคมมนุษย์ย่อมจะมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ อาจเป็นการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีหรือทางที่ไม่ดีก็ได้ การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นนั้นมนุษย์ซึ่งเป็นหน่วยหนึ่งในสังคม ก็จำเป็นต้องให้ความสนใจในการเปลี่ยนแปลงนั้น ๆ ด้วย เพราะการเปลี่ยนแปลงย่อมมีผลกระทบต่อมนุษย์ทั้งทางตรงและทางอ้อม

(12) ความก้าวหน้า (progress) มนุษย์มีความพยายามดิ้นรนที่จะเอาชนะธรรมชาติอยู่เสมอ มนุษย์จึงได้ค้นคว้าทดลองวิธีการใหม่ๆ เพื่อความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งปัจจุบัน มนุษย์สามารถส่งกระสวยอวกาศโคจรรอบโลกได้ ความก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์นี้ บางครั้งทำให้ประชาชนทั่วโลกสนใจจึงถือได้ว่ามีคุณค่าทางข่าวสูงเช่นกัน

องค์ประกอบข่าวทั้ง 12 ข้อเหล่านี้คือปัจจัยที่ทำให้ข่าวมีความน่าสนใจและสำคัญเพียงพอที่จะ รายงานผ่านสื่อหนังสือพิมพ์ ถ้าข้อเท็จจริงนั้นๆ ไม่มีองค์ประกอบเหล่านี้ข้อใดข้อหนึ่งใน 12 ข้อเลยก็ไม่มี ทางที่เรื่องราวเหล่านั้นจะเป็นข่าวได้แสดงให้เห็นว่า “ระบบการตัดสินใจ(ข่าว)ได้ถูกตั้งขึ้นมาไว้แล้ว” สำหรับมนุษย์(นัก)ข่าวรุ่นถัดมาก็จะทำได้เพียง “เรียนรู้ตะกอนทางความคิด” ที่เราเรียกว่าเป็น “องค์ความรู้” (knowledge) เท่านั้น องค์ประกอบข่าวเหล่านี้เป็นกฎเกณฑ์ที่ถูกติดตั้งลงไปในหัวสมอง ของนักข่าวให้ใช้ในการพิจารณาตัดสินใจเรื่องราวเหตุการณ์ใดก็ตามที่สมเป็นข่าวได้ หากเราจะหา “โครงสร้างทั่วไป” ขององค์ประกอบข่าวทั้ง 12 ข้อนั้น ก็มีจุดร่วมอยู่ที่ “ข้อเท็จจริงที่น่าสนใจ” (interesting fact) ที่มีผลทางจิตวิทยาต่อมนุษย์ในฐานะผู้อ่าน (human as a reader) โดยมีนักข่าวนักหนังสือพิมพ์ เป็นตัวแทนผู้ทำหน้าที่การวินิจฉัยและคัดเลือกว่าเรื่องราวที่พวกเขาควรรับรู้ในทุกๆ วันผ่านหน้า หนังสือพิมพ์คืออะไร

รูปที่ 62 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ (ผู้อ่าน-ผู้เขียน) รูปแบบข้อเขียน และแนวคิดคุณค่าข่าว

รูปที่ 62 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ (ผู้อ่าน-ผู้เขียน) รูปแบบข้อเขียน และแนวคิดคุณค่า ข่าวแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ในฐานะผู้อ่านและข่าวในฐานะตัวบท และองค์ประกอบข่าว

ในฐานะตัวบทข่าว ที่มีคุณค่าข่าวทั้ง 12 ข้อควบคุมนักหนังสือพิมพ์ให้ต้อง “คัดเลือกข่าวตามที่ตรงต้องกับแนวคิด” เมื่อนักหนังสือพิมพ์คัดเลือกเนื้อหาสาระใดที่มีคุณสมบัติดังกล่าวได้แล้วก็จะตีพิมพ์มันลงหน้ากระดาษส่งต่อไปยังผู้อ่าน ในทางกลับกันเมื่อผู้อ่านอ่านข่าวที่มีคุณค่าข่าวดังกล่าวแล้ว ก็อาจจะผันตัวเองเป็นนักเขียนตอบกลับมายังนักหนังสือพิมพ์ได้เช่นกัน เช่นเขียนส่งกลับมาเป็นจดหมาย บทความ หรือลงเป็นคอลัมน์ประจำในหน้าหนังสือพิมพ์นั้นโดยใช้แนวคิดเรื่องคุณค่าข่าวใส่ลงมาในงานเขียนของตนเอง เมื่อเป็นเช่นนี้ แนวคิดคุณค่าข่าวจึง “แพร่กระจายและผลิตซ้ำไปมาระหว่างผู้เขียนและผู้อ่าน” และยัง “แพร่กระจายและผลิตซ้ำไปมาไประหว่างตัวบทข่าวกับตัวบทอื่นๆ” ด้วย (diffusion and re-production of values) ตัวบทเนื้อหาสาระรูปแบบอื่นๆ ได้อย่าง คอลัมน์ บทความ สารคดีหรือแม้แต่โฆษณา เป็นต้น อาจกล่าวได้ว่าแนวคิดคุณค่าข่าวนี้นี้เป็น “แนวคิดคุณค่าของตัวบทอื่นๆ ไปโดยปริยาย” เพราะตัวบทข่าวคือศูนย์กลางของตัวบททั้งปวงในหนังสือพิมพ์ฉบับหนึ่งๆ

แนวคิดเรื่องคุณค่าข่าว (news value) นี้เป็นแนวปฏิบัติของนักหนังสือพิมพ์ทั่วไปแล้วแต่ว่าหนังสือพิมพ์นั้นๆ จะมโนบายเน้นไปที่คุณค่าข่าวด้านใด อย่างไรก็ตามเพราะข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นนั้นมีมากมายหลายเหตุการณ์ต่อวัน เหตุการณ์เหล่านั้นอาจมีคุณค่าข่าวทั้งสิ้น การที่จะลงข่าวทั้งหมดในหน้ากระดาษอันจำกัดต่อวันนั้นเป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้ เช่นนั้นนักหนังสือพิมพ์ (ในฐานะผู้ใช้กฎ/อยู่ภายใต้กฎ) จำเป็นที่จะต้องใช้เกณฑ์อีกชั้นในการพิจารณาว่าข้อเท็จจริงที่ได้เป็นข่าวแล้วนั้น จะได้ลง/ถูกรายงานในหนังสือพิมพ์หรือไม่

2.1.3 หลักการประเมินคุณค่าข่าว (news worthiness)²⁵

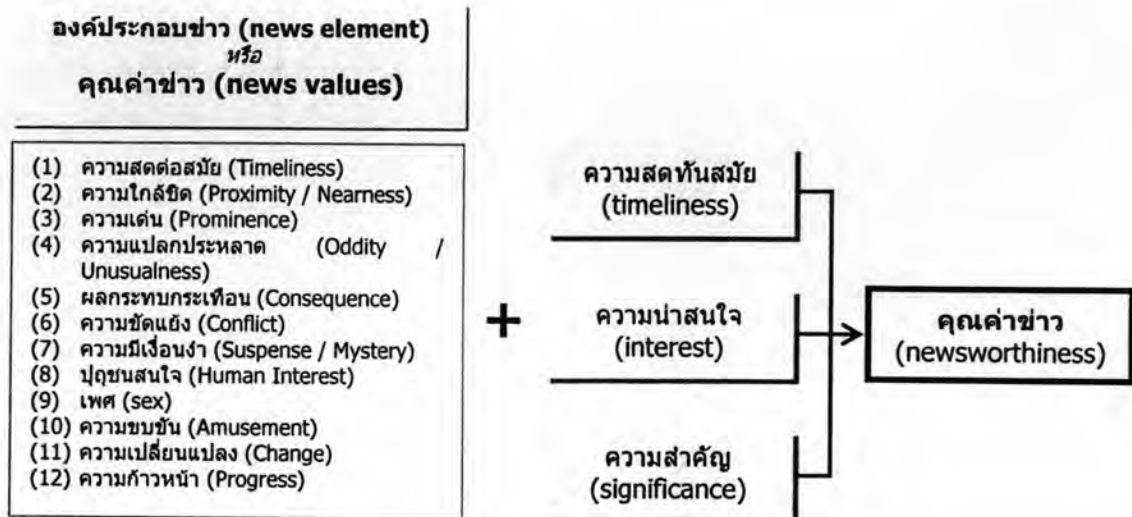
หากคุณค่าข่าวหมายถึงเหตุการณ์หรือเรื่องราวที่มีองค์ประกอบแก่การเป็นข่าว และเป็นประโยชน์แก่ผู้รับสารหรือประชาชนในสังคมเป็นสำคัญ โดยมีหลักการพิจารณาคุณค่าข่าว 3 ประการว่า มีคุณค่าแก่การเป็นข่าวหรือไม่คือ “ความสดทันสมัย-ความน่าสนใจ-และความสำคัญ”²⁶

ประการแรก “ความสดทันสมัย” หรือความรวดเร็วหมายถึงต้องเป็นเรื่องที่ยังไม่รู้ย่อมเป็นเรื่องราวที่มีคุณค่าข่าวสูง ถ้าเหตุการณ์นั้นล่าช้า หรือผู้รับสารรู้อยู่แล้ว คุณค้าย่อมลดลงหรือไม่มีคุณค่าข่าวเลย ความสดทันสมัยยังหมายความว่า สมัยก่อนคนอาจจะไม่รู้ ไม่เข้าใจ แต่สมัยนี้คนให้ความสนใจหรือสมัยอดีตอาจจะมองเหตุการณ์เป็นเรื่องธรรมดา แต่ปัจจุบันเป็นเรื่องใหญ่และให้ความสำคัญ ประการที่สองคือ “ความน่าสนใจ” ที่ทำให้ผู้รับสารหันมาสนใจและรับรู้ข่าวสารนั้น แต่ถ้าไม่สนใจการรายงานข่าวอาจจะไม่มีใครต้องการรับรู้ คุณค่าข่าวย่อมไม่ปรากฏ ประการสุดท้ายคือ “ความสำคัญ”

²⁵ บางครั้ง คำว่าคุณค่าข่าว ก็ใช้คำภาษาอังกฤษระหว่าง “news value” หรือ “newsworthiness”

²⁶ ประสงค์ เลิศศรีวิสุทธิ์ และ อังธิดา ลิ้มปัทมปานี. “องค์ประกอบข่าวและประเด็นข่าว ในประมวลสาระชุดวิชา การข่าวเบื้องต้น หน่วยที่ 1-6” (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2547), หน้า 201-2

หากเหตุการณ์หรือเรื่องราวที่เกี่ยวข้องและมีความสำคัญและมีผลกระทบในด้านต่างๆ ต่อผู้รับสาร เช่น การดำรงชีพ การตัดสินใจเลือก การเรียนรู้ ฯลฯ ย่อมทำให้ข่าวนั้นมีค่าสูงต่อผู้รับสาร²⁷

รูปที่ 63 การประเมินคุณค่าข่าวจากองค์ประกอบข่าว

จากรูปที่ 63 การประเมินคุณค่าข่าวจากองค์ประกอบข่าว แสดงให้เห็นว่าระบบการประเมินคุณค่าข่าวนั้นคือระบบที่ "กรอง/คัดเลือก" ข่าวใดว่า "ควร/ไม่ควร" ลงบนหน้าหนังสือพิมพ์ ผู้ศึกษาอธิบายไปแล้วว่าแท้ที่จริงแล้วองค์ประกอบข่าวหรือคุณค่าข่าวทั้ง 12 ข้อนั้นมีจุดร่วมอยู่ตรงที่การเน้นความน่าสนใจต่อเรื่องราวเหตุการณ์นั้นในฐานะการได้เป็นข่าว ขณะที่คุณสมบัติเรื่องความสดทันสมัย+ความน่าสนใจ+ความสำคัญ นั้นมีจุดร่วมอยู่ที่ข้อจำกัดของพื้นที่บนหน้าหนังสือพิมพ์มากกว่า

พูดง่าย ๆ คือคุณค่าข่าวนั้นพิจารณาลงไปที่เนื้อหาสาระของเหตุการณ์แล้วตัดสินใจว่าเรื่องราวนั้น ๆ มีความน่าสนใจที่เป็นข่าวหรือไม่ ขณะที่การประเมินคุณค่าข่าวนั้นพิจารณาไปที่ตัวข่าวแล้วตัดสินใจว่าข่าวนั้น ๆ ควรจะได้ลงในหนังสือพิมพ์หรือไม่ เป็นระบบที่สืบเนื่องต่อกันไปในการทำหน้าที่หนังสือพิมพ์ฉบับหนึ่ง ๆ

นักหนังสือพิมพ์เชื่อและยึดถือกันว่า กฎข้อหนึ่งที่สำคัญที่สุดเกี่ยวกับการผลิตหนังสือพิมพ์ โดยเฉพาะในเนื้อหาข่าวนั้นคือกฎความเป็นวัตถุวิสัย²⁸ (objectivity) ซึ่งคือการ "ไม่เอาความคิด/ความรู้สึกตัวตนของผู้รายงานไปปะปนลงไปในช่วง" ถือเป็นกฎข้อใหญ่ที่สุดในงานข่าวเลยก็เดียว และ

²⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 201-2

²⁸ คำว่า "objectivity" นั้นในภาษาไทยมักจะใช้กัน 2 คำคือ "วัตถุวิสัย" และ "ภาวะวิสัย/ภาวะวัตถุวิสัย" โดยส่วนหมายถึงการไม่นำเอาความคิด ความรู้สึก อารมณ์ความเป็นตัวตนของบุคคลผู้รายงาน/ผู้เขียนใส่ลงไปในเนื้อหาข่าว หากแต่คำว่า "วัตถุวิสัย" ดูเหมือนจะเน้นไปที่ "วัตถุสิ่งของ" หรือเรื่องราวต่างๆ ที่เกิดขึ้น ซึ่งมีลักษณะ "นิ่งๆ" (static) ขณะที่คำว่า "ภาวะวิสัย/ภาวะวัตถุวิสัย" นั้นดูเหมือนจะเน้นไปที่ "เรื่องราว/เหตุการณ์ที่เกิดขึ้น" ซึ่งมีลักษณะเคลื่อนไหวแปรเปลี่ยนอยู่ตลอดเวลา

เป็น "กฎพื้นฐาน" (primary rule) ของข่าว ข่าวจะเป็นข่าวได้ก็ต้องไม่มีความรู้สึกนึกคิดของผู้รายงาน แต่หากพิจารณาให้ดีขอบเขตของกฎนี้ก็มีเช่นกันกล่าวคือ เพราะใช้กันความคิดเห็นส่วนตัวของผู้รายงาน/ผู้เขียนไม่ให้ลงไปอยู่ในตัวบท (text) ซึ่งก็คือข่าวเท่านั้น เป็นข้อห้ามที่ใช้กับ "เนื้อในของตัวบท" (in-text) แต่ใช้ไม่ได้กับนอกตัวบท (out-text) เช่นนี้แล้วการที่สื่อมวลชน(นักหนังสือพิมพ์)จะคัดเลือกเหตุการณ์ใด หรือสถานการณ์ใดมาเสนอเป็นข่าวจึงไม่สามารถกระทำโดยใช้กฎความเป็นวัตถุวิสัยได้ หากแต่เป็นการใช้กฎ "อัตวิสัย" (subjectivity) "การเลือกข่าวจึงขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคล"²⁹ เพราะกระบวนการคัดเลือกข่าวนั้นเป็น "การใช้ดุลยพินิจ" ซึ่งเป็นการใช้ภาวะอัตวิสัย/ความเป็นส่วนตัวของปัจเจกบุคคล (individual) ซึ่งเราเรียกว่า "นายทวารข่าวสาร" หรือ "นายประตูข่าวสาร" (gate keeper) ซึ่งใช้ "ตนในฐานะตัวแทนทางวัฒนธรรมของตนซึ่งเชื่อว่าเป็นความจริง"³⁰ แนวคิดนี้ต้องการที่จะบอกว่าการคัดสรรเลือกข่าวไม่ได้เป็นพื้นฐานภววิสัยหรือความเป็นกลางแต่จะขึ้นอยู่กับบุคคลและปัจจัยต่างๆ แวดล้อมที่เป็นตัวกำหนดว่าเหตุการณ์/สถานการณ์นั้นจะเป็นข่าวหรือไม่ เป็นไปตามความเข้าใจแต่ละบุคคลและบริบทสังคม³¹ (context=out text) มากกว่า

ปัจจัยภายนอกตัวบทที่มีอิทธิพลทำให้สื่อมวลชนเลือก/ไม่เลือกข่าวเหล่านั้น และจัดลำดับข่าวไว้ในพื้นที่หรือช่วงเวลาใดๆ หรือไม่ก็ตามนั้นมี 3 ส่วนคือปัจจัยส่วนบุคคล (personnel factor) ปัจจัยสภาพแวดล้อมทางสังคมการเมือง (political regime) และปัจจัยด้านนโยบายของสื่อ (media policy)³²

แรกคือ ปัจจัยส่วนบุคคล ผู้สื่อข่าวหรือบรรณาธิการในฐานะผู้เฝ้าประตูข่าวสาร นับว่าเป็นตัวกลางที่สำคัญในการเชื่อมโยง คัดเลือกและถ่ายทอดเหตุการณ์หรือสถานการณ์ต่างๆ ทำให้ประชาชนได้ทราบว่ามิเหตุการณ์ใดในโลกเกิดขึ้นบ้าง เหตุการณ์ในโลกที่เกิดขึ้นในแต่ละวันมีนับล้านเหตุการณ์ แต่มีเพียงส่วนเล็กๆ เท่านั้นที่ถูกหยิบยกขึ้นมาเป็นข่าว เพื่อให้ประชาชนรับรู้ สิ่งที่เราผู้อ่านไม่ทราบคือ ปัจจัยส่วนบุคคล สภาพโลกทัศน์ ชีวิตทัศนคติของนายทวารเฝ้าประตูข่าวสารนั้น แท้จริงแล้วขึ้นอยู่กับเชื้อชาติ ค่านิยมหรือสำนึกส่วนตัว ความเป็นวิชาชีพ และขึ้นอยู่กับความเข้าใจในพฤติกรรมและการรับรู้ของผู้อ่าน³³

สองคือ ปัจจัยด้านสภาพสังคม เศรษฐกิจและระบอบการปกครองในสังคมนั้นๆ ก็เป็นตัวกำหนดว่าข่าวใดควรเป็นข่าวหรือไม่เป็นข่าวได้เช่นกัน หากเป็นระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย สื่อมวลชนก็มีหน้าที่เป็นสื่อกลางที่ควรต้องอาศัยความเป็นกลางและไม่มีอคติเป็นหลัก หรือเลือกข่าวตามสภาพความเป็นสังคมนั้นๆ ปัจจัยที่ดูจะมีอิทธิพลต่อการคัดเลือกข่าวอย่างใกล้ชิดมากที่สุดคือนโยบายขององค์กรสื่อ/หนังสือพิมพ์นั้นๆ ซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยย่อยอย่างความเป็นเจ้าของสื่อจำนวนผู้เป็นเจ้าของ

²⁹ ประสงค์ เลิศศรีวิสุทธิ์ และ อังธิดา ลิ้มปัทมปานี. "องค์ประกอบข่าวและประเด็นข่าว ใน ประมวลสาระชุด วิชา การข่าวเบื้องต้น หน่วยที่ 1-6" (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2547), หน้า 208

³⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 208

³¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 208

³² เรื่องเดียวกัน, หน้า 208

³³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 209

นั้นเป็นเช่นไร เช่นหากเป็นลักษณะการบริหารแบบครอบครัว หรือเจ้าของสื่อดูแลสื่อโดยตรง ก็สามารถที่จะกำหนดหรือสั่งการให้สื่อหนังสือพิมพ์ของตนนั้นเลือก/ไม่เลือกที่จะรายงานเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งให้ประชาชนรับรู้ได้ หรือหากองค์กรหนังสือพิมพ์นั้นมีฝ่ายการเมือง ทหาร หรือกลุ่มผลประโยชน์ใดเป็นผู้สนับสนุนหลัก การคัดสรรข่าวเพื่อรายงานหรือตင်วันบางรายงานหรือเหตุการณ์ที่จะมีผลกระทบต่อกลุ่มตนเองย่อมมีสูง³⁴ ในทางกลับกันหากองค์กรสื่อที่นั้นมุ่งที่จะเน้นเปิดกว้างเข้าสู่ตลาดหลักทรัพย์ มีผู้ถือหุ้นมากมาย องค์กรหนังสือพิมพ์นั้นก็จะต้องรับผิดชอบต่อระดับราคาของหุ้นขององค์กร ดังนั้นการคัดเลือกข่าวมีส่วนสูงมากที่จะละเว้นหรือเลือกรายงานข่าวที่จะทำให้หุ้นของตัวเองอยู่ในระดับที่น่าพอใจ

35

ปัจจัยด้านนโยบายด้านการบริหารองค์กรสื่อ เป็นอีกปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อเนื้อหาข่าว เพราะองค์กรหนังสือพิมพ์เป็นองค์กรธุรกิจที่ต้องดำเนินผลการประกอบการให้อยู่รอด ในองค์กรหนังสือพิมพ์ หากต้องการที่จะมุ่งเน้นหาโฆษณามาลงในพื้นที่หน้าหนังสือพิมพ์ ก็ย่อมจะทำให้สัดส่วนพื้นที่ที่จะนำเสนอข่าวลดน้อยลงไป ทั้งๆ ที่ในรอบหนึ่งวันมีเหตุการณ์เกิดขึ้นมากมาย และแม้ว่าเหตุการณ์ต่างๆ เหล่านั้นจะเป็นเหตุการณ์ที่ประชาชนผู้อ่านควรรู้ หรือมีคุณสมบัติครบถ้วนเพียงพอที่จะเป็นข่าวแต่สื่อก็ไม่สามารถนำมาลงทั้งหมดได้เพราะมีพื้นที่ (และเวลาที่จำกัด) ในทางตรงกันข้ามหากสื่อเน้นพื้นที่กับข่าวมาก กำหนดสัดส่วนของพื้นที่โฆษณาน้อย ก็อาจทำให้องค์กรหนังสือพิมพ์นั้นอยู่รอดในเชิงธุรกิจได้ยาก³⁶

ปัจจัยด้านนโยบายด้านการนำเสนอเนื้อหา จะเป็นอิทธิพลที่ส่งผลโดยตรงต่อ "บุคลิกลักษณะ" (character) และ "ลีลา" (style) ของหนังสือพิมพ์/องค์กรข่าวว่ามีบุคลิกและเฉพาะตนเองแตกต่างจากองค์กรอื่น เช่น หนังสือพิมพ์ไทยรัฐกับหนังสือพิมพ์เดลินิวส์จะนำเสนอข่าวที่มีกลุ่มเป้าหมายและเนื้อหาใกล้เคียงกัน แต่ก็มีจุดเน้นที่แตกต่างกัน เน้นข่าวเศรษฐกิจ การเมือง หรือสังคม บางองค์กรเน้นข่าวที่มีความขัดแย้งรุนแรง ขณะที่บางองค์กรเน้นข่าวที่มีแง่มุมอื่นๆ ที่เน้นข่าวดีมากกว่าข่าวร้าย เป็นต้น³⁷

สุดท้ายคือปัจจัยนโยบายด้านวัฒนธรรมองค์กร เป็นตัวสำคัญที่กำหนดการคัดสรรข่าว หากองค์กรนั้นๆ มีวัฒนธรรมในการฝึกฝนและอบรมผู้สื่อข่าวให้มีความเชี่ยวชาญ ตลอดจนมีการฝึกฝนทักษะการสืบสวนข่าวก่อนออกไปปฏิบัติหน้าที่ ย่อมทำให้การคัดเลือกแง่มุมและการรายงานข่าวมีคุณภาพ ขณะที่บางองค์กรก็อาจมีวัฒนธรรมในการอบรมกลุ่มเหล่าให้บุคคลมีจรรยาบรรณและความรับผิดชอบต่อสังคมเป็นสำคัญ ทำให้นักข่าวหรือบรรณาธิการให้ความสำคัญต่อเหตุการณ์แตกต่างจากไปองค์กรอื่นๆ³⁸

³⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 211-2

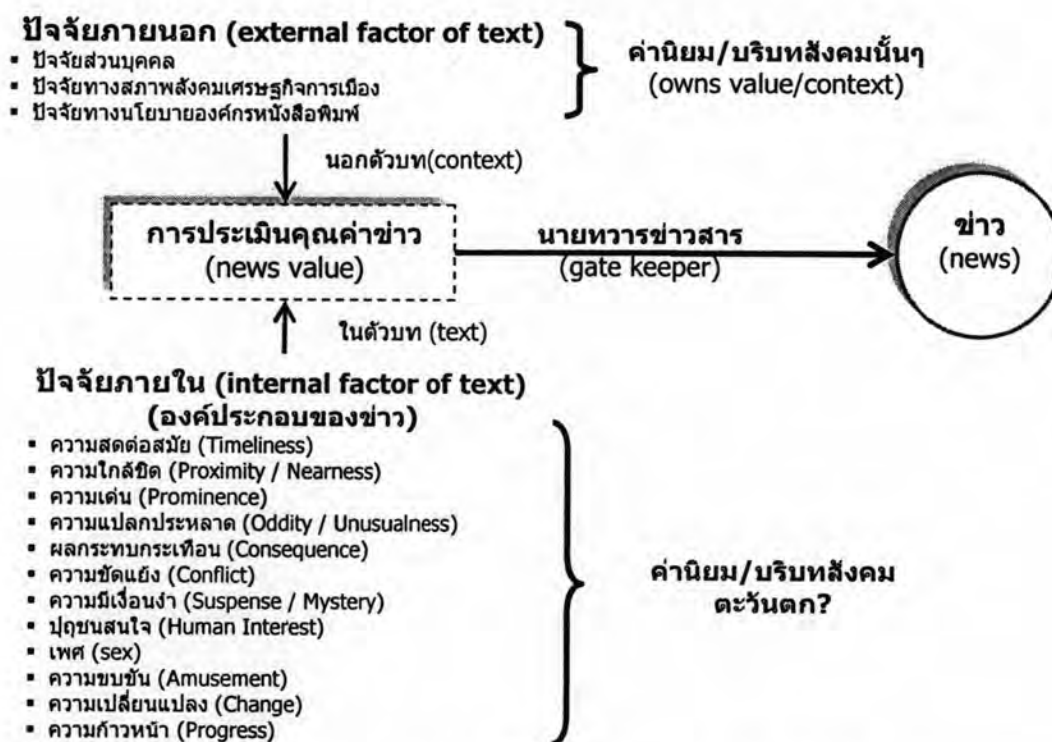
³⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 211

³⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 212

³⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 212

³⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 213

มีการตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับการพิจารณาคุณค่าข่าวว่า เกณฑ์การประเมินคุณค่าข่าวนั้นนอกจากจะขึ้นอยู่กับวัฒนธรรมที่แตกต่างกันแล้ว เกณฑ์การวัดคุณค่าข่าวที่เรามักใช้กันนั้นแบ่งเป็น 2 ประเภทคือ "คุณค่าข่าวทั่วไป" (general news value) และ "คุณค่าข่าวเฉพาะที่มีความสำคัญกับสื่อตะวันตก" (news values of particular importance to western media) เพราะแนวคิดวารสารศาสตร์นั้นมาจากฐานค่านิยมสังคมตะวันตก (western values) คุณค่าข่าวที่ใช้กันจึงเป็นไปตามแนวคิดบริบทสังคมตะวันตก³⁹ ซึ่งถือว่าเป็นระบบความคิดที่ยอมแฝงไปด้วยค่านิยมแบบตะวันตกติดแฝงมาทั้งในแนวคิดคุณค่าข่าวและการประเมินคุณค่าข่าวด้วย (western news values & western news worthiness)

รูปที่ 64 แสดงปัจจัยภายนอกและภายในตัวบทที่มีอิทธิพลต่อการประเมินคุณค่าตัวบทข่าว

รูปที่ 64 แสดงปัจจัยภายนอกและภายในตัวบทที่มีอิทธิพลต่อการประเมินคุณค่าตัวบทข่าว ปัจจัยภายนอกเหล่านี้เป็น "กฎภายนอก" ที่ควบคุมข่าวอยู่ทั้งในแง่ของ "การเป็น/ไม่เป็น-การได้/ไม่ได้ลง-การได้ลงหน้าหนึ่ง/หน้าใน-การได้พื้นที่สำคัญ/พื้นที่ไม่สำคัญ" หรือเป็น "คุณค่าข่าวภายนอก" (outside news value) เมื่อพิจารณาให้ถี่แล้วปัจจัยภายนอกเหล่านี้เป็นอิทธิพลที่อยู่เหนือตัวบท กล่าวคือไม่ว่าข่าวๆ นั้นจะมีคุณค่าข่าวภายใน (inner news value) ที่ดีเพียงไร แต่หากคุณค่าภายในนี้ขัดแย้งกับคุณค่าข่าวภายนอกก็เป็นเรื่องที่ชวนให้สงสัยว่าสื่อมวลชน/นักข่าว/บรรณาธิการจะตัดสินใจอย่างไร

³⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 208

2.1.4 ประเภทของข่าว (kind of news)

ในแวดวงวารสารสนเทศมีการแบ่งประเภทของข่าว⁴⁰ (kind of news) ออกเป็นประเภทใหญ่ๆ ดังนี้คือ (1) ข่าวสงคราม (2) ข่าวอาชญากรรม (3) ข่าวเหตุการณ์ (4) ข่าวกามารมณ (5) ข่าววิทยาศาสตร์ (6) ข่าวบริการ (7) ข่าวกีฬา (8) ข่าวโศกนาฏกรรม (9) ข่าวลึกลับ (10) ข่าวสังคม (11) ข่าวราชการ/ราชสำนัก (12) ข่าวการศึกษา (13) ข่าวเศรษฐกิจ (14) ข่าวเกษตร (15) ข่าวอุตสาหกรรม (16) ข่าวการลงทุน (17) ข่าวการท่องเที่ยว (18) ข่าวการพาณิชย์ ฯลฯ นอกจากนี้ยังมีการแบ่งประเภทข่าวตามลักษณะ(การนำเสนอ-เพิ่มเติมผู้ศึกษา)เนื้อหาของข่าว⁴¹คือ

- (1) ข่าวแบบ "straight news" คือข่าวที่มุ่งเน้นรายงาน "ข้อเท็จจริง"
- (2) ข่าวแบบ "human interest" คือข่าวที่เน้นความสนใจ ความเข้าใจ ความสะเทือนอารมณ์
- (3) ข่าวแบบ "features news" คือข่าวที่รายงานเกี่ยวกับข้อเท็จจริงและความคิดเห็นต่างๆ

ยังมีวิธีการแบ่งข่าวตามลักษณะประเภทเนื้อหา ที่มีอิทธิพลต่อการจัดประเภทหนังสือพิมพ์แบบคุณภาพและปริมาณโดยแบ่งข่าวออกเป็นโดยใช้เกณฑ์ "ระดับความเข้มข้นของเนื้อหาและระดับของความรู้สึกตอบสนองของผู้อ่าน" ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ข่าวหนัก (Hard News) และข่าวเบา (Soft News)

โดยที่ข่าวหนักเทียบเคียงได้กับข่าวตอบสนองช้า ขณะที่ข่าวเบาก็เทียบเคียงได้กับข่าวที่ตอบสนองเร็ว

ข่าวหนัก (Hard News) หมายถึง ข่าวที่มีเนื้อหาสาระมุ่งให้ความรู้มากกว่าความบันเทิง เป็นเรื่องราวที่เข้าใจยาก ผู้อ่านหรือผู้รับข่าวสารจะต้องมีภูมิหลังเกี่ยวกับเรื่องราวนั้น ๆ จึงจะเข้าใจและผู้อ่านหรือผู้รับข่าวสารมักจะนำไปคิดและตรึกตรองหลังจากอ่านหรือรับข่าวสารนั้นแล้ว⁴² อีกแบบคือการแบ่งระดับความรู้สึกตอบสนองของผู้อ่านหรือผู้รับสาร แบบ immediate reward news และแบบ delayed news

Immediate Reward News หมายถึงข่าวที่ทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกพึงพอใจ และตอบสนองในทันทีทันใดที่อ่านข่าว ไม่ว่าจะ เป็นความรู้สึกสนุกสนาน ขบขัน ตื่นเต้น เห็นอกเห็นใจ โศกเศร้า เสียใจ หรือหวาดเสียวก็ตาม ข่าวประเภทนี้ได้แก่ ข่าวอาชญากรรม ข่าวอุบัติเหตุ และภัยพิบัติ การฉ้อราษฎร์บัง

⁴⁰ วิษณุ สุวรรณเพิ่ม, การตกแต่งต้นฉบับ, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2526), หน้า 46-9

⁴¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 46-9

⁴² จอห์น วุฑฒิกกรมรักษา, หลักการรายงานข่าว, หน้า 22

หลวง ชาวบ้านเหิง สังคม กีฬา ฯลฯ ซึ่งความรู้สึกตอบสนองของผู้อ่านนี้จะเกิดขึ้นเพียงระยะเวลาอันสั้น ไม่ช้าก็จะหายไป⁴³

ข่าวเบา (Soft News) หมายถึง ข่าวที่มีเนื้อหาสาระมุ่งให้ความบันเทิงมากกว่าความรู้เป็น เรื่องราวที่เข้าใจง่าย ให้ความรู้สึกทางอารมณ์มากกว่าที่จะสร้างภูมิปัญญา ผู้อ่านหรือผู้รับข่าวสารไม่มี ภูมิหลังเกี่ยวกับเรื่องราวนั้น ๆ เมื่ออ่านแล้วก็เข้าใจได้ทันทีไม่ต้องนำไปคิดตรึกตรอง⁴⁴

Delayed News หมายถึง ข่าวที่ทำให้ผู้อ่านเกิดความรู้สึกตอบสนองช้าเมื่ออ่านข่าวแล้ว ทั้งนี้ เพราะต้องใช้ประสบการณ์ ความรู้ความคิด เพื่อสร้างความเข้าใจในข่าวนั้น ๆ อย่างมาก ได้แก่ ข่าว การเมือง เศรษฐกิจ การศึกษา ต่างประเทศ ปัญหาสาธารณะ ฯลฯ ซึ่งความรู้สึกตอบสนองของผู้อ่านนี้ แม้จะเกิดขึ้นช้ามาก แต่ก็มี ความคงทนถาวรอาจนำไปคิดและตรึกตรองในภายหลังเมื่อได้อ่านข่าวนั้น ๆ แล้ว⁴⁵

ตารางที่ 31 เปรียบเทียบ "คุณลักษณะ" ที่แตกต่างระหว่างข่าวหนักและข่าวเบา	
คุณลักษณะของข่าวหนัก ⁴⁶	ลักษณะของข่าวเบา ⁴⁷
(1) ให้ความรู้ ข่าวสารมากกว่าความเพลิดเพลิน บันเทิง	(1) ให้ความรู้สึกทางอารมณ์ มากกว่าให้ความรู้หรือ สร้างภูมิปัญญา
(2) มีลักษณะเสริมสร้างภูมิปัญญาและความคิด มากกว่าให้ความรู้สึกทางอารมณ์	(2) มีองค์ประกอบของความน่าสนใจเด่นกว่า องค์ประกอบอื่น
(3) มีความสำคัญและผลกระทบต่อประชาชนคนส่วน ใหญ่ และมีผลกระทบยาว	(3) มีน้ำหนักความสำคัญ (significance) น้อยกว่า ข่าวหนัก
(4) มีความน่าสนใจ แม้ว่าเนื้อหาสาระอาจจะไม่ น่าสนใจนัก แต่ผู้สื่อข่าวต้องชี้ให้เห็นแง่มุมที่ น่าสนใจที่ซ่อนอยู่ในข่าวนั้น	(4) ให้คุณค่าความบันเทิง เบาสมอง อ่านแล้วดึงดูด ใจและผ่อนคลายอารมณ์
(5) มักเป็นข่าวที่มีศัพท์เฉพาะทาง	(5) อ่านง่าย เข้าใจง่าย ไม่ต้องอาศัยการพินิจ พิเคราะห์ในการอ่าน
(6) รายงานข่าวแบบตรงไปตรงมาตามที่ผู้สื่อข่าว สังเกตเห็น	(6) การรายงานมักจะให้รายละเอียดของข่าวเพื่อโน้มน้าวใจผู้อ่านให้คล้อยตาม
(7) ผู้อ่านต้องอาศัยการพินิจพิเคราะห์ ทำความ เข้าใจในการอ่านและใช้เวลาทำความเข้าใจ	
(8) ข่าวหนักอาจมีความเกี่ยวข้องกันหลายมิติกับ ปัญหาอื่นๆ	

⁴³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 24

⁴⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 22

⁴⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 24

⁴⁶ อังธิดา ลิ้มบีฬมปาณี. ประเภทของข่าว, หน้า 114-5

⁴⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 117

ข่าวเศรษฐกิจ ข่าวการเมือง ข่าวการศึกษา ข่าวสิ่งแวดล้อม ข่าวสาธารณสุข ข่าวประเภนี้เป็นข่าวยาก ส่วนข่าวประเภทอาชญากรรม ข่าวกีฬา ข่าวศิลปวัฒนธรรมจัดว่าเป็นข่าวเบา หรือข่าวใด ๆ ที่ให้ความพอใจ ทนใจ น่าสนใจหรือเร้าอารมณ์แก่ผู้อ่านทันทีที่อ่านเรื่องนั้นจบลง⁴⁸

เมื่อข่าวหนักเป็นคู่ตรงข้ามกับข่าวเบา เมื่อ hard news หมายถึงข่าวที่มุ่งเน้นที่เหตุการณ์ (event-centered) เป็นหลัก หรืออาจเรียกได้อีกอย่างหนึ่งว่า "straight news" คือข่าวที่เสนอข้อเท็จจริงล้วน ๆ ตรงไปตรงมาตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น เช่น ข่าวเพลิงไหม้ เนื้อข่าวจะบอกว่าเกิดอะไร (what) ที่ไหน (where) เมื่อไหร่ (when) และเกิดขึ้นได้อย่างไร (how) นอกจากนี้ยังได้แก่ข่าวอุบัติเหตุ ฆาตกรรม และการถึงแก่กรรมของผู้นำประเทศ เป็นต้น ขณะที่ "soft news" หมายถึงข่าวที่มุ่งเน้นกระบวนการที่เกี่ยวข้อง (process-centered) ของข่าวมากกว่าที่จะเน้นเหตุการณ์ จึงอาจเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า "interpretative news" หมายถึงข่าวที่มีการอธิบาย (explain) และแปลความหมาย (interpret) ของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเพื่อให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจว่าเพราะเหตุใด เหตุการณ์นั้น ๆ จึงอุบัติขึ้น รวมทั้งชี้ให้เห็นถึงผลกระทบจากเหตุการณ์ที่มีต่อสังคมด้วย⁴⁹

ข่าวหนัก-ข่าวเบายังมีความสัมพันธ์ต่อลักษณะของผู้อ่านโดยตรงอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ คิดเฉพาะว่าอ่านยาก-ทำความเข้าใจยากนั้นก็สื่อถึง "ระดับการศึกษาของผู้อ่าน" ไปเสียแล้ว คำว่าข่าวหนักจึงมีความหมายนัยยะไปยัง "ผู้อ่านระดับสูง" ขณะที่ข่าวเบาก็นัยยะไปถึง "ผู้อ่านระดับล่าง" ด้วย นี่เป็นข้อเท็จจริงที่ดูน่าจะขัดแย้งและลำบากใจที่นักหนังสือพิมพ์(ข่าวเบา) จะพูดถึง เพราะใช่หรือไม่ว่า(ผู้ศึกษาใช้คำถามเพราะยังไม่แน่ใจในข้อสรุปนี้) เพราะตัวบทที่เข้าใจง่าย เร้าอารมณ์ เน้นผู้อ่านระดับล่าง หนังสือพิมพ์ฉบับนั้นจึงเป็นประเภทเพ่งปริมาณไปด้วย

เมื่อฝ่ายหนึ่งเน้นปริมาณ จึงมีฝ่ายตรงกันข้ามที่เน้นคุณภาพควบคู่กัน

เนื้อหาที่แตกต่างกันระหว่างข่าวหนัก หรือข่าวเบานี้ส่งผลต่ออัตลักษณ์ของหนังสือพิมพ์แตกต่างกันทั้งในแง่บุคลิก คือการจัดวางหน้าและวิธีการเสนอเนื้อหา และยังส่งผลให้เกิดความแตกต่างระหว่างผู้อ่านหนังสือพิมพ์ ซึ่งส่งผลไปถึงเรื่องของจำนวนพิมพ์ จำนวนจำหน่าย เรื่อยไปจนถึงฐานะทางเศรษฐกิจและอิทธิพลของหนังสือพิมพ์ในที่สุด⁵⁰

การแบ่งประเภทข่าวหนักเบา นั้นมีความหมายอื่นใดที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กันอีก เช่นระดับการศึกษา รายได้ อาชีพ ความสนใจในเรื่องส่วนตัวส่วนรวม สถานภาพสังคม วัฒนธรรม ฯลฯ หรืออาจเรียกว่ามิติทางวัฒนธรรมของผู้อ่านย่อมมีความแตกต่างกันไปอีก

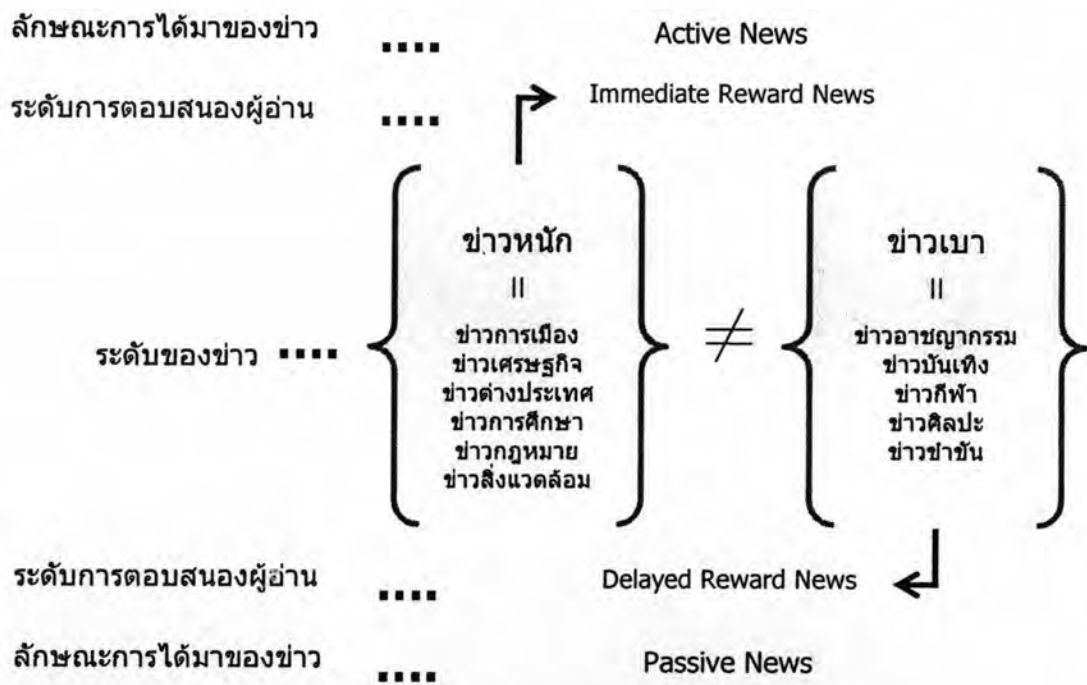
⁴⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 117

⁴⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 117

⁵⁰ ประจันต์ วัลลิกโก. เอกสารประกอบการสอนชุดวิชาการผลิตหนังสือพิมพ์-เทคนิคการบรรณาธิกรณหนังสือพิมพ์, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2530) หน้า 90

การแยกประเภทข่าวนั้นสามารถยังสามารถทำได้หลากหลายวิธีการและมุมมอง⁵¹ เช่นการแยกตามลักษณะการนำเสนอ คือ ข่าวตรงไปตรงมาตามข้อเท็จจริง, ข่าวอธิบายตีความ, ข่าวปฤชชนสนใจ, ข่าวเชิงสารคดี, ข่าวเชิงสืบสวน, ข่าวแบบวิทยาศาสตร์/งานวิจัย, ข่าวเชิงตรวจสอบรัฐบาล, ข่าวแบบไม่ยึดความเป็นกลาง หรือการแยกตามลำดับเหตุการณ์ คือข่าวล่วงหน้า, ข่าวประจำวัน/ในที่เกิดเหตุ/ข่าวด่วน, ข่าวต่อเนื่อง, ข่าวมอบหมายพิเศษ และการแบ่งประเภทข่าวจามลักษณะการได้มาคือ active news คือข่าวที่ได้มาโดยที่ผู้สื่อข่าวต้องออกไปแสวงหาหรือรวบรวมมาด้วยตนเอง ซึ่งบางครั้งอาจเป็นข่าวประเภทเจาะลึกหรือสืบสวน (investigate news) และข่าวแบบ passive news คือข่าวที่ได้มาจากเอกสารที่ส่งมายังสำนักงานข่าวโดยที่ผู้สื่อข่าวไม่ต้องออกไปเสาะหาข่าวด้วยตนเอง ส่วนมากเป็นข่าวแจก (press release)

อย่างไรก็ตาม รูปแบบที่นิยมและใช้กันมากที่สุดคือการแยกประเภทข่าวตามตามเนื้อหาข่าว (form of substance) คือ ข่าวการเมือง ข่าวเศรษฐกิจ ข่าวอาชญากรรม ข่าวอุบัติเหตุ ข่าวภัยพิบัติ ข่าวสังคม ข่าวสตรี ข่าวกีฬา ข่าวบันเทิง ข่าวศิลปวัฒนธรรม ข่าววิทยาศาสตร์ ข่าวเทคโนโลยี ข่าวเกษตร ข่าวการพัฒนา ฯลฯ

รูปที่ 65 แสดงการเปรียบเทียบรูปแบบคู่ตรงกันข้ามของข่าว

⁵¹ พิระ จิรโสภณ, เอกสารประกอบการสอน วิชาการสื่อข่าวและการเขียนข่าวเบื้องต้น, (กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2549), หน้า 2

รูปที่ 65 แสดงการเปรียบเทียบรูปแบบคู่ตรงกันข้ามของข่าว พบว่าระบบการแบ่งแบบคู่ตรงกันข้ามของข่าวมี 3 คู่ตรงกันข้ามคือ 1) ระดับของข่าว 2) ระดับการตอบสนองของผู้อ่านแบบตอบสนองช้าและเร็วขึ้น และ 3) ลักษณะการได้มาของข่าว จะเห็นว่าการแบ่งข่าวจากเนื้อหาหนักเบา นั้นเชื่อมโยงโดยตรงกับระดับการตอบสนองของผู้อ่าน กล่าวคือข่าวหนักก็มักจะเป็นเรื่องราว/เหตุการณ์ที่ต้องใช้ความสนใจ ความรู้ และเรียกร้องสมาธิของผู้อ่านมาก ขณะที่ข่าวเบานั้นก็ไม่ได้เรียกร้องความสนใจจากผู้อ่านมากเท่าข่าวหนัก

2.1.5 คุณภาพของข่าว (quality of news)

เพราะในการพิจารณาว่าข่าวใดเป็นข่าวที่มีคุณภาพหรือไม่มีคุณภาพนั้นมิได้ดูกันที่ "ชนิดของข่าว" (kind of news) หรือ "ประเภทของข่าว" ว่าเป็นข่าวการเมือง ข่าวสังคม เป็นข่าวคุณภาพ และข่าวกีฬา ข่าวบันเทิง ข่าวอาชญากรรมเป็นข่าวไม่มีคุณภาพ ทว่าจะเน้นดูที่ "คุณสมบัติของข่าว" นั้นๆ ว่ามีหลักเกณฑ์อย่างไรต่างหาก⁵² หากเปรียบเทียบให้ชัดเจนเนื้อหาข่าวกับเนื้อหาอื่นๆ อย่างเรื่องสั้น นวนิยาย หรือบทความก็ด้วย เนื้อหาของข่าวนั้นต้องรักษาไว้ซึ่งข้อเท็จจริงที่สามารถอ้างอิงพิสูจน์ได้ การรายงานข่าวจึงต้องคำนึงถึง "ลักษณะพิเศษ" หรือ "คุณสมบัติพิเศษ" ที่เหตุการณ์หรือสถานการณ์หรือข้อเท็จจริง รวมถึงความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์เหล่านั้นมารายงานเป็นข่าวสู่สาธารณชนโดยที่必须有 "ระบบควบคุมคุณภาพ"⁵³ ของข่าวดังนี้

- (1) ความถูกต้องครบถ้วนหรือถูกต้อง (accuracy) หมายถึง ข้อเท็จจริงหรือเรื่องราวที่ปรากฏในข่าวไม่ว่าจะเป็นชื่อ ยศ ตำแหน่ง อายุ อาชีพ ที่อยู่ สถานที่ วันที่ ค่าแถลง ฯลฯ จะต้องมีการตรวจสอบให้ถูกต้องและครบถ้วน เพื่อป้องกันเสนอข่าวที่ผิดพลาด ซึ่งอาจเป็นผลร้ายต่อบุคคลที่ตกเป็นข่าวหรือบรรณาธิการอาจถูกดำเนินคดีได้
- (2) ความสมดุลและเที่ยงธรรม (balance and fairness) หมายถึง ข่าวที่จะนำเสนอจะต้องให้ความเป็นธรรมแก่คู่กรณีที่มีความขัดแย้งกัน โดยนำเสนอประเด็นสำคัญที่ทั้งสองฝ่ายแสดงความคิดเห็นมาในลักษณะที่สมดุลกัน เช่น บุคคลใดหรือกลุ่มใดถูกผู้อื่นวิพากษ์วิจารณ์พฤติกรรม หรือความคิดเห็นก็ต้องให้โอกาสแก่บุคคลหรือกลุ่มนั้นได้โต้แย้งหรือชี้แจงข้อกล่าวหาหรือข้อเท็จจริงด้วย
- (3) ความเที่ยงตรงหรือภววิสัย (objectivity) หมายถึง การรายงานเหตุการณ์หรือข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้น อย่างตรงไปตรงมาโดยปราศจากอคติ หรือไม่ควรสอดแทรกความคิดเห็นของผู้เขียนข่าวโดยมีผลประโยชน์ส่วนตัวเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย
- (4) ง่าย กะทัดรัดและชัดเจน (simplicity, conciseness and clearness) หมายถึงข่าวที่เขียนจะต้องใช้ภาษาหรือถ้อยคำสำนวนที่เข้าใจง่ายมีความกะทัดรัดไม่เยิ่นเย้อ และจะต้อง

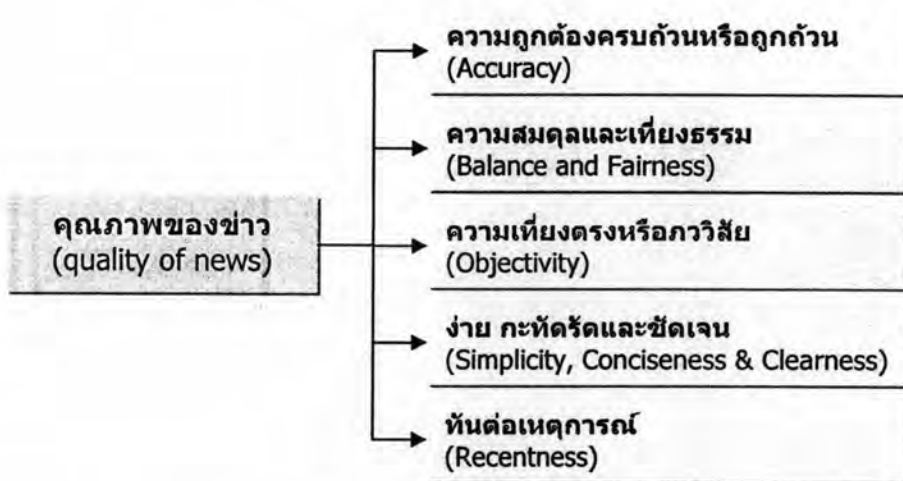
⁵² สิริทิพย์ ชันสุวรรณ, งานหนังสือพิมพ์, หน้า 55-6

⁵³ ฉษาน วุฑฒิกรรณรักษา, หลักการรายงานข่าว, หน้า 18

กระจ่างแจ้งชัดเจน เมื่ออ่านแล้วไม่จำเป็นต้องอ่านซ้ำแล้วซ้ำอีกจึงจะเข้าใจ โดยไม่ควรใช้คำกำกวมมีความหมายหลายแง่

- (5) **ทันต่อเหตุการณ์ (recentness)** หมายถึง ข่าวที่นำมาเสนอจะต้องมีความทันสมัยและทันต่อเหตุการณ์ แม้ว่าจะไม่มีเหตุการณ์ใด ๆ เกิดขึ้นก็ตาม แต่ก็อาจนำข้อเท็จจริงซึ่งเหมาะสมและถูกต้องกับกาลเวลาปัจจุบันและเป็นที่สนใจของประชาชนโดยทั่วไปนำมาเสนอเป็นข่าวได้ เช่น ผลกระทบที่เกิดจากการขึ้นราคาน้ำมันหรือขึ้นเงินเดือนข้าราชการ ถึงแม้ว่าจะยังไม่มี การขึ้นราคาน้ำมันหรือขึ้นเงินเดือนข้าราชการก็ตาม แต่กำลังอยู่ในระหว่างการปรับโครงสร้างราคาน้ำมันและเงินเดือนข้าราชการ ค่าครองชีพหรือราคาสินค้าก็เชยบสูงขึ้นไปล่วงหน้าแล้ว

คุณภาพของข่าวทั้ง 5 ข้อนี้เป็นระบบควบคุมคุณภาพของเนื้อหาว่าต้องมีคุณสมบัติที่ติดตั้งนี้

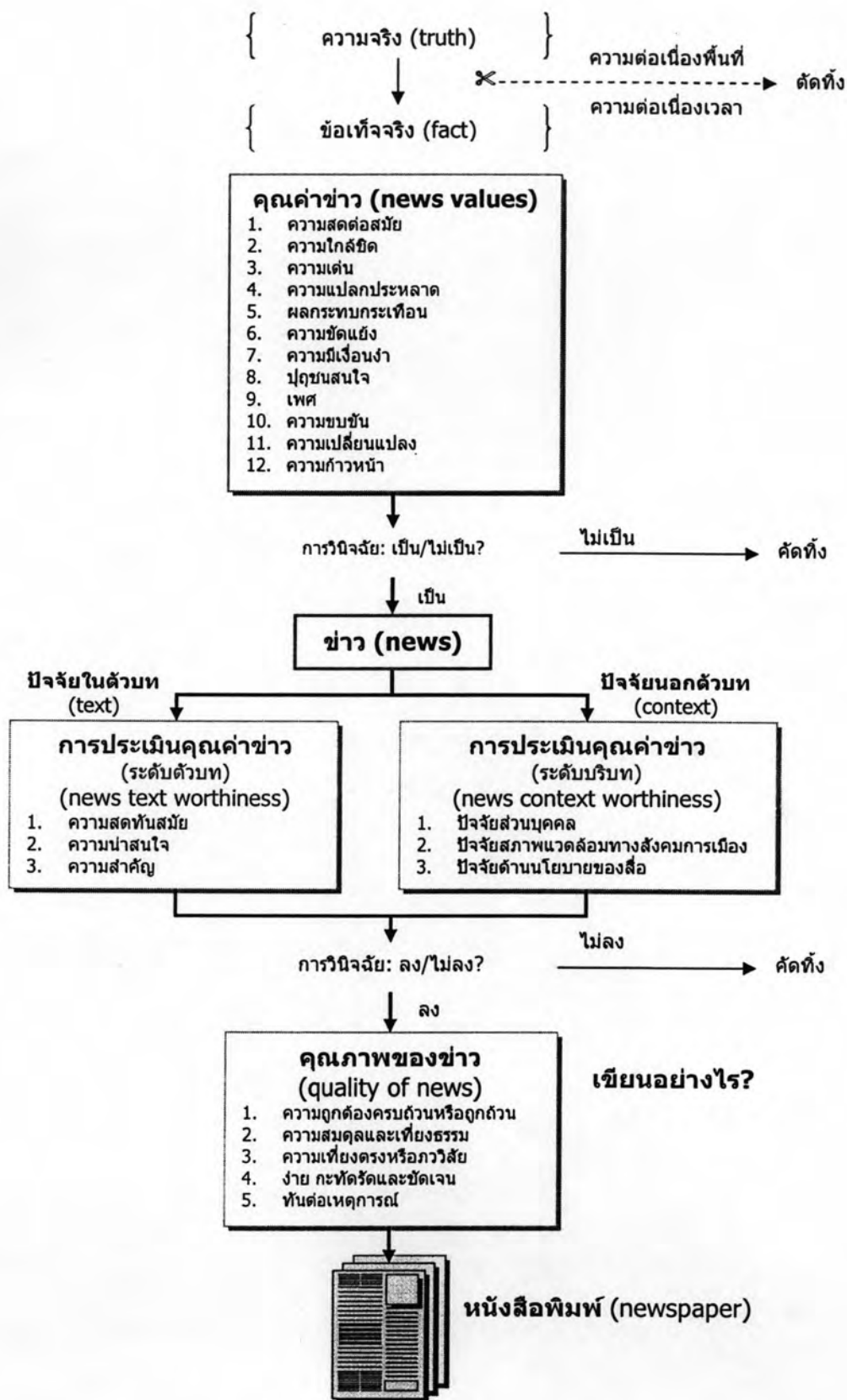
รูปที่ 66 แสดงระบบควบคุมคุณภาพของข่าว

รูปที่ 66 แสดงระบบควบคุมคุณภาพของข่าวที่เปรียบเสมือนระบบควบคุมคุณภาพ (quality control) คือควบคุมลงไปในคุณภาพของตัวบท (quality text control) ให้ผู้เขียน-ผู้รายงานข่าวยึดถือเป็นแนวทางในการ "เขียนข่าว" ระบบนี้เป็นระบบที่สองหลังจากที่มนุษย์ได้วินิจฉัยมัน(ตัวบทนั้น)แล้วว่าเป็นข่าว หลังจากนั้นคือจะเขียนจะสื่อสารมันอย่างไรถึงจะทำให้มันเป็นข่าวที่ดีตามแนวคิดที่เป็นข่าว จะว่าไปแล้วระบบคุณภาพข่าวก็เปรียบเสมือน "สูตร/เคล็ดลับ" ในการทำอาหารเพื่อให้ได้รสชาติอร่อย ถูกปาก สะอาด มีอนามัยและมีคุณค่าสารครบถ้วน หากแต่เมื่อใช้มันกับข่าวก็เพื่อที่ผู้อ่านจะได้อ่านข่าวนั้นที่มีความครบถ้วนในเนื้อหาสาระ (เช่นพ่อครัวที่ต้องวัดอุณหภูมิ เครื่องเทศที่ครบถ้วน) ที่มีข้อมูลทั้งสองด้านเท่าๆ กัน ไม่มีฝ่ายใดมากน้อยกว่ากัน (รสชาติพอดี กลมกล่อม) ไม่มีความคิดเห็นของผู้เขียน/ผู้รายงาน (เช่นพ่อครัวที่ต้องแต่งตัวรัดกุม ใส่หมวก ใส่ถุงมือ เพื่อกันเชื้อโรคจากร่างกายผู้ปรุง) ต้องทำให้เข้าใจง่าย

ชัดเจน (เช่นพ่อครัวที่รู้ว่าเคล็ดลับของอาหารจานนั้นคืออะไร) และที่สำคัญต้องทันต่อเหตุการณ์ (เช่นพ่อครัวที่ต้องทำอาหารนั้นด้วยเวลาที่เหมาะสม นานเกินไปอาหารย่อมจืดชืดและไม่ทันใจผู้รอ) เช่นนี้เราจะเห็นว่าคุณภาพข่าวคือ "สิ่งที่ควรทำในเนื้อหาข่าว" ไม่ใช่วิธีการทำ เพราะวิธีการทำข่าวนั้นได้อธิบายไปแล้วว่าเป็นระบบคุณค่าข่าวและระบบการประเมินคุณค่าข่าวร่วมกัน

รูปที่ 67 ในหน้าถัดไปแสดงให้เห็นแสดงความสัมพันธ์ของระบบต่างๆ ในการผลิตข่าว ซึ่งสะท้อนไปสู่ "กระบวนการทำให้เป็นข่าว" (news-ization) จะเห็นว่า ณ จุดเริ่มต้นที่มีเรื่องราวเหตุการณ์ต่างๆ เกิดขึ้นในโลกจริง ตรงนี้ เหตุการณ์เหล่านี้คือ "ความจริง" (truth) ที่เกิดขึ้น ความจริงเหล่านี้เกิดขึ้นและเกี่ยวพันทับซ้อนในมิติเรื่องราวเหตุการณ์อื่นๆ อีกมากมาย (boundless of space) ที่มากเกินไปว่ามนุษย์จะมองเห็นความจริงทั้งหมดได้ เช่นเดียวกันที่มนุษย์ไม่สามารถรู้สึกถึงความจริงทั้งหมดในมิติเวลาทั้งหมดได้ (endless of time) คือมองไม่เห็นอดีต ไม่เห็นอนาคต เห็นเพียงปัจจุบัน แต่ทันทีที่มนุษย์เริ่มพูด/บอก/เล่า/รายงานความจริงนั้น ความจริงนั้นก็สลายกลายมาเป็นเพียงข้อเท็จจริง (fact) ที่ถูกตัดทอนบางส่วนเสียของพื้นที่และเวลาหนึ่งๆ เท่านั้น ข้อเท็จจริงนี้ต้องเข้าสู่กระบวนการพิจารณาคุณค่าว่ามีคุณสมบัติข้อใดข้อหนึ่งจาก 12 ข้อหรือไม่ หากไม่มีเลยก็ให้พิจารณาคัดทิ้งไป แต่หากมีคุณสมบัติข้อใดข้อหนึ่งหรือมากกว่าก็ให้ถือว่า "สามารถเป็นข่าวได้" แต่จะได้รับการรายงานลงสื่อหนังสือพิมพ์หรือไม่นั้น จำเป็นต้องเข้าสู่กระบวนการประเมินคุณค่าข่าวโดยแบ่งออกเป็น 2 ระบบคือ "การประเมินคุณค่าข่าวจากในตัวบท" คือการพิจารณาลงในเนื้อหาตัวบทในแง่ความสดทันสมัย - ความน่าสนใจ และความสำคัญ เป็นการพิจารณา "เนื้อหาในตัวบทข่าว" จริงๆ ขณะที่อีกกระบวนการนั้นคือ "การประเมินคุณค่าข่าวจากนอกตัวบท" คือการนำปัจจัยนอกตัวบทอย่างปัจจัยส่วนบุคคล (จากนักข่าว, หัวหน้าข่าว, กองบรรณาธิการหรือคณะกรรมการบริหารหรือเจ้าของหนังสือพิมพ์) ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางการเมือง สังคม วัฒนธรรม ซึ่งเป็นบริบทที่อยู่นอกเหนือไปจากองค์กรหนังสือพิมพ์นั้นๆ และปัจจัยด้านนโยบายขององค์กรสื่อตัวเองว่าจะให้ข่าวใดได้ลงหนังสือพิมพ์หรือไม่ หากไม่ได้ลงก็คัดออกไปหรืออาจจะได้ลงในวันอื่นก็แล้วแต่

อันที่จริงแล้ว "กฎวัตถุวิสัย" (objectivity) นั้นเน้นไปที่การห้ามนำเอาความเป็นส่วนตัวของนักข่าว/บรรณาธิการไปไว้ในตัวบทข่าว ขณะที่กฎความเป็น "อัตวิสัย" (subjectivity) นั้นเน้นไปที่การใช้ความเป็นส่วนตัวที่มีต่อข่าว (ในรูปแบบความคิดเห็นในบทความ ในคอลัมน์ ฯลฯ) การเขียนข่าวอาจมีความเป็นวัตถุวิสัยจริงแต่การคัดเลือกข่าวลงในหนังสือพิมพ์ก็ไม่สามารถรับประกันได้ว่ามีความเป็นวัตถุวิสัยแต่อย่างใด (ว่าที่จริงแล้วไซ้ว่าจะไม่รับประกัน แต่มันเป็นไปไม่ได้เลยที่การคัดเลือกข่าวจะมีความเป็นกลาง หรือมีความเป็นวัตถุวิสัย) เช่นนั้นแล้วความเป็นวัตถุวิสัยที่เรากล่าวถึงกันนั้นก็หมายถึงความเป็นวัตถุวิสัยที่อยู่ในตัวบท (texts) ของเนื้อหาข่าว/เนื้อหาสาระของข่าวเท่านั้น ไม่ได้หมายความว่ากระบวนการคัดเลือกข่าว การทำให้เป็นข่าวของหนังสือพิมพ์ฉบับนั้นจะมีความเป็นวัตถุวิสัย

รูปที่ 67 แสดงความสัมพันธ์ของระบบต่างๆ ในการผลิตข่าว

2.1.6 อุดมการณ์ของข่าว

ข่าวไม่ใช่เพียงแค่รูปแบบข้อเขียนทางวารสารศาสตร์ ไม่ใช่แค่เพียงรูปสัญลักษณ์ให้เนื้อหาสาระ หยิบยืมรูปของมันมาใช้สื่อความหมาย แต่ข่าวมีองค์ประกอบของ "อุดมการณ์" (ideology) เป็นพื้นฐานสำคัญเช่นเดียวกันกับที่มีองค์ประกอบเรื่องคุณค่าข่าวและองค์ประกอบอื่นๆ เพราะข่าวไม่เพียงแต่นำเสนอเหตุการณ์ว่าใครทำอะไรที่ไหนอย่างไรเมื่อไรเท่านั้น แต่เนื้อหาที่ปรากฏในข่าวนั้นได้ก่อให้เกิดความหมาย ค่านิยม ทศนคติ และแนวคิดแก่สังคมที่มีต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง จนอาจพัฒนาไปเป็นจิตสำนึกในเรื่องนั้นๆ ได้ด้วย เช่น ข่าวการเมืองได้ก่อให้เกิดทศนคติและแนวคิดเรื่องประชาธิปไตย เป็นต้น นอกจากอุดมการณ์ที่สะท้อนผ่านการรายงานข่าวแล้ว "ความเป็นข่าว" ก็มี "อุดมการณ์แห่งวิชาชีพ" รองรับเป็นพื้นฐานในตัวมันเอง⁵⁴

อุดมการณ์แห่งวิชาชีพที่อยู่ในข่าว เช่น อุดมการณ์แห่งความเป็นกลาง อุดมการณ์แห่งความรับผิดชอบ อุดมการณ์แห่งเสรีภาพ เป็นต้น⁵⁵

เนื่องจากข่าวทำหน้าที่สร้างความหมาย ทศนคติ แนวคิด และแนวทางปฏิบัติให้สังคม ข่าวจึงเป็นเครื่องมือถ่ายทอดอุดมการณ์ทางสังคม และยังมีหล่อเลี้ยงมายาคติ (myth) ที่มีอยู่ในสังคมให้ดำรงอยู่ ด้วยกระบวนการรายงานข่าวอย่างแนบเนียน

สจิวต ฮอลล์ (Stuart Hall) กล่าวว่า

"โครงเรื่องของข่าว (news structure) ถูกนำเสนอซ้ำอยู่ตลอดเวลา ซึ่งเป็นโครงเรื่องที่มาจากวัฒนธรรมและค่านิยมของสังคมนั้น โครงเรื่องของข่าวจึงมิได้ถูกสร้างขึ้นใหม่ เมื่อการผลิตข่าวของสื่อมวลชนมีลักษณะซ้ำๆ ใช้โครงเรื่องเดิมในข่าวเดียวกันหรือคล้ายกัน จึงก่อให้เกิดการครอบงำความคิดทางสังคมได้อีกทางหนึ่ง"⁵⁶

เมื่อข่าวเป็นทั้ง "ผลผลิตของอุดมการณ์และเป็นกลไกของการสร้างอุดมการณ์" ข่าวจึงมีองค์ประกอบของอุดมการณ์เป็นพื้นฐานสำคัญ โดยมีความหมายและลักษณะของอุดมการณ์ข่าวคือ⁵⁷(1) อุดมการณ์ของข่าว "นิยาม" จาก "กระบวนการผลิตข่าว" โดยเกิดจาก "กระบวนการสร้างเรื่องแบบซ้ำๆ" (resonance) กล่าวคือ การนำเสนอข่าวโดยภาพรวมแล้วมักมี "โครงเรื่องคล้ายคลึงกัน" (similar structure) เช่น การเขียนข่าวการเมืองที่เป็นเรื่องของความขัดแย้ง ข่าวอาชญากรรมที่เป็นเรื่องของ การชอนปมเบื้องหลัง เป็นต้น การเขียนข่าวและอ่านเรื่องราวต่างๆ ในรูปแบบเดิมซ้ำๆ กันเป็นระยะเวลา ยาวนานจะก่อให้เกิดการยอมรับไปโดยปริยายว่าเรื่องการเมืองเป็นเรื่องของความขัดแย้ง เรื่องของอาชญากรรมเป็นเรื่องของการชอนปม และ (2) อุดมการณ์ของข่าวจากนิยามผลผลิตของข่าว เพราะเมื่อ

⁵⁴ วิลลาซีนี พิพิธกุล, อุดมการณ์ของข่าว: ประมวลสาระชุดวิชาการข่าวเบื้องต้นหน่วยที่ 1-6 (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2547), หน้า 48

⁵⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 48

⁵⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 53

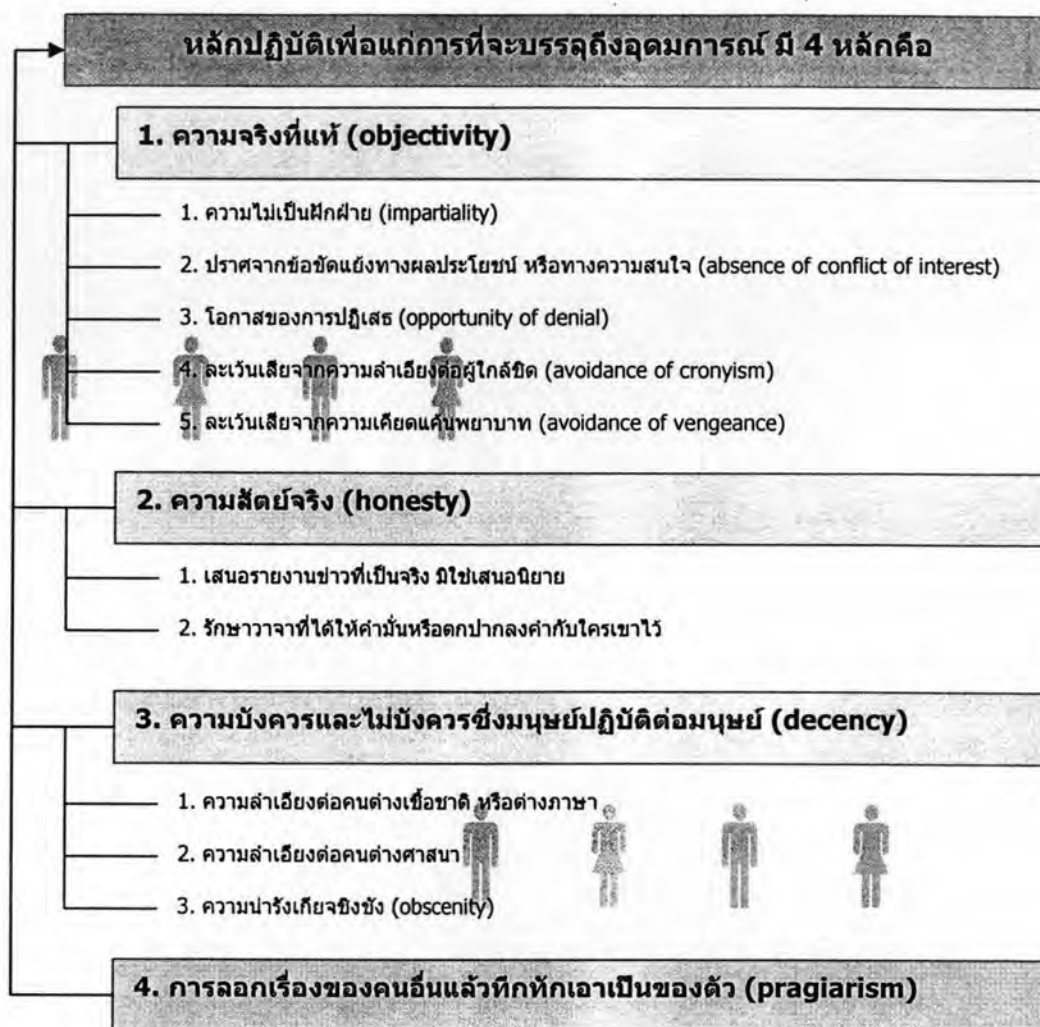
⁵⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 48

พิจารณาข่าวในฐานะผลผลิตของกระบวนการสื่อสารมวลชน จะพบว่าข่าวคือเครื่องมือหนึ่งในการเผยแพร่อุดมการณ์ของชนชั้นที่มีอำนาจ โกลดิง และเอลเลียต (Golding and Elliott) กล่าวว่า "ข่าวคืออุดมการณ์ซึ่งเสนอภาพรวมของความเป็นจริงที่สอดคล้องกับผลประโยชน์ของผู้มีอำนาจในสังคมด้วยองค์ประกอบหลักสองประการคือ กระบวนการทางสังคม คือข่าวได้นำเสนอกระบวนการเปลี่ยนแปลงสังคมอย่างซ่อนเร้นและแสดงภาพของโลกในฐานะเหตุการณ์เดียวที่มีความต่อเนื่องกัน และการขาดหายของมิติทางด้านอำนาจสังคม ข่าวเสนอเรื่องราวทางการเมืองในรูปของ "สิ่งที่เป็นประเพณีปฏิบัติ" เช่นการประชุมสภา การเลือกตั้ง แต่ละวันที่จะพิจารณาถึงหรือกล่าวถึงอำนาจทางเศรษฐกิจและอำนาจทางการเมืองที่ซ่อนเร้นอยู่ ทำให้คนส่วนใหญ่รับรู้ภาพของสถาบันต่างๆ ทางสังคมในมิติเดียว"

อุดมการณ์ของข่าวนั้นเกี่ยวข้องกับอุดมการณ์แห่งวิชาชีพสื่อมวลชนอย่างอุดมการณ์แห่งความเป็นกลาง อุดมการณ์แห่งความรับผิดชอบ อุดมการณ์แห่งเสรีภาพ อย่างไรก็ตามหากพิจารณาโดยละเอียดแล้วจะพบว่า อุดมการณ์นี้มีที่มาจากแนวคิดเรื่องหน้าที่ของสื่อมวลชนซึ่งเป็นแนวคิดพื้นฐานของการสร้างอุดมการณ์ข่าว โดยทฤษฎีบทบาทหน้าที่สื่อมวลชนนั้นมีหลายฉบับ แต่ฉบับที่โด่งดังที่สุดคือฉบับของ เดนิส แม็คควอลล์ (Denis McQuail) โดยอธิบายหน้าที่ของสื่อมวลชนไว้ 5 ประการ ดังได้กล่าวไปแล้วในบทที่ 4 (ภายหลังได้กลายเป็นรากฐานสำคัญของสื่อมวลชนในแขนงอื่นๆ จนอาจกลายเป็นบรรทัดฐาน/บรรทัดปฏิบัติ/กฎเกณฑ์ที่ยอมรับในสื่อมวลชนทั่วโลกไปแล้ว)⁵⁸

กล่าวสำหรับอุดมการณ์ของหนังสือพิมพ์ มี 2 ประการคือ ความถูกต้อง (accuracy) และการวิพากษ์อย่างซื่อสัตย์ (honest criticism) ซึ่งมี "หลักปฏิบัติ" เพื่อที่จะทำให้อุดมการณ์นั้นมี 4 ประการคือ

⁵⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 62

รูปที่ 68 หลักปฏิบัติเพื่อแก่การที่จะบรรลุถึงอุดมการณ์
ที่มา: สุภา ศิริमानนท์ (2530) จริยธรรมของหนังสือพิมพ์, หน้า 56

รูปที่ 68 หลักปฏิบัติเพื่อแก่การที่จะบรรลุถึงอุดมการณ์ ระบบจริยธรรมเป็นระบบที่ควบคุมหนังสือพิมพ์ในระดับความคิด หรือในระดับจิตสำนึก (consciousness) ชัดเจนที่สุด จนเรามองเห็นได้อย่างเป็นรูปธรรม หมายถึงมีรูปธรรมที่ "เขียนไว้เป็นลายลักษณ์อักษร" (in text writing) และเห็นได้จาก "พฤติกรรมของนักข่าว/นักหนังสือพิมพ์" (in human behavior) ส่วนมนุษย์นักข่าวนั้นปฏิบัติได้จริงหรือไม่นั้นเป็นอีกเรื่องหนึ่ง ระบบจริยธรรมนี้เป็นระบบกฎเกณฑ์ที่ควบคุมความคิด/พฤติกรรม/การกระทำของนักหนังสือพิมพ์โดยตรงเพื่อที่พวกเขาเหล่านั้นจะได้มี "บรรทัดฐานวิชาชีพ/วิธีปฏิบัติร่วมกัน" (common normative) ที่ควรจะเป็นในการทำหนังสือพิมพ์ อธิบายเช่นนี้อาจต่อต้านแนวคิดที่เชื่อว่ามนุษย์ต่างหากที่เป็นคนกำหนดกฎจรรยาบรรณ, จริยธรรมขึ้นมาเพื่อใช้ในการควบคุมนักหนังสือพิมพ์ เพื่อที่พวกเขาจะได้เป็น "นักหนังสือพิมพ์ที่ดี" (good journalist) หากแต่ในแง่โครงสร้างนิยม ผู้ศึกษาจำเป็นที่จะต้องอธิบายบางสิ่งต่อไปนี้ที่อาจทำให้ยอมรับได้ยากว่า นักหนังสือพิมพ์นั้นตกอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์ของหนังสือพิมพ์อย่างแน่แท้ ยกตัวอย่างง่ายๆ คือ แม้งฎจริยธรรม (code of ethics) จะ

ถูกเขียนขึ้นมาเป็นลายลักษณ์อักษรแล้วโดยฝีมือมนุษย์ แต่ทันทีที่พวกเขาเขียน/สถาปนามันขึ้นมา พวกเขา ก็จำเป็นต้องอยู่ภายใต้กฎนั้นๆ จะด้วยความจำยอมหรือไม่ก็ตาม แต่มันมีกฎนั้นอยู่ แม้กระทั่งคนที่ไม่ได้เขียนมันขึ้นมา ก็รับรู้การมีตัวตนและจำเป็นจะต้องอยู่ภายใต้กฎเกณฑ์นั้นๆ พวกเขา รู้ว่านั่นเป็นสิ่งที่ควร/น่าจะทำให้ได้เป็นอย่างดี หากทำไม่ได้ก็จะเป็นนักหนังสือพิมพ์ที่ด้อยคุณภาพและไร้จริยธรรม เมื่อพวกเขาไม่ได้ทำงานอย่างมีคุณภาพมันจึงส่งผลกระทบต่อคุณภาพของตัวบทที่อยู่ในข่าว ในหนังสือพิมพ์ เช่นกัน

ระบบจริยธรรมจึงมีไว้เพื่อควบคุม ความคิดและพฤติกรรมของมนุษย์นักหนังสือพิมพ์ เพื่อคุณภาพที่ดีของตัวบท(ข่าว)ในหนังสือพิมพ์ พุดินแ่งโครงสร้างนิยมกล่าวได้ว่า “นักหนังสือพิมพ์ ถูกบังคับให้ทำตัวเองให้ดีเพื่อที่จะได้หนังสือพิมพ์ที่ดี” ฉะนั้นแล้วเป้าหมายทั้งหมดจึงอยู่ที่ว่า “หนังสือพิมพ์” เป็นตัวสร้างมาตรฐานทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับตัวบทย่อยๆ ในหนังสือพิมพ์ ไม่เว้นเรื่องเล็กๆ อย่างการจัดหน้า การใช้สี การใช้ที่ว่าง การเขียนข่าว การใช้คำย่อ ฯลฯ ไปจนถึงโครงสร้างการจัดเล่มเชิงกายภาพ การแยกหน้า การรวมเล่ม หรือโครงสร้างเชิงความคิดที่แสดงให้เห็นว่าหนังสือพิมพ์มีองค์ประกอบคือเนื้อหาสาระ รูปแบบ และการพิมพ์ ไปจนถึงระบบความคิดอย่างระบบจริยธรรมที่ควบคุมตัวนักหนังสือพิมพ์อีกที

ฉะนั้นแล้วกฎจริยธรรมจึงไม่ได้ส่งผลบังคับต่อนักหนังสือพิมพ์แต่ส่งผลโดยตรงต่อไปยังตัวข่าวที่อยู่ในหนังสือพิมพ์ด้วย ความนัยของกฎจริยธรรมก็คือระบบการควบคุมคุณภาพของเนื้อหาตัวบทที่อยู่ในหนังสือพิมพ์ด้วย

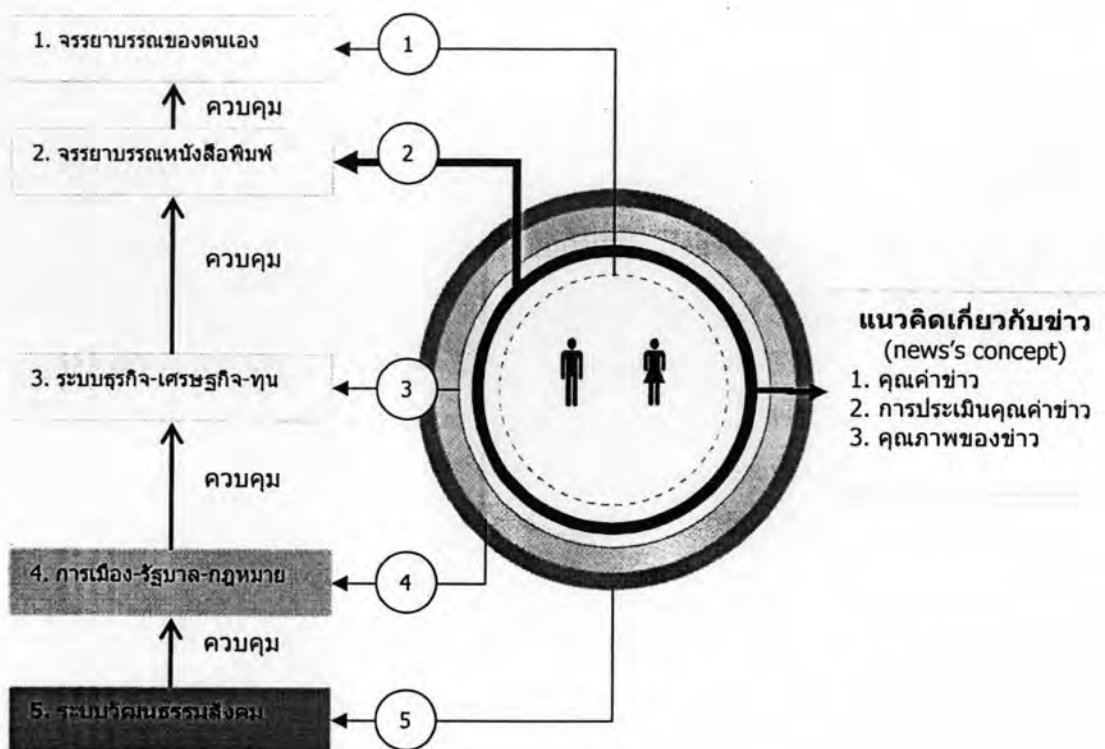
กฎจริยธรรมคือกฎที่ควบคุมคุณภาพของตัวบทข่าว แต่แสดงออกผ่านมนุษย์ในฐานะร่างทรงของนักข่าว นักหนังสือพิมพ์ พุดินแ่งสัญวิทยา นักหนังสือพิมพ์เป็นรูปสัญลักษณ์ที่ทำให้ระบบจริยธรรมในฐานะความคิดดำรงอยู่อย่างมีตัวตนได้นั่นเอง

“กฎจริยธรรม” (code of ethics) นี้มีลักษณะใกล้เคียงกับ “กฎจรรยาบรรณ” (code of conduct) โดยกฎจรรยาบรรณหมายถึงประกาศเจตนารมณ์หรือคำปฏิญาณของหนังสือพิมพ์ว่าจะทำอย่างนั้น งดเว้นไม่ทำอย่างนี้ มีใช้กฎหมายที่มีบทลงโทษไว้ หากจะมีนักหนังสือพิมพ์คนใดละเมิดก็ย่อมทำได้ จรรยาบรรณของหนังสือพิมพ์จะมีผลในทางปฏิบัติมากน้อยเพียงใดก็ขึ้นอยู่กับ “ความสำนึก” ของนักหนังสือพิมพ์แต่ละคน ที่จะซื่อสัตย์และจริงจังต่อวิชาชีพของตนเองมากน้อยเพียงใด หากจะหาความแตกต่างระหว่างกฎทั้งสองก็น่าจะอยู่ที่ว่ากฎจริยธรรมนั้นเน้นไปที่ระดับการวินิจฉัยความ “ถูก-ผิด/ดี-งาม” (should do) ในเรื่องของจิตใจของผู้นั้นมากกว่า มีลักษณะโดยกว้างๆ ไม่ลงรายละเอียด ขณะที่กฎจรรยาบรรณนั้นเน้นไปที่ความ “ได้-ไม่ได้/ต้อง-ไม่ต้อง” มากกว่า (must do) คือเน้นไปที่รายละเอียดของพฤติกรรมมากกว่า และเป็นกฎที่มีลักษณะบังคับมากกว่า

มีแนวคิดที่น่าสนใจเกี่ยวกับ "กลไกการควบคุมสื่อ" ซึ่งแม้จะเป็นปัจจัยภายนอกตัวบทหนังสือพิมพ์ (external-text factor) ในฐานะบริบทก็ตาม (และแม้จะไม่อยู่ในขอบเขตการศึกษานี้แต่ก็เกี่ยวพันกันกับแนวคิดเรื่องกฎของตัวบทอย่างยิ่ง) จากงานศึกษาของวอร์เรน เอ เค จี และคณะ⁵⁹ (Warren K. Agee et al) ที่ศึกษาถึง "กลไกการควบคุมสื่อมวลชน" (หมายถึงสื่อมวลชนทุกประเภท) ว่าเปรียบเสมือนวงกลมที่มี 5 วงที่ซ้อนกันโดยมีขนาดต่างกัน และมีจุดศูนย์กลางเดียวกัน โดยวงกลมทั้ง 5 นั้นวงแรกคือในสุดคือมาตรฐานทางวิชาชีพและจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาแต่ละคน (ซึ่งก็หมายถึงมาตรฐานจรรยาบรรณส่วนตัวของนักหนังสือพิมพ์ นักข่าว บรรณาธิการ เจ้าของหนังสือพิมพ์) วงที่สองคือแนวทางปฏิบัติและกำหนดจรรยาบรรณวิชาชีพของสื่อแต่ละชนิด ทั้งที่เป็นข้อปฏิบัติอย่างเป็นทางการเป็นลายลักษณ์อักษรและไม่ใช่ แต่ก็ยึดถือปฏิบัติกันเป็น "ธรรมเนียม" วงที่สามคือมาตรฐานทางวิชาชีพภายใต้ระบบธุรกิจ หรือระบบทุน หรือมาตรฐานที่เป็นข้อตกลงการปฏิบัติร่วมกันของกลุ่มวิชาชีพสื่อต่างๆ วงที่สี่คือการถูกควบคุมโดยระบบการเมือง และวงที่ห้าคือระบบสังคมวัฒนธรรมที่สื่ออื่นๆ ดำรงอยู่ แนวคิดดังกล่าวแสดงให้เห็นชัดเจนว่า มีระบบกฎเกณฑ์มากมายที่ควบคุมหนังสือพิมพ์อยู่ กฎเกณฑ์เหล่านี้ดูจะเป็นบริบท (context) ที่อยู่นอกตัวบทหนังสือพิมพ์ ซึ่งแท้จริงแล้วบริบทเหล่านี้ก็คือ "ระบบวัฒนธรรมอื่นๆ" ที่เกี่ยวเนื่องเชื่อมโยงกับหนังสือพิมพ์และก็มีความสัมพันธ์ในลักษณะควบคุมต่อตัวบทหนังสือพิมพ์

รูปที่ 69 แสดงระบบ/กฎเกณฑ์ที่ "ควบคุมหนังสือพิมพ์" และ ระบบที่ควบคุมหนังสือพิมพ์ จากภาพมีวงกลมอยู่ 5 วงซ้อนกัน เราเรียกวงกลม 5 วงนี้ว่า "กลไกการควบคุมสื่อ" โดยที่วงกลมวงในสุดคือระบบจรรยาบรรณของมนุษย์คนนั้นๆ (code of human's ethics) วงที่สองคือจรรยาบรรณของหนังสือพิมพ์ (code of newspaper's ethics) (หรือพูดง่าย ๆ ว่าเป็นระบบควบคุมจรรยาบรรณของตัวบทหนังสือพิมพ์) วงที่สามคือระบบเศรษฐกิจ-ทุนการดำเนินงานกิจการขององค์กรสื่ออื่นๆ วงที่สี่คือระบบการเมือง รัฐบาล-กฎหมายที่มีอิทธิพลควบคุมสื่ออื่นๆ วงที่ห้าคือระบบสังคม-วัฒนธรรมอื่นๆ เป็นวงที่มีอิทธิพลเหนือกว่าทุกๆ วง

⁵⁹ ลักษมี คงลาภ, การควบคุมการนำเสนอความรุนแรงในข่าวโทรทัศน์, (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534), หน้า 17

รูปที่ 69 แสดงระบบ/กฎเกณฑ์ที่ “ควบคุมหนังสือพิมพ์” และ ระบบที่ควบคุมหนังสือพิมพ์

หากเราจะสังเกตเฉพาะวงกลมที่ 1 และ 2 วงกลมวงในคือจรรยาบรรณของนักหนังสือพิมพ์ซึ่งถูกครอบ/คลุม/ทับด้วยจรรยาบรรณของตัวบทหนังสือพิมพ์ แสดงให้เห็นว่าพฤติกรรม การกระทำ แนวทางการปฏิบัติต่างๆ อย่างของนักหนังสือพิมพ์นั้นถูกควบคุมด้วยจรรยาบรรณของตัวบทหนังสือพิมพ์อีกที

วงกลมที่ 2 ที่อธิบายถึงจรรยาบรรณของสื่อหนังสือพิมพ์นี้ ที่จริงก็เกี่ยวกับลักษณะตัวบทสื่อเหล่านั้นๆ เช่นหากเป็นสื่อโทรทัศน์ วงกลมวงที่ 2 นี้ก็จะหมายถึงจรรยาบรรณของสื่อโทรทัศน์ หากเป็นสื่อวิทยุ ก็จะเป็นจรรยาบรรณของสื่อวิทยุ เป็นต้น เมื่อเราพิจารณาสื่อหนังสือพิมพ์ จรรยาบรรณสื่อหนังสือพิมพ์ก็คือจรรยาบรรณที่เกิดจากตัวบทหนังสือพิมพ์ และเมื่อหนังสือพิมพ์มีข่าวเป็นหัวใจหลักของสื่อหนังสือพิมพ์แล้ว เพราะฉะนั้นจรรยาบรรณทั้งหมดของหนังสือพิมพ์จึงถูกผลิตมาจากแนวคิดต่างๆ เกี่ยวกับข่าวเป็นสิ่งสำคัญ เช่นคุณค่าข่าว การประเมินคุณค่าข่าว และคุณภาพข่าวที่เน้นเรื่องความเป็นกลาง ความเป็นวัตถุวิสัย ความถูกต้อง ความสมบูรณ์ และเป็นข้อเท็จจริง

หากเราจะเรียกสิ่งที่ใช้อธิบายถึง “แนวคิด ความรู้ ทฤษฎี ข้อห้าม ข้อกำหนด กฎเกณฑ์ ระเบียบ มารยาท จารีต ประเพณี หรือแม้แต่จรรยาบรรณ” น่าจะตรงต้องกับคำว่า “อุดมการณ์” (ideology) นั่นเอง สิ่งต่างๆ เหล่านี้เป็นหลักฐานยืนยันถึงความเป็นมนุษย์ที่ตกอยู่ภายใต้โครงสร้างทางความคิด ภาษา วัฒนธรรมจากสิ่งที่เชื่อกันว่ามนุษย์สร้างมันขึ้นมา อุดมการณ์นั้นอยู่เหนือมนุษย์ มนุษย์

ทำได้เพียงรับใช้/เป็นร่างทรง/ยึดถือ/ปฏิบัติตามอุดมการณ์เหล่านั้นเท่านั้น อุดมการณ์เป็น "ระบบความคิดในระดับสูงสุด" ที่มนุษย์สามารถที่จะทำความเข้าใจมันได้ แต่ก็ไม่ทั้งหมด อุดมการณ์หนังสือพิมพ์นั้นแสดงออกมาได้หลายวิธีการด้วยรูปแบบและระดับที่ต่างกัน ทั้งในรูปแบบความคิด ความรู้ ทฤษฎี ความเชื่อ ประเพณี ภาษา ทั้งในระดับควบคุมพฤติกรรมอย่าง กฎเกณฑ์ ข้อห้าม ข้อกำหนด หรือจรรยาบรรณวิชาชีพนักหนังสือพิมพ์ดังได้กล่าวไปแล้ว

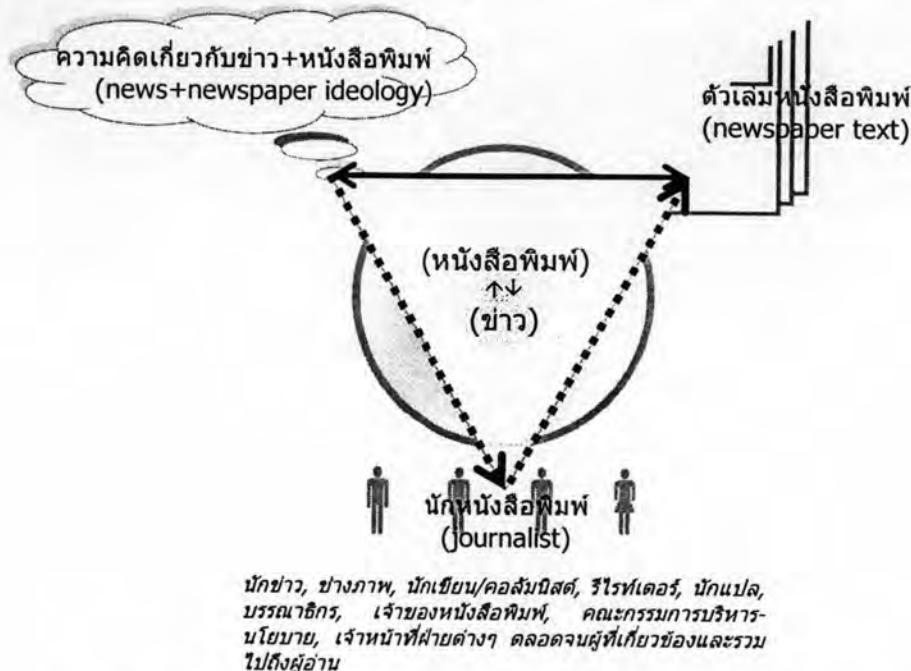
เรามี "ตัวอย่างนักหนังสือพิมพ์ที่ดีและเป็นแบบอย่าง" ให้ยึดถือมากมายอย่าง "ต.ว.ส. วัฒนา โภ หรือ เทียนวรรณะ", "สุภา สิริมานนท์", "อิสรา อัญกุล", "จิตร ภูมิศักดิ์", "ศรีบูรพา", "ฯลฯ" บุคคลนักหนังสือพิมพ์เหล่านี้เป็นนักหนังสือพิมพ์ที่เป็นตัวอย่างแสดงให้เห็นถึงความเป็นนักหนังสือพิมพ์ที่ดี มีคุณภาพสูงสุดในประวัติศาสตร์หนังสือพิมพ์ไทยด้วยเหตุผลก็เพราะเป็น "ผู้ที่ยึดมั่นในอุดมการณ์" ไม่ใช่หรือ? การที่เรา นักหนังสือพิมพ์ ครูหนังสือพิมพ์ นักเรียนหนังสือพิมพ์ นักอ่านหนังสือพิมพ์ ฯลฯ ยกย่อง มนุษย์นักหนังสือพิมพ์เหล่านี้ก็เพราะสิ่งที่พวกเขาทำนั้น "ทาบ/ทับ/เทียบ/เท่า/เทียบกับอุดมการณ์หนังสือพิมพ์ได้" เป็นความยากยิ่งที่มนุษย์นักหนังสือพิมพ์ที่เหลืออีกมากควรจะทำได้อย่าง "นักหนังสือพิมพ์ในอุดมคติ" (ideal journalist) ที่กล่าวชื่อข้างต้น

คำอธิบายแบบมนุษยนิยมคือ "นักหนังสือพิมพ์เหล่านี้ต่างเป็นนักหนังสือพิมพ์ที่ดีมีคุณภาพหนังสือพิมพ์ดีและมีคุณภาพด้วยมนุษย์ในฐานะผู้สร้าง" ขณะที่คำอธิบายแบบโครงสร้างนิยมคือ "นักหนังสือพิมพ์จะเป็นนักหนังสือพิมพ์ที่ดีมีคุณภาพก็เพราะเขาต้องทำให้ได้ในสิ่งที่อุดมการณ์หนังสือพิมพ์กำหนดเอาไว้ต่างหาก หากไม่มีระบบที่คอยควบคุมพวกเขาเอาไว้ โฉนดเลยพวกเขาจะสามารถสร้างหนังสือพิมพ์ที่ดีได้ หนังสือพิมพ์ดีและมีคุณภาพก็ด้วยระบบ, โครงสร้างที่เป็นตัวควบคุม มนุษย์เป็นเพียงร่างทรงของอุดมการณ์หนังสือพิมพ์เท่านั้น" การที่พวกเขาพยายามจะเป็นนักหนังสือพิมพ์ที่ดี เป็นเพราะเป้าหมายปลายทางอยู่ที่ความต้องการจะทำให้มีหนังสือพิมพ์ที่ดีเป็นปลายทางต่างหาก ซึ่งหนังสือพิมพ์ก็ใช้ระบบความคิด อุดมการณ์หนังสือพิมพ์เป็นตัวหล่อเลี้ยง ควบคุมความคิดและพฤติกรรมของมนุษย์ให้เป็นไปในทางที่ควรจะเป็นเท่านั้น

คำอธิบายที่เลือกเขียนแบบโครงสร้างนิยมนี้ ยากที่มนุษย์หนังสือพิมพ์จะทำใจยอมรับได้ ที่จริงแล้วก็มีใช่เฉพาะนักหนังสือพิมพ์เท่านั้นที่อยู่ภายใต้โครงสร้างอุดมการณ์ความคิดเกี่ยวกับหนังสือพิมพ์ แต่ผู้อ่านหนังสือพิมพ์เองก็เช่นกันที่ตกอยู่ภายใต้โครงสร้างของหนังสือพิมพ์ เพราะอย่างน้อยๆ ก็จำเป็นต้องมีความสามารถที่จะถอดรหัส (decoding) อ่านความหมายที่ใส่มาในหนังสือพิมพ์ได้ เช่นนี้แล้วผู้ที่ตกอยู่ภายใต้โครงสร้างหนังสือพิมพ์มากกว่าดูจะเป็นผู้อ่านเสียกระมัง

ความรู้เกี่ยวกับข่าว, นิยามข่าว, คุณค่าข่าว, การประเมินคุณค่าข่าว, โครงสร้างการเขียนข่าว, หน้าที่ของข่าว, การจัดหน้าหนังสือพิมพ์, ประเภทหนังสือพิมพ์, หน้าที่ของหนังสือพิมพ์-นักหนังสือพิมพ์-สื่อมวลชน, ความคิด ความเชื่อ ประวัติศาสตร์หนังสือพิมพ์, วัฒนธรรมหนังสือพิมพ์, กฎหมายสื่อมวลชน, จรรยาบรรณหนังสือพิมพ์-จรรยาบรรณนักหนังสือพิมพ์, กฎจริยธรรมหนังสือพิมพ์, แนวคิดในการผลิต, การบริหารองค์กรหนังสือพิมพ์, ฯลฯ ตลอดจนระบบวัฒนธรรมอื่นที่เกี่ยวข้อง

รูปเล่ม, ขนาด, สี ภาพ ตัวหนังสือ กระดาษ โครงสร้างทางกายภาพ เนื้อหาสาระ และรูปแบบต่างๆ ในหนังสือพิมพ์

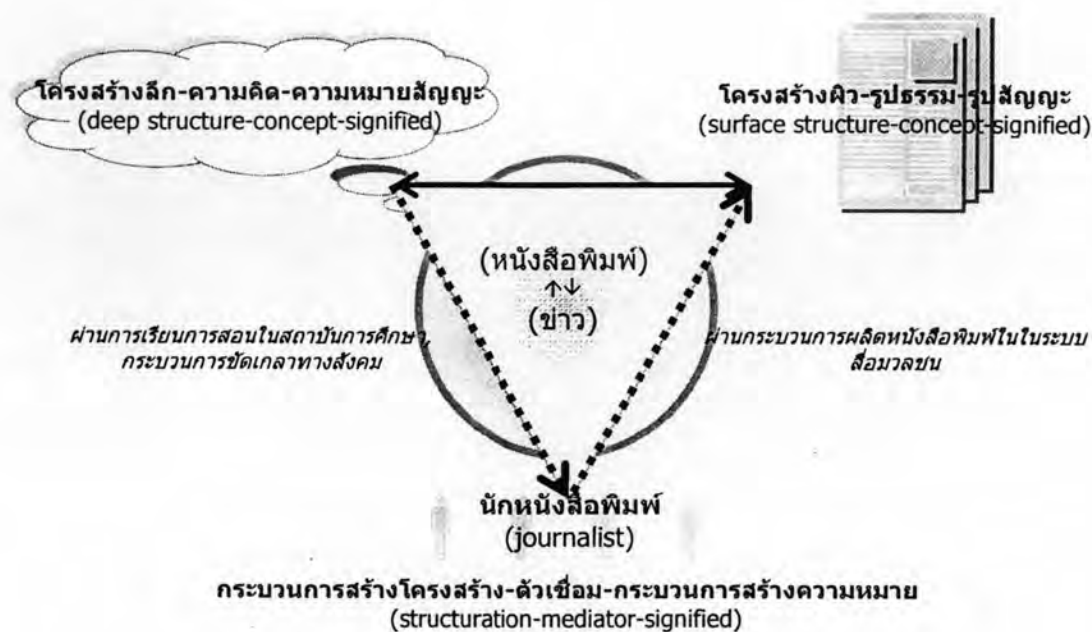
รูปที่ 70 โครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่าง "ความคิด-มนุษย์-และตัวบทหนังสือพิมพ์"

รูปที่ 70 แสดง "โครงสร้างความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวกับหนังสือพิมพ์" (structure of newspaper relation) โดยมี 3 มิติคือ "ความคิดเกี่ยวกับหนังสือพิมพ์-มนุษย์-และหนังสือพิมพ์" มิติแรกคือ "ความคิดที่เกี่ยวกับหนังสือพิมพ์" คือความรู้เกี่ยวกับข่าว, นิยามข่าว, คุณค่าข่าว, การประเมินคุณค่าข่าว, โครงสร้างการเขียนข่าว, หน้าที่ของข่าว, การจัดหน้าหนังสือพิมพ์, ประเภทหนังสือพิมพ์, หน้าที่ของหนังสือพิมพ์-นักหนังสือพิมพ์-สื่อมวลชน, ความคิด ความเชื่อ ประวัติศาสตร์หนังสือพิมพ์, วัฒนธรรมหนังสือพิมพ์, กฎหมายสื่อมวลชน, จรรยาบรรณหนังสือพิมพ์-จรรยาบรรณนักหนังสือพิมพ์, กฎจริยธรรมหนังสือพิมพ์, แนวคิดในการผลิต, การบริหารองค์กรหนังสือพิมพ์, หรืออุดมการณ์ของหนังสือพิมพ์ ฯลฯ ความคิดต่างๆ เหล่านี้คือเนื้อหาสาระของการเป็นหนังสือพิมพ์ เป็นตัวความหมายที่บอกว่าคุณค่าอะไรเกี่ยวกับหนังสือพิมพ์บ้าง ความคิดต่างๆ เกี่ยวกับหนังสือพิมพ์นี้มีลักษณะเป็นนามธรรม (concept, abstract form) เป็นโครงสร้างระดับความคิด (concept structure) หรือที่เรียกว่าโครงสร้างระดับลึก (deep structure) ที่ติดตั้งลงไปในมนุษย์ทำให้หนังสือพิมพ์มีรูปร่างออกมาเป็นตัวเล่มในมิติที่สอง คือตัวเล่มหนังสือพิมพ์ ที่เป็นตัวสาร/ตัวบท/ตัวสัญลักษณ์ที่หยิบจับจ้องอ่านได้จริงๆ เป็นตัวเล่มที่ประกอบขึ้นจากกระดาษ ตัวหนังสือ ภาพถ่าย รูปวาดที่ว่าง เส้น สี จุด มีเนื้อหาสาระภายใต้รูปแบบที่ต้องการสื่อประกอบขึ้นเป็นรูปเล่ม ตัวเล่มหนังสือพิมพ์

นี่คือรูปสัญลักษณ์ของความคิดหนังสือพิมพ์ ผลิตขึ้นมา มีลักษณะเป็นวัตถุ, รูปธรรม (object, concrete form) ตามที่แนวคิดหนังสือพิมพ์กล่าวถึง มีลักษณะเป็นโครงสร้างผิว (surface structure) โดยมีมิติที่สามคือมนุษย์ในฐานะร่างทรงที่รับใช้/ถือเอา/ปฏิบัติตามแนวคิดเกี่ยวกับหนังสือพิมพ์ ตั้งแต่จุดเริ่มต้นของกระบวนการผลิตนักข่าว, ช่างภาพ, นักเขียน/คอลัมนิสต์, รีไรท์เตอร์, นักแปล, บรรณาธิการ, เจ้าของหนังสือพิมพ์, คณะกรรมการบริหาร-นโยบาย, เจ้าหน้าที่ฝ่ายต่างๆ ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องอื่นๆ และรวมไปถึงผู้อ่าน มนุษย์คือส่วนที่ทำให้ความคิดเกี่ยวกับหนังสือพิมพ์มีความหมายปรากฏชัดเจนขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมชัดเจน

การอธิบายเช่นนี้ทำให้สรุปในแนวทางสัญวิทยาได้ว่า

- อุดมการณ์(ในรูปแบบต่างๆ) ของหนังสือพิมพ์นั้นเป็นได้ทั้งความคิดและความหมายสัญลักษณ์ (concept & signified)
- ตัวเล่ม/ตัวบทหนังสือพิมพ์ก็เป็นได้ทั้งรูปสัญลักษณ์/สัญลักษณ์ (signifier/sign) คือเป็นตัวหนังสือพิมพ์ที่มีความหมายสมบูรณ์จากการประกอบความหมาย และเป็นรูปสัญลักษณ์ที่แสดงให้เห็นว่าความคิดเกี่ยวกับหนังสือพิมพ์ก่อเกิดเป็นรูปธรรมที่จับต้องได้แบบวัตถุสัญลักษณ์
- มนุษย์หนังสือพิมพ์ (ตลอดจนมนุษย์อื่นๆที่เกี่ยวข้องกับหนังสือพิมพ์) คือกระบวนการสื่อความหมาย (signification) ที่เชื่อมโยงสัมพันธ์ระหว่างความคิด/ความหมายไปยังตัวรูปสัญลักษณ์/สัญลักษณ์ เป็นคนงานในระบบการสร้างโครงสร้างหนังสือพิมพ์ที่สร้างหนังสือพิมพ์ตามระบบโครงสร้างที่ออกแบบเอาไว้

รูปที่ 71 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างลึก-ผิวและมนุษย์ในฐานะตัวเชื่อม

รูปที่ 71 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างลึก-ผิวและมนุษย์ในฐานะตัวเชื่อม มนุษย์หนังสือพิมพ์อยู่ในฐานะที่เป็นตัวเชื่อม (mediator) ระหว่างโครงสร้างทางความคิดกับโครงสร้างทางวัตถุ ตัวหนังสือพิมพ์ หากจะกล่าวว่ามีมนุษย์เป็นผู้สร้างหนังสือพิมพ์แล้วละก็ ควรพูดให้ครบถ้วนด้วยว่ามีมนุษย์เป็นผู้สร้างหนังสือพิมพ์ภายใต้ระบบที่ได้กำหนดเอาไว้แล้วต่างหาก โดยผ่าน 2 กระบวนการคือ กระบวนการแรกจากแนวความคิดมาสู่มนุษย์หนังสือพิมพ์ โดยผ่านการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษา, กระบวนการขัดเกลาทางสังคม (social practice) การสืบทอดความรู้/ถ่ายทอดอุดมการณ์ผ่านระบบสังคม วัฒนธรรม ค่านิยมจากรุ่นหนึ่งสู่อีกรุ่น กระบวนการที่สองคือกระบวนการผลิตซ้ำอุดมการณ์ความคิดจากมนุษย์หนังสือพิมพ์ไปสู่ตัวเล่มหนังสือพิมพ์ โดยผ่านการผลิตหนังสือพิมพ์ในระบบสื่อมวลชน (mass media) ที่ต้องอาศัยโครงสร้างทางสังคมอื่นๆ รองรับอย่างระบบสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรมของสังคมนั้นๆ

มนุษย์จึงตกอยู่ในฐานะผู้สืบทอดอุดมการณ์ และผู้ผลิตซ้ำอุดมการณ์หนังสือพิมพ์ เป็นกลไกหนึ่งของระบบหนังสือพิมพ์ เป็นฟันเฟืองที่สำคัญของโครงสร้าง เป็นโครงสร้างส่วนที่เคลื่อนไหวของระบบ เป็นคนงานในระบบหนังสือพิมพ์

เพราะข่าวคือเนื้อแท้ของหนังสือพิมพ์ กำเนิดครั้งแรกของหนังสือพิมพ์ก็ออกมาใน "เนื้อหาข่าว" อย่างที่เรียกกันในยุคนั้นว่าหนังสือข่าว และในภาคปฏิบัติจริงๆ ก็มีแต่ "ข่าว" เท่านั้นที่สามารถเสนอผู้อ่านได้เป็นประจำทุกวัน เพราะไม่มีใครเขาพิมพ์หนังสือบทความหรือคอลัมน์ออกมาเป็นรายวัน รวมทั้ง

สองประการนี้ก็ออกเป็นรายวันไม่ได้ ออกมาในลักษณะ “ส่วนประกอบของข่าว” เท่านั้น และเป็นส่วนประกอบที่เพิ่มเสน่ห์ดึงดูดใจคนอ่านได้มากขึ้น และเป็นส่วนในการ “สร้างอิทธิพลในหนังสือพิมพ์” ด้วย⁶⁰

มีคนเปรียบว่า “ข่าวคือหัวใจหลักของหนังสือพิมพ์” หากจริง “เนื้อหาข่าวก็เปรียบเสมือนเม็ดเลือด” ที่ไหลเวียนอยู่ในหัวใจนั้น และที่เปรียบว่า “โฆษณาคือเส้นเลือดของหนังสือพิมพ์” นั้นดูน่าจะเป็นความจริงทีเดียว อย่างไรก็ตามหากข่าว (ในฐานะรูปแบบ) คือหัวใจแล้ว “คอลัมน์” (columns) ก็น่าจะเป็นอวัยวะส่วนอื่นๆ ที่เหลือของร่างกายหนังสือพิมพ์ เช่นเดียวกับ “บทความ”, “สารคดี” และ “ประกาศ” ซึ่งทำหน้าที่เป็นรูปแบบให้เนื้อหาต่างๆ ได้ยืม “รูป” ของมันมาใช้ในการสื่อความหมาย รูปแบบในโครงสร้างนิยมก็คือรูปสัญลักษณ์ (signifier) ในทางสัญวิทยา นั่นเอง ส่วนเนื้อหาสาระในโครงสร้างนิยมก็คือความหมายสัญลักษณ์ในทางสัญวิทยาเช่นกัน

“ไม่มีข่าวก็ไม่มีหนังสือพิมพ์” พูดได้ว่าเป็นกฎพื้นฐานที่ปฏิเสธไม่ได้เด็ดขาดในการทำหนังสือพิมพ์ หนังสือพิมพ์มีตัวตนอยู่ได้ในโลกจริงหรือโลกของภาษาก็เพราะมีข่าวอยู่เท่านั้น

2.2 บทบรรณาธิการ (editorial)

ในหนังสือพิมพ์นอกจากจะมีข่าว บทความ สารคดี และคอลัมน์ทั่วไปแล้วยังต้องมี “คอลัมน์ประจำวันสำหรับทำหน้าที่แสดงทรรศนะหรือนโยบายของหนังสือพิมพ์” คอลัมน์ดังกล่าวเรียกว่า “บทบรรณาธิการ” หรือ “บทนำ” (editorial)

มาลี บุญศิริพันธ์ และ พงษ์ศักดิ์ พยัฆวิเชียร นิยามถึงบทบรรณาธิการว่าเป็น “บทความประเภทหนึ่ง” แสดงออกถึง “ความคิดเห็นของหนังสือพิมพ์ต่อเรื่องราวหรือเหตุการณ์ที่เป็นข่าวอยู่ขณะนั้น” การแสดงความคิดเห็นผ่านบทบรรณาธิการถือว่าเป็นความคิดเห็นของหนังสือพิมพ์ทั้งฉบับ ไม่ใช่เป็นของผู้เขียนเพียงคนเดียว บทบรรณาธิการจึงไม่ลงชื่อผู้เขียน⁶¹

สุภา ศิริमानนท์ นักหนังสือพิมพ์อาวุโสของประเทศไทยกล่าวไว้ว่า

⁶⁰ ถาวร บุญปวัฒน์, หลักการหนังสือพิมพ์, (กรุงเทพมหานคร: สำนักเทคโนโลยีนิเทศศาสตร์สากล, 2535), หน้า 17

⁶¹ มาลี บุญศิริพันธ์ และ พงษ์ศักดิ์ พยัฆวิเชียร, เอกสารการสอนชุดวิชาความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสื่อสิ่งพิมพ์ (ฉบับปรับปรุง) (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช: หน่วยที่ 8-15 พิมพ์ครั้งที่ 1, 2546), หน้า 161

“บทบรรณาธิการเปรียบเสมือนธงชัยเฉลิมพลของหนังสือพิมพ์” หากหนังสือพิมพ์ฉบับใดไม่มีบทบรรณาธิการหรือบทนำแล้ว ก็ดูเหมือนว่าหนังสือพิมพ์ฉบับนั้นยังไม่ได้ทำหน้าที่สมบูรณ์นัก ในฐานะสื่อมวลชน⁶²

ต้นกำเนิดของบทบรรณาธิการนั้นเมื่อในศตวรรษที่ 16 ซึ่งเป็นยุคแรกๆ ที่หนังสือพิมพ์ได้เริ่มเผยโฉมตัวเองออกสู่สายตาของผู้อ่านทั้งในยุโรปและอเมริกานั้น จะเห็นได้ชัดเจนประการหนึ่งว่า เนื้อหาสำคัญของหนังสือพิมพ์ 2 เนื้อหา คือ เนื้อหาที่เป็นข่าว (news) กับเนื้อหาที่เป็นความคิดเห็น (opinion) ได้รับการนำเสนอปนเปกันจนแยกแทบไม่ออก ทั้งนี้เพราะวัตถุประสงค์หลักของการออกหนังสือพิมพ์ในยุคนั้นนอกจากเจ้าของและบรรณาธิการจะต้องการเผยแพร่ข่าวสารความเคลื่อนไหวด้านการเมือง และการค้าแก่ผู้อ่านแล้ว ขณะเดียวกันเจ้าของหนังสือพิมพ์ผู้ซึ่งทำหน้าที่บรรณาธิการด้วยนั้น ยังต้องการแสดงออกซึ่งความคิดเห็นของตนที่มีต่อนโยบายการปกครองประเทศของรัฐบาล ไม่ว่าจะเป็นการสนับสนุนหรือคัดค้านด้วย⁶³

แม้ต่อมาในช่วงศตวรรษที่ 17-18 กิจการหนังสือพิมพ์จะเจริญรุดหน้าไปมาก แต่เนื้อหาทั้งสองชนิดดังกล่าวก็ยังไม่แยกตัวออกจากกันโดยเด็ดขาด ในการเสนอข่าวต่างๆ ผู้เขียนข่าวยังคง “แทรกความรู้สึกและความคิดเห็น” ของตนเองปะปนลงไปในเรื่องเท็จจริงด้วยเสมอตามแต่โอกาสจะอำนวย จนกระทั่งกลางศตวรรษที่ 19 ผู้คนจึงเริ่มเข้าใจและมีความคิดตรงกันว่า ข่าวควรได้รับการเสนออย่างอิสระแยกออกมาจากความคิดเห็น⁶⁴

“บทบรรณาธิการคือข้อเขียนแสดงความคิดเห็นซึ่งได้รับการพิจารณาถ่วงถ่วงแล้วของหนังสือพิมพ์ฉบับหนึ่งๆ เป็นข้อเขียนเกี่ยวกับปัญหาสาธารณะปัญหาใดปัญหาหนึ่งที่จะมีผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของสาธารณชนผู้อ่าน และความคิดเห็นที่แสดงออกเป็นบทบรรณาธิการนี้ ถือว่าเป็น “เสียงของหนังสือพิมพ์” (voice of newspaper) ซึ่งแถลงให้ผู้อ่านทราบถึง “จุดยืน” (stand) หรือ “นโยบาย” (policy) ของหนังสือพิมพ์ ที่มีต่อปัญหาที่เขียนถึง”⁶⁵

และใช่หรือไม่ว่า “ถ้าหากข่าวคือเนื้อหนังและกระดูก (flesh and bones), สารคดีคือจิตวิญญาณ (spirit), ของหนังสือพิมพ์แล้วไซ้ บทบรรณาธิการก็เปรียบได้ว่าเป็นมันสมองของหนังสือพิมพ์ (brains)”⁶⁶

⁶² เดกิง พันธุ์เดกิงอมร. งานบรรณาธิการ. (เอกสารทางวิชาการอันดับที่ 43), วิทยาลัยครุนครศรีธรรมราช, พิมพ์ครั้งที่ 3 กุมภาพันธ์ 2533) หน้า 109

⁶³ สิริทิพย์ ชันสุวรรณ. งานหนังสือพิมพ์. หน้า 214

⁶⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 185

⁶⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 216

⁶⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 216

ประโยคดังกล่าวไม่ใช่แสดงเฉพาะความจำเป็นที่จะต้องมีบทบรรณาธิการเพียงเท่านั้น แต่ยังแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างบทบรรณาธิการกับข่าวด้วย เพราะเนื้อหาที่อยู่ในบทบรรณาธิการนั้นก็คือเนื้อหาข่าวที่เคยรายงานออกไปแล้ว เป็นเรื่องที่อยู่ในกระแสข่าว มักเป็นเรื่องที่กระทบต่อประชาชนส่วนรวม (public effect) และความที่บทบรรณาธิการสามารถให้ข้อมูลเบื้องต้นเบื้องหลังของเหตุการณ์ข่าวได้มากกว่าตัวข่าวเอง ฉะนั้นบทบรรณาธิการก็คือ "ข่าวที่ไม่อยู่ในรูปแบบข่าว"

บทบรรณาธิการถือเป็นคอลัมน์หนึ่งที่ทำหน้าที่ให้ความรู้ ความคิดและชี้แนะแก่สาธารณชน ถือเป็น "สุนัขเฝ้ายาม" (watch dog) ของสังคม เพราะในสภาพสังคมที่สลับซับซ้อนอย่างปัจจุบันนี้ ข่าวสารที่เกิดขึ้นจะสะท้อนถึงความเกี่ยวข้องกันหลายฝ่ายหลายองค์กร จนบางทีก็ยากที่ผู้อ่านซึ่งเป็นคนธรรมดา รอบนอกจะเข้าใจได้ การรับข่าวสารจากสื่อมวลชนมากเท่าใด อาจทำให้เกิดความสับสนแก่ผู้รับสารมากเท่านั้น บทบรรณาธิการจึงมีบทบาทในการสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับข่าวให้ผู้อ่าน โดยการอธิบาย วิเคราะห์ และเสนอข้อเท็จจริงซึ่งไม่สามารถบรรจุอยู่ในเนื้อหาข่าวได้⁶⁷

และบทบาทหน้าที่ของบทบรรณาธิการควรจะมีนี้คือ เป็นแหล่งแสดงความคิดเห็น สะท้อน "นโยบายและจุดยืน" ของหนังสือพิมพ์ฉบับนั้นต่อเหตุการณ์สำคัญต่างๆ ที่เกิดขึ้น เป็นสื่อแสดงออกซึ่ง "ความเป็นอันหนึ่งอันเดียว" กับประชาชน ในสังคมชุมชนที่หนังสือพิมพ์สังกัดอยู่ และเป็นผู้นำทางความคิด ทิศนคติ ในชุมชนสังคม⁶⁸

มีงานศึกษาความสัมพันธ์ในเชิงมิติเวลาและเนื้อหาข่าวกับบทบรรณาธิการ⁶⁹ ว่าหนังสือพิมพ์ประเภทเฟื่องปริมาณมักเลือกเขียนบทบรรณาธิการตามกระแสข่าวหรือกระแสเหตุการณ์มากกว่าจะเน้นความสอดคล้องกับข่าวหน้าหนึ่งของแต่ละวัน เช่นหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ เดลินิวส์ บ้านเมือง ขณะที่หนังสือพิมพ์ประเภทเฟื่องคุณภาพนั้นจะเน้นเขียนถึงข่าวที่เกิดขึ้นไปแล้วหนึ่งวัน เช่นหนังสือพิมพ์มติชน⁷⁰

ขณะที่สรรพนามบุรุษที่หนึ่งคือ "เรา" และ "ฉัน" เป็นกฎข้อห้ามเด็ดขาดมิให้นำมาใช้กับการเขียนข่าว เนื่องจากสรรพนามทั้งสองเป็นการแสดงออกซึ่งลักษณะความเป็นอัตวิสัย (subjective) ทว่าในบทบรรณาธิการซึ่งหนังสือพิมพ์ใช้เป็นช่องทางในการพูด หรือแสดงความคิดเห็นกับผู้อ่านโดยตรงโดยมิได้ระบุชื่อเขียน จะใช้สรรพนามเรียกตนเองว่า "เรา" เสมอ ทั้งนี้เพราะถือว่าบทนำ/บท

⁶⁷ มาลี บุญศิริพันธ์ และ พงษ์ศักดิ์ พยัฆวิเชียร, เอกสารการสนทนาวิชาการรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสื่อสิ่งพิมพ์, หน้า 162

⁶⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 162

⁶⁹ มาลี บุญศิริพันธ์, การเขียนบทบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์ภาษาไทยรายวัน, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2427), หน้า 42-4

⁷⁰ นิยามคำว่ากระแสเหตุการณ์และความห่างกับข่าวที่รายงานไปแล้วนั้นมีความแตกต่างกันที่ กระแสเหตุการณ์คือเรื่องราวที่กำลังเกิดขึ้นแต่ยังไม่จบ อาจเคยรายงานไปแล้ว แต่วันนี้ วันปัจจุบันไม่ได้รายงาน ขณะที่วันที่ห่างกับการรายงานข่าวหมายถึงว่า เหตุการณ์นั้นๆ ได้ถูกรายงานจบไปแล้ว

บรรณาธิการเป็นการแถลง วิเคราะห์ หรือวิพากษ์วิจารณ์ปัญหาสาธารณะในนามของหนังสือพิมพ์ทั้งฉบับ ถึงแม้ว่าบุคลากรในหนังสือพิมพ์ฉบับนั้น บางคนจะไม่เห็นด้วยก็ตาม⁷¹

ฉะนั้นแล้ว บทบรรณาธิการ คือ บทความประเภทหนึ่ง แสดงออกถึงความคิดเห็นของหนังสือพิมพ์ต่อเรื่องราวหรือเหตุการณ์ที่เป็นข่าวอยู่ขณะนั้น การแสดงความคิดเห็นผ่านบทบรรณาธิการถือว่าเป็นความคิดเห็นของหนังสือพิมพ์ทั้งฉบับ ไม่ใช่เป็นของผู้เขียนเพียงคนเดียว บทบรรณาธิการจึงไม่ลงชื่อผู้เขียน⁷²

ลักษณะสำคัญของบทบรรณาธิการคือ มักจะได้รับการตีพิมพ์ในหน้า ในตำแหน่ง ในเนื้อที่ ในความยาวที่คงที่ โดยมีเส้นกรอบ (panel rules) ล้อมอยู่ และได้รับการเรียงพิมพ์ด้วยตัวเรียงพิมพ์ที่มีแบบและขนาดแตกต่างไปจากข้อเขียนที่อยู่ติดกัน⁷³

ความจำเป็นที่จะต้อง “คง” บทบรรณาธิการเอาไว้ในหนังสือพิมพ์นั้นยังมีหลายประการ ประการแรก จะเห็นว่าบทบรรณาธิการส่วนใหญ่หรือเกือบทั้งหมด มักจะเป็นเรื่องราวที่ปรากฏเป็นข่าวในหน้าหนังสือพิมพ์มาก่อนแล้ว บทบรรณาธิการจึงถือเสมือนเป็นส่วนหนึ่งของการรายงานข่าว ได้เช่นกัน ทว่าความแตกต่างระหว่างเนื้อหาข่าวและบทบรรณาธิการการันนั้นอยู่ที่ “ลักษณะการนำเสนอ-สำนวน-ลีลาการเขียนและวัตถุประสงค์การนำเสนอ” เพราะขณะที่ข่าวซึ่งผู้สื่อข่าวเป็นผู้เขียน มีการนำเสนอข้อมูลข่าวสารที่เป็นข้อเท็จจริง (factual information) อย่างเป็นกลาง (impartial) ไม่สอดแทรกอคติและความคิดเห็นส่วนตัวของผู้สื่อข่าวลงไปในข่าว แต่บทบรรณาธิการไม่ว่าผู้ใดจะเป็นคนเขียน จะนำเสนอด้วย “ลีลา” ที่สะท้อนให้เห็นทัศนคติของผู้เขียนในนามของหนังสือพิมพ์ฉบับนั้นๆ ออกมา⁷⁴

ประการที่สอง ในแต่ละชุมชน สังคมจะมีปัญหาสาธารณะที่หนังสือพิมพ์จำเป็นต้องแสดงจุดยืนหรือต้องแถลงนโยบายออกมาให้ผู้อ่านได้ทราบอย่างชัดเจนว่า หนังสือพิมพ์มีความคิดเห็นอย่างไรต่อปัญหาดังกล่าว⁷⁵

และข้อจำกัดสำคัญของบทบรรณาธิการคือรูปแบบข้อเขียนเดียวที่มีจำนวน 1 ชิ้น/เรื่องต่อวันเท่านั้น ขณะที่ข่าวจะมีกี่เรื่อง/กี่ชิ้นต่อวันก็ได้

⁷¹ สิริทิพย์ ชันสุวรรณ, งานหนังสือพิมพ์, หน้า 215

⁷² มาลี บุญศิริพันธ์ และ พงษ์ศักดิ์ พยัฆวิเชียร, เอกสารการสอนชุดวิชาความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสื่อสิ่งพิมพ์ (ฉบับปรับปรุง) (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช: หน่วยที่ 8-15 พิมพ์ครั้งที่ 1, 2546) หน้า 161

⁷³ สิริทิพย์ ชันสุวรรณ, งานหนังสือพิมพ์, หน้า 215

⁷⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 217-8

⁷⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 218

2.3 คอลัมน์ (column)

งานเขียนที่เป็น “บทความประจำ” หรือ “คอลัมน์” นั้นได้รับเพิ่งมีครั้งแรกในหน้าหนังสือพิมพ์ในช่วงต้นศตวรรษที่ 20 นี้เอง เนื่องจากมีเสียงวิพากษ์วิจารณ์ในหมู่ผู้ทำหนังสือพิมพ์ว่า หน้าบทความวารสารนั้นเป็นเสมือน “ร้านค้าปิด” จะมีเพียงความคิดเห็นของบรรณาธิการและความคิดเห็นของนักเขียนที่พ้องกับความคิดเห็นของบรรณาธิการเท่านั้นที่ได้รับการตีพิมพ์เสนอผู้อ่านได้ เพื่อเป็นการขจัดเสียงวิพากษ์วิจารณ์ละเพื่อให้หนังสือพิมพ์ได้ปฏิบัติหน้าที่การเป็น “ตลาดแห่งความคิดเห็น” (marketplace of idea function) อย่างสมภาคภูมิ⁷⁶

ความคิดเห็นในคอลัมน์มิได้ถือว่าเป็นนโยบายหรือความคิดเห็นของหนังสือพิมพ์⁷⁷

ลักษณะของคอลัมน์?

คอลัมน์จะมีการนำเสนออย่างสม่ำเสมอ “เป็นประจำ” (regular time) อาจจะเป็นประจำทุกวัน ทุกสัปดาห์ หรือทุกวันอาทิตย์ ฯลฯ ตามแต่จะได้รับการ “กำหนด” ไว้แต่แรกเมื่อนำเสนอ ทั้งยังนำเสนออยู่ใน “หน้าประจำ” (regular page) ของหนังสือพิมพ์เพื่อให้ผู้อ่านเปิดพบได้ทันทีเมื่อต้องการอ่าน และยังนำเสนอ “ในเนื้อที่เฉพาะ” (regular space) ที่มีความยาวใกล้เคียงกันทุกวัน “ภายใต้ชื่อคอลัมน์” (regular subject) ที่วางอยู่เป็นประจำ⁷⁸

ขณะที่นักเขียนหรือคอลัมนิสต์ (columnist) มักจะเป็นผู้เชี่ยวชาญในปัญหาและเรื่องที่จะเขียนไม่ว่าจะเป็นด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม เป็นต้น และวิธีการนำเสนอคอลัมน์ จะมีการประเมินคุณค่าของเรื่องที่จะเขียนในลักษณะของการแสดงความคิดเห็นส่วนตัว (personnel point of view) ของนักเขียนเองมากกว่างานเขียนอื่นใด ส่วนสำนวนลีลาภาษาที่ใช้ในการเขียนนั้นจะมีลักษณะเป็น “อัตวิสัย” (subjectivity) และ “ไม่เป็นทางการ” (informal) มีความเป็นกันเองกับผู้อ่านเสมือนหนึ่งว่าผู้เขียนกำลังพูดคุยอยู่กับผู้อ่าน ซึ่งจะสังเกตได้จากการที่คอลัมนิสต์ใช้สรรพนามเรียกตนเองว่า “ผม”, “เรา”, “ข้าพเจ้า” หรือ “ผู้เขียน” หรือคอลัมนิสต์บางคนก็ใช้ “นามปากกา” เรียกตนเองก็มี⁷⁹

ลักษณะสำคัญประการสุดท้ายคือ คอลัมน์จะต้อง “ระบุชื่อผู้เขียน” (byline) ซึ่งอาจจะเป็นชื่อจริงหรือนามปากกาก็ได้ ทั้งนี้ชื่อของคอลัมน์และชื่อของผู้เขียนถือได้ว่าเป็นชื่อทางการค้า (trade name) ซึ่งนักเขียนอื่นจะนำไปใช้หรือลอกเลียนไปใช้ไม่ได้⁸⁰

แม้บทความวารสารจะมีลักษณะข้อเขียนที่มีความเป็นอัตวิสัย (subjectivity) เช่นเดียวกับบทความประจำ แต่ความแตกต่างที่ชัดเจนระหว่างบทความวารสารและคอลัมน์คือ ลีลาการเขียนของบทความวารสารนั้นจะใช้ภาษาที่เป็นทางการมากกว่า และบทความประจำนั้นจะต้องระบุชื่อผู้เขียน (ชื่อจริง

⁷⁶ เรื่องเดียวกัน. หน้า 239

⁷⁷ เรื่องเดียวกัน. หน้า 240

⁷⁸ เรื่องเดียวกัน. หน้า 240

⁷⁹ เรื่องเดียวกัน. หน้า 241

⁸⁰ เรื่องเดียวกัน. หน้า 241

หรือนามปากกา) และที่คล้ายกันแต่มีความต่างกันเล็กน้อยคือ ทั้งสองชั้นข้อเขียนจะใช้สรรพนามบุรุษที่หนึ่งเท่านั้น หากแต่บทบรรณาธิการจะใช้คำว่า "เรา" (we, us) ได้เพียงอย่างเดียวเท่านั้น⁸¹

หากเราจะพิจารณาถึงความแตกต่างระหว่าง "คอลัมน์" กับบทความหรือบทวิจารณ์ แล้ว จะพบว่าคอลัมน์สามารถครอบคลุมข้อเขียนในหน้าหนังสือพิมพ์ได้แทบทั้งหมดนอกจากข่าว ในขณะที่ "บทวิจารณ์" สามารถครอบคลุมบทความได้ทั้งหมด แต่คำว่า "บทความ" ไม่สามารถครอบคลุมคอลัมน์ได้ทั้งหมด บทความไม่สามารถครอบคลุมคอลัมน์ข่าวสังคม คอลัมน์ซุบซิบ คอลัมน์ตอบปัญหาและคอลัมน์จดหมายได้⁸² ความสามารถทางคุณสมบัติของคอลัมน์นี้ถือว่าเป็น "คุณสมบัติของรูปสัญลักษณ์" ที่ครอบคลุมรูปสัญลักษณ์อื่นๆ ให้อยู่ภายใต้รูปสัญลักษณ์ที่ใหญ่กว่า

2.4 สารคดี (feature)

สารคดีเป็นรูปแบบข้อเขียนที่สำคัญของหนังสือพิมพ์ เพราะช่วยเพิ่มความน่าสนใจและความมีชีวิตชีวาให้กับหนังสือพิมพ์นั้นๆ ให้น่าอ่าน ลักษณะสำคัญของสารคดีคือเป็นงานเขียนที่เกี่ยวข้องกับข้อเท็จจริง เพื่อบอกให้ผู้อ่านทราบว่าคืออะไร (what) เกิดขึ้นในสังคมเช่นเดียวกับข่าว แต่แตกต่างไปที่สารคดีจะเน้น "ขยายความ" (expand) ข้อเท็จจริงที่ข่าวได้นำเสนอผู้อ่านไปแล้วให้กว้างขึ้นและลึกซึ้งกว่าที่ข่าวเคยเสนอ ด้วยการเสริมข้อเท็จจริงภูมิหลัง (backgrounds) อื่นๆ รวมทั้งความรู้สึกนึกคิด และความคิดเห็นของผู้เขียนเข้าไปด้วย⁸³

ลักษณะสำคัญอีกอย่างของสารคดีคือ นักเขียนมิได้ถูกโครงการเขียนของสารคดีบังคับให้ต้องเขียนตาม "แบบแผน" เช่นที่ต้องเขียนในรูปแบบข่าว โครงสร้างการเขียนของสารคดีเป็นเพียง "กรอบ" เพื่อให้ นักเขียนสามารถนำเสนอข้อเขียนอย่างมีเอกภาพ (unity) และมีความต่อเนื่องกันทางความคิด (coherence) เท่านั้น ขณะเดียวกันผู้เขียนสารคดีก็มิได้ถูกบังคับด้วยเรื่องของพื้นที่และเวลา ที่ต้องเขียนอย่างเร่งรีบภายใต้เวลาจำกัด⁸⁴ (เหมือนการเขียนข่าว-เพิ่มเติมโดยผู้ศึกษา)

การที่รูปแบบ "สารคดี" มิได้ถูกบังคับด้วยโครงสร้างการเขียนพื้นที่ (หรือเนื้อที่) และเวลา ทำให้นักเขียนสารคดีมี "เสรีภาพ" มากพอที่จะใช้วิธีการนำเสนองานเขียนของตนแก่ผู้อ่านของตนได้อย่างประณีต สละสลวย มีสีสัน มีชีวิตชีวา⁸⁵ เช่นนี้แล้วงานเขียนสารคดีจึงเป็นรูปแบบการเขียนที่ "อนุญาต"

⁸¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 241

⁸² ดาวร บุญปวัฒน์, หลักการหนังสือพิมพ์, (กรุงเทพมหานคร:สำนักเทคโนโลยีนิเทศศาสตร์สากล, 2535),

⁸³ สิริทิพย์ ชันสุวรรณ, งานหนังสือพิมพ์, หน้า 182-3

⁸⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 183

⁸⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 183

ให้ผู้เขียนได้ใช้ลีลา (style/la parole) ส่วนตัวในการเขียนได้มากกว่าการเขียนข่าวที่มีกฎและข้อบังคับมากกว่า

ที่สำคัญสารคดีต้องระบุชื่อผู้เขียน ขณะที่ข่าวไม่จำเป็น

แม้เราจะไม่พบว่ามีสิ่งกำหนดชัดเจนจนถึงขนาดเป็น "กฎ" สำหรับโครงสร้างการเขียนสารคดี แต่ก็ถือเป็น "กรอบ" หรือแนวทางทั่วๆ ไปในการเขียนสารคดี เช่นนี้แล้ว "โครงสร้างการเขียนสารคดี" จึงมีความแตกต่างในด้านโครงสร้างการเขียนข่าวด้วย ความแตกต่างระหว่างข่าวและสารคดีประการแรกคือการเขียนในส่วนนำเรื่อง แน่่อนว่าในการเขียนสารคดี ผู้เขียนย่อมหวังว่าผู้อ่านจะอ่านข้อเขียนนั้นตั้งแต่นั้นจนจบ ดังนั้นส่วนแรกของสารคดีจึงเป็นเพียง "ส่วนนำเรื่อง" (introduction) ที่จะต้องดึงดูดความสนใจของผู้อ่าน ตั้งแต่ต้นจนจบ ขณะที่หากเป็นข่าว "ความนำ" (lead) นั้นจะเป็นย่อหน้าที่สรุปย่อประเด็นสำคัญๆ เท่าที่จำเป็นของเหตุการณ์ที่เป็นข่าวเพื่อที่จะบอกเล่าเรื่องราวของข่าวนั้นอย่างกระชับที่สุด⁸⁶

เมื่อพิจารณาในส่วนเนื้อเรื่องหากเป็นข่าว เนื้อเรื่องข่าว (body) จะรายงานข้อเท็จจริงในลักษณะที่ค่อยๆ ลดหลั่นความสำคัญและความน่าสนใจลงเป็นลำดับ ขณะที่เนื้อเรื่องของสารคดีนั้นนักเขียนจะใช้วิธีการ "เล่าเรื่อง" โดยใช้เทคนิคของการประพันธ์⁸⁷ หรือลีลาการเขียนของบุคคลเพื่อสร้างความมีชีวิตชีวา เป็นส่วนที่ให้ความเพลิดเพลินแก่อารมณ์และข้อเท็จจริงของเรื่องราวไปพร้อมๆ กัน

ส่วนท้ายสุดคือ การเขียนสรุป สำหรับข่าว มักไม่มีส่วนสรุป ข่าวจะจบเรื่องทันทีเมื่อข่าวจบ ขณะที่ส่วนสุดท้ายของสารคดีนั้นจะเน้นสรุปเรื่องราว (conclusion) ซึ่งเป็นส่วนที่สำคัญอย่างยิ่งเนื่องจากเป็นส่วนที่นักเขียนจะใช้ "สร้างความรู้สึก-ความคิด-และอารมณ์" ขึ้นในใจของผู้อ่าน ให้ผู้อ่านคล้อยตามไปกับ "การโน้มน้าว" ของนักเขียน⁸⁸

ประเภทของสารคดีนั้นมีจำนวนมาก หากแต่สารคดีที่ปรากฏในหนังสือพิมพ์นั้นมิได้อยู่ไม่กี่ประเภท เช่น "สารคดีเชิงข่าว" (news feature) ซึ่งเป็นสารคดีที่จะนำเรื่องราว/เหตุการณ์ที่เคยรายงานไปแล้วมาเสนออีกครั้ง แต่จะให้รายละเอียดของเหตุการณ์ที่ลึกลงไปอีกยิ่งกว่าข่าวที่ได้นำเสนอไปแล้ว⁸⁹ ส่วน "สารคดีเชิงตีความ" (interpretative feature) ก็มีลักษณะคล้ายกับสารคดีเชิงข่าวมาก แต่จะเน้นไปที่ "สาเหตุ" (cause) ของเหตุการณ์และ "ผล" (effect) ของเหตุการณ์นั้นมากกว่า ดังนั้นสารคดีเชิงตีความจึงต้องมีส่วนที่ต้อง "วิเคราะห์" (analyze) เรื่องราวและอธิบายถึงสาเหตุและ "แรงกระตุ้น"

⁸⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 184

⁸⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 184

⁸⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 185

⁸⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 185-6

(motivation) ที่ก่อให้เกิดเหตุการณ์นั้นขึ้นมา สารคดีเชิงตีความนี้มักรู้จักกันในชื่อ "บทความเชิงวิเคราะห์" หรือ "บทวิเคราะห์" (analyze)⁹⁰

สารคดีอีกประเภทคือ "สารคดีทั่วไป" (straight feature) เนื้อหาสารคดีทั่วไปนี้จะเป็นเรื่องอะไรก็ได้ เกี่ยวกับบุคคล สถานที่ สิ่งของ เหตุการณ์ และวิธีการปฏิบัติต่างๆ เช่นสารคดีท่องเที่ยว สารคดีประวัติศาสตร์ สารคดีข้อเขียนในการดูแลตนเอง สารคดีประเภทนี้นอกจากจะให้ความเพลิดเพลินแล้วยังเน้นให้ความรู้แก่ผู้อ่านอีกด้วย⁹¹ ส่วน "สารคดีชีวิต" (personality feature) นั้นเป็นสารคดีที่เกี่ยวกับชีวิต ความสนใจ และความสำเร็จของผู้มีชื่อเสียง (celebrity) หรือความภาคภูมิใจของบุคคลที่ได้รับเกียรติยศชื่อเสียงจากการปฏิบัติหน้าที่ หรือได้รับประสบการณ์ (personnel experience) วัตถุประสงค์ของสารคดีชีวิตคือต้องการให้ผู้อ่านได้ทราบประสบการณ์ แนวคิด การปฏิบัติตนและการดำรงชีวิตของผู้เป็นเจ้าของเรื่องราวชีวิตนั้น

หากเราพิจารณารูปแบบข้อเขียนสารคดีในแง่ของรูปสัญลักษณ์ (signifier) จะพบว่า รูปสัญลักษณ์นี้มีโครงสร้างที่เป็นลักษณะ "กรอบ/แนวทาง" (guidance) มากกว่า "กฎ" และหากเทียบกับรูปแบบข่าวแล้ว ผู้เขียนสารคดีสามารถ "แหกกฎ" และ "ใช้ลีลาส่วนตัว" (la parole) ได้มากกว่า

2.5 บทวิจารณ์ (criticism)

"บทวิจารณ์" (criticism)⁹² หมายถึงข้อเขียนในหน้าหนังสือพิมพ์ที่แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับผลงานทางวรรณกรรมและศิลปะต่างๆ รวมไปถึงหนังสือ ภาพยนตร์ ภาพเขียน กีฬา ฯลฯ⁹³ ขณะที่ มาลี บุญศิริพันธ์ และ พงษ์ศักดิ์ พงษ์วิเชียรสรุปว่าบทวิจารณ์ คือบทความแสดงความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์งานทางศิลปะ เช่นการวิจารณ์หนังสือ วรรณกรรม ละคร ภาพยนตร์ ในหน้า

⁹⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 185

⁹¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 185

⁹² มักมีความสับสนเสมอระหว่างคำว่า "review" และ "criticism" ความแตกต่างระหว่างสองคำนี้คือ "review" แปลเป็นไทยว่า "พินิจ" ซึ่งหมายถึงการดูซ้ำหรือดูอีกครั้งหนึ่ง ขณะที่ "criticism" แปลเป็นไทยว่า "วิพากษ์วิจารณ์" แสดงทัศนะและประเมินค่า (evaluate) ผลงานนั้นๆ อย่างเต็มที่ โดยอาศัยความรู้ ประสบการณ์และความชำนาญในศาสตร์นั้นๆ มาอธิบาย (ดูรายละเอียดเพิ่มเติมใน เดกิง พันธุ์เดกิงอมร. "งานบรรณาธิการ.เอกสารทางวิชาการอันดับที่ 43", วิทยาลัยครุนครศรีธรรมราช, 2533 และ มาลี บุญศิริพันธ์, "หลักการทำหนังสือพิมพ์เบื้องต้น", สำนักพิมพ์ประกายประกาย, 2537)

⁹³ เดกิง พันธุ์เดกิงอมร. งานบรรณาธิการ.เอกสารทางวิชาการอันดับที่ 43, วิทยาลัยครุนครศรีธรรมราช, พิมพ์ครั้งที่ 3 กุมภาพันธ์ 2533 หน้า 129

หนังสือพิมพ์ ผู้ที่จะเขียนบทวิจารณ์ต้องมีความเข้าใจอย่างถ่องแท้และแสดงความคิดเห็นต่อผลงานนั้นอย่างมีเหตุผล สามารถทำให้ผู้อ่านเข้าใจภาพที่ถูกต้องของงานวิจารณ์ที่ถูกวิจารณ์ได้⁹⁴

ความแตกต่างระหว่างการรายงานข่าวกับการเขียนบทวิจารณ์อยู่ที่ความเคร่งครัดในเรื่องความเป็นกลาง ยึดมั่นอยู่กับข้อเท็จจริง และความถูกต้องในการรายงาน แต่การเขียนบทวิจารณ์นั้นนอกจากจะต้องมีข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องที่เขียนแล้ว ยังต้องมีการแสดงออกซึ่ง "ความคิดเห็น" ในเชิงวิพากษ์วิจารณ์ประกอบด้วย โดยการอธิบาย การขยายความ และชี้ "ข้อด้อยข้อดี" ของงานแต่ละชิ้นอย่างมีเหตุผลมีหลักการ⁹⁵

การเขียนงานวิพากษ์วิจารณ์นั้น ถึงแม้จะเป็นงานเขียนที่อนุญาตให้ผู้เขียนใส่ความเป็นส่วนตัวลงไปในงานเขียนได้ไม่เหมือนในงานเขียนข่าว แต่เชื่อว่าไม่มี "หลักเกณฑ์/กำหนด" บังคับเลย หากแต่มี "แนวทาง" หรือ "หลักเกณฑ์ในการวิพากษ์วิจารณ์ที่ควรยึดถือ"⁹⁶ ซึ่งเป็นแนวทางในการเขียน นอกจากนี้หลักในการวิจารณ์ที่สำคัญคือ "ความเป็นกลางและจริยธรรม" (neutrality and ethics) ของผู้วิจารณ์เอง

97

2.6 โฆษณา (advertisement)

โฆษณามีกระจายอยู่ทั่วไปทั้งฉบับของหนังสือพิมพ์ ตั้งแต่หน้าแรกจนถึงหน้าสุดท้าย การที่หนังสือพิมพ์มีโฆษณาลงมาก ๆ นั้น ผู้อ่านบางกลุ่มอาจเห็นว่าหนังสือพิมพ์ "เอาเปรียบ" ผู้อ่าน แต่ผู้อ่านอีกกลุ่มกลับเห็นว่า โฆษณามีความสำคัญพอๆ กับข่าวเหมือนกัน เพราะโฆษณาจะบอกให้ผู้อ่านทราบว่า มีสินค้าในราคาต่ำกว่าปกติขายที่ใดบ้าง โฆษณายังรวมไปถึงประกาศเกี่ยวกับขอย้ายหรือการพบของหายด้วย นอกจากนี้ยังช่วยให้คนที่ต้องการจะจ้างงานหรือคนที่กำลังมองหางานได้รับความสะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น และถ้าจะสังเกตให้ดีก็จะพบว่า โฆษณาในหนังสือพิมพ์บางฉบับมีเรื่องราวที่น่าสนใจเกือบจะมากกว่าข่าวก็มี⁹⁸

มีผู้อ่านหลายคนคิดว่า เขาสามารถจะปักใจเชื่อเนื้อหาในโฆษณาในหนังสือพิมพ์ได้เหมือนๆ กับที่เขาเชื่อในเนื้อหาข่าวและบทบรรณาธิการ ดังนั้น บ่อยครั้งที่มีการลงโฆษณาในทำนองที่ "หลอกให้

⁹⁴ มาลี บุญศิริพันธ์ และ พงษ์ศักดิ์ พยัฆวิเชียร, เอกสารการสอนชุดวิชาความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสื่อสิ่งพิมพ์ (ฉบับปรับปรุง) หน่วยที่ 8-15 พิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2546) หน้า 161

⁹⁵ เดกิง พันธุ์เดกิงอมร, งานบรรณาธิการ, เอกสารทางวิชาการฉบับที่ 43, หน้า 129

⁹⁶ อ่าน หลักเกณฑ์และรูปแบบการเขียนข้อวิพากษ์วิจารณ์เพิ่มเติมได้ใน ใน เดกิง พันธุ์เดกิงอมร, "งานบรรณาธิการ, เอกสารทางวิชาการฉบับที่ 43", วิทยาลัยครูนครศรีธรรมราช, 2533 และ มาลี บุญศิริพันธ์, "หลักการทำหนังสือพิมพ์เบื้องต้น", สำนักพิมพ์ประกายพริก, 2537

⁹⁷ มาลี บุญศิริพันธ์, หลักการทำหนังสือพิมพ์เบื้องต้น, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ประกายพริก, 2537), หน้า

⁹⁸ สิริทิพย์ ชันสุวรรณ, การหนังสือพิมพ์เบื้องต้น, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ประกายพริก, 2539), หน้า 93

ผู้อ่านหลงเชื่อ" ในสินค้าบางอย่างโดยที่หนังสือพิมพ์เอง "มิได้รู้เห็นเป็นใจ" นั้น ก็อาจจะทำให้ประชาชนเสื่อมศรัทธาความเชื่อถือในหนังสือพิมพ์ฉบับนั้นได้⁹⁹

โฆษณาไม่ถือว่าเป็นข้อเขียนในทางวารสารสนเทศ ไม่ใช่เพราะว่ามันไม่ต้องอ่าน แต่เพราะมันไม่ใช่งานที่เราต้องใช้ความพยายามในการอ่านทำความเข้าใจมากมาย แม้จะมีตัวหนังสือ รูปภาพ กราฟิก เหมือนๆ กับงานเขียนอื่นๆ ก็ตาม ความแตกต่างอยู่ที่เนื้อหาสาระในโฆษณาไม่เกี่ยวข้องโดยตรงกับเนื้อหาอื่นๆ ในหนังสือพิมพ์ ส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์เพื่อแจ้งให้ทราบ ชักชวน ชักจูง โน้มน้าวใจให้ผู้อ่านเชื่อหรือมีความสนใจในสินค้าและบริการนั้นๆ เป็นหลัก ดังนั้น ความสนใจของผู้อ่านโฆษณาจึงไม่จำเป็นที่จะต้องสนใจข่าวสาร บทความ หรืองานเขียนอื่นๆ ที่ปรากฏอยู่ในหนังสือพิมพ์ เราอาจกล่าวได้ว่า "โฆษณาคือข้อเขียนที่อาจมี/ไม่มีข้อเท็จจริง" ก็เป็นไปได้ คือ โฆษณาอาจบอกข้อเท็จจริง บอกความคิดเห็น บอกอารมณ์ หรือความรู้สึก จนกระทั่งสามารถสร้างอัตลักษณ์หรือค่านิยมบางอย่างให้แก่ผู้อ่านมัน ผ่านตัวสินค้าและบริการ

ความสำคัญของโฆษณาไม่ใช่ไม่มี เพราะหน้าที่หลักของหนังสือพิมพ์คือการถ่ายทอดข่าวสาร โฆษณาเป็นองค์ประกอบสำคัญจริงในทางธุรกิจ แต่เราต้องถือว่าข่าวและภาพข่าวมีความสำคัญมากที่สุด โฆษณาต่างๆ เป็นเพียงผลพลอยได้จากการถ่ายทอดข่าวสารที่ดีเท่านั้น¹⁰⁰

หากเปรียบว่าเนื้อหาสาระคือความหมายสัญลักษณ์ เช่นนั้นแล้วรูปแบบ (form) ในหนังสือพิมพ์ก็คือรูปสัญลักษณ์ (signifier) ในทางสัญวิทยา รูปแบบคือรูปสัญลักษณ์ที่ "รอให้ความหมายสัญลักษณ์มาหยิบยืมมาใช้เพื่อสื่อความหมาย" ลองพิจารณารูปสัญลักษณ์ข่าว (news as a signifier) เมื่อเราบอกว่าข่าวคือรูปสัญลักษณ์ แสดงว่าข่าวจะเป็นข่าวเกี่ยวกับอะไรก็ได้ ซึ่งในที่นี้หมายความว่าถึงเนื้อหาสาระที่จะมาใส่ไว้ในข่าว เช่นเดียวกันกับรูปสัญลักษณ์บทความ (article as a signifier) ก็หมายความว่าบทความนั้นอาจจะเกี่ยวกับเรื่องการเมือง เศรษฐกิจ หรือบันเทิง ก็พาก็ยอมได้ และก็สามารเปรียบเช่นนี้ได้กับรูปสัญลักษณ์อื่นๆ อย่างคอลัมน์ โฆษณา บทบรรณาธิการ (column, advertisement and editorial as a signifier)

หนังสือพิมพ์ทุกฉบับในโลกตั้งแต่อดีตจนปัจจุบันจำเป็นต้องมีรูปสัญลักษณ์เหล่านี้ (ข่าว, บทความ, คอลัมน์, โฆษณา, บทบรรณาธิการ) มิเช่นนั้นหนังสือพิมพ์ก็จะเป็นหนังสือพิมพ์มิได้ โดยเฉพาะรูปสัญลักษณ์ที่มีความสำคัญมากที่สุดอย่าง "ข่าว" ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญของหนังสือพิมพ์

⁹⁹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 93

¹⁰⁰ ขวรัตน์ เจริญชัย, การบรรณาธิการหนังสือพิมพ์และนิตยสาร, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, พ.ศ. 2520), หน้า 299

3. ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบกับเนื้อหาสาระ (relation: form & substance)

เพราะสิ่งที่สัญวิทยาให้ความสนใจวิเคราะห์เป็นอย่างมากคือการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ดังนั้นสิ่งที่นักสัญวิทยาควรสนใจคือการวิเคราะห์ตัวบท (textual analysis) ด้วยไม่ใช่วิธีการศึกษาแบบเดิมๆ (traditional content analysis) ที่เน้นการวิเคราะห์เชิงปริมาณ (qualitative analysis) ด้วยการแยกส่วนประกอบส่วนย่อยๆ ออกเป็นหน่วยและใช้วิธีการนับปริมาณมากน้อย เพราะหากเปรียบเทียบ "ตัวบท" ที่จะนำมาศึกษากับ "ภาพของรั้วของเสา" และ "โซ่" ที่เชื่อมร้อยกันอยู่ การวิเคราะห์เชิงปริมาณนั้นมุ่งแต่จะนับปริมาณของเสา (elements) (หรือแม้แต่ความยาวของโซ่ก็อาจจะวัดได้) และมองข้ามความสำคัญของโซ่ (relation) นักสัญวิทยาเห็นว่าความหมายที่แท้จริงนั้นอยู่ที่ "โซ่" มิใช่ "ตัวเสา"¹⁰¹

งานศึกษาหนังสือพิมพ์ในอดีตจนปัจจุบันเราเน้นไปที่การศึกษาบางส่วนย่อยๆ ของหนังสือพิมพ์มาตลอด เป็นการศึกษาที่ตัด/คัด/ผ่า/แบ่งเอามานั้นเฉพาะส่วน แยกมันออกมาโดยไม่ได้อุบัติความสัมพันธ์ของมันกับส่วนอื่นๆ ทั้งหมด เช่นการศึกษาเฉพาะส่วนหน้าหนึ่ง ข่าว บทบรรณาธิการ หน้าข่าวบันเทิง หน้าข่าวเศรษฐกิจ หน้าโฆษณา หน้าคอลัมน์ หรือเรื่อยไปจนบางคอลัมน์นิสต์ นักข่าว ช่างภาพ ฯลฯ หรือศึกษาบางเรื่องราว-เหตุการณ์ในช่วงเวลาหนึ่งๆ (phenomenology study) เป็นการศึกษาเฉพาะ "เนื้อหาสาระ" นั้นๆ โดยเปรียบเทียบกับบริบทนอกตัวบทอย่างสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมภายนอกอย่างการเมือง เศรษฐกิจ วัฒนธรรม เด็ก สตรี ดารา สิทธิมนุษยชน เพศ ชุบชีพ นักการเมือง คดีคอร์รัปชัน ภาพยนตร์ ฯลฯ อะไรก็ตามที่เป็น "โลกนอกตัวบท" ที่หนังสือพิมพ์เขียน/กล่าว/อ้าง

เกือบทั้งหมดของการศึกษาที่ผ่านมาเน้นไปที่ความสัมพันธ์ระหว่าง "เนื้อหาสาระกับบริบท" (substance and context) หรือความสัมพันธ์ระหว่าง "ความเป็นมนุษย์หนังสือพิมพ์กับบริบท" (journalist and context) แต่ความสัมพันธ์ที่นักสัญวิทยาและนักโครงสร้างนิยมสนใจนั้นคือ "ความสัมพันธ์ภายในตัวบท" (textual relation) ซึ่งมี 2 ระดับคือ (1) ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบย่อยๆ ด้วยกัน และ (2) ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบย่อยๆ กับส่วนรวมทั้งหมด โดยเหตุของการแบ่งระดับความสัมพันธ์ออกเป็นสองระดับนั้นเป็นเพราะฐานคิดที่สำคัญที่สุดของทั้งสำนักโครงสร้างนิยมและสำนักสัญวิทยา คือสมมติฐานที่ว่า "ส่วนรวมทั้งหมดนั้น มิได้มีค่าเท่ากับผลรวมของส่วนย่อยทั้งหมด" (whole is not equal to sum of its parts)

พูดง่ายๆ คือสัญวิทยาไม่เชื่อในการแยกตัวบท/เนื้อหาหรือวัตถุที่จะศึกษาออกเป็นหน่วยย่อยๆ แล้วศึกษาหน่วยย่อยๆ เหล่านั้นด้วยวิธีการเชิงปริมาณแล้วนำผลการศึกษาจากหน่วยย่อยๆ นั้นมา

¹⁰¹ กาญจนา แก้วเทพ. การวิเคราะห์สื่อ แนวคิดและเทคนิค. กรุงเทพมหานคร: อีนิพนิต์เพรส จำกัด, 2541

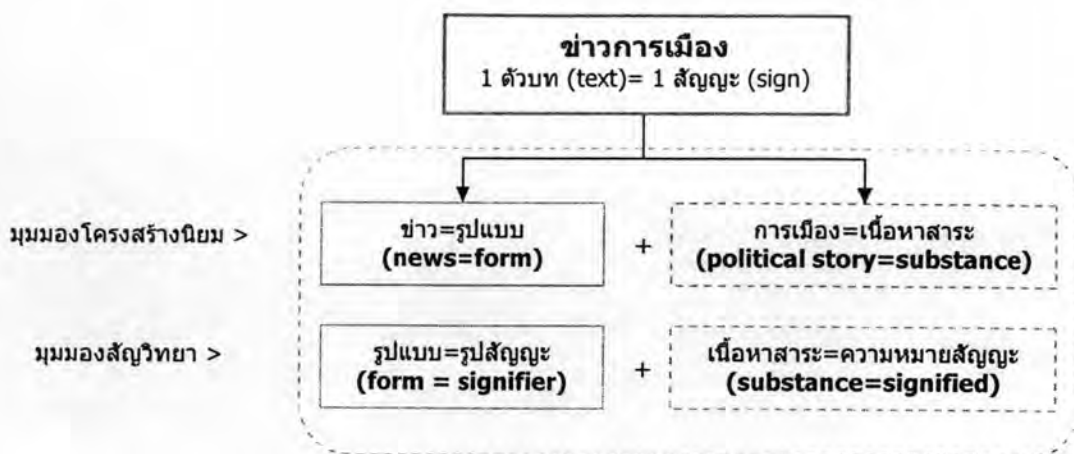
รวมกันเหมือนบวกเลข¹⁰² (ดังอธิบายไปแล้วในบทที่ 2) และจากข้อค้นพบในบทที่ 5 ว่าหน่วยย่อยที่สุดที่มีความหมายนั้นมี 3 ระบบ¹⁰³ คือ 1) หน่วยย่อยที่จัดประเภทข้อเขียน (unit of writing form), 2) หน่วยย่อยที่บอกตำแหน่ง, เวลา, อັดลักษณ์ (unit of position, time and identity) และ 3) หน่วยย่อยที่จัดระเบียบหน่วยย่อยอื่นๆ หรือเพื่อองค์ประกอบศิลป์ (unit of systematic and art composition) หากแต่เฉพาะหน่วยย่อยที่จัดประเภทข้อเขียนเท่านั้น ที่ทำหน้าที่เป็นรูปแบบให้เนื้อหาสาระในหนังสือพิมพ์ ได้หยิบยืมรูปของมันมาใช้ในการสื่อความหมาย ในขั้นนี้หากเราจะถือเอาว่า 1 ตัวบทย่อย (text) ในหนังสือพิมพ์คือ 1 เล่มประกอบไปด้วยตัวบทหลายๆ ตัวรวมกัน หากเป็นข่าวก็นับเป็นข่าว 1 ข่าว หากเป็นบทความก็นับเป็น 1 เรื่อง เช่นเดียวกันกับคอลัมน์ 1 คอลัมน์ สารคดี 1 ชิ้น 1 เรื่อง โฆษณาก็นับเป็น 1 ชิ้น 1 กล่อง ฯลฯ เหล่านี้คือ 1 ตัวบทย่อยที่ประกอบกันเป็นหนังสือพิมพ์ 1 เล่ม ภายใน 1 ตัวบทนี้มีองค์ประกอบคือรูปแบบและเนื้อหาประกอบกัน เนื้อหานี้จะเป็นอะไรก็ได้ไม่จำกัด มีค่าเป็นอนันต์ หากแต่รูปแบบก็เป็นสิ่งที่มีจำกัด คงที่ รูปแบบเป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้น (โดยตัวระบบหนังสือพิมพ์เอง) เพื่อให้เนื้อหาสาระเหล่านั้นหยิบยืมรูปมาอธิบายถ่ายทอดตัวสารให้มีความหมายขึ้นมา

โดยไม่เป็นทางการ, สิ่งแรกที่เรากำลังจะก้าวเดินต่อไปในกล่องคำตามแนวทางโครงสร้างนิยม คือการศึกษาความสัมพันธ์ภายในตัวบทหนึ่งๆ หรือตัวสัญญาะตัวหนึ่ง เริ่มต้นตรงนี้ เป็นไปได้อย่างยิ่งว่าตัวบท 1 ชิ้นคือ 1 สัญญา เช่นนั้นแล้วรูปแบบก็ทำหน้าที่เท่ากับเป็นรูปสัญญาะ (form as a signifier) และ เนื้อหาสาระก็ทำหน้าที่เท่ากับเป็นความหมายสัญญาะ (substance as a signified) เช่นกัน ลองหยิบตัวบทข่าวการเมืองมาสักหนึ่งชิ้น ดังรูปที่ 72 แสดงองค์ประกอบของตัวบทที่แบ่งออกเป็นรูปแบบกับเนื้อหาสาระซึ่งเทียบได้กับการเป็นรูปสัญญาะกับความหมายสัญญาะ

¹⁰² เช่นเดียวกันกับที่ไซุรุกล่าวถึงภาษาว่า "ภาษามีไวยากรณ์บัญญัติคำ ซึ่งอาจแยกศึกษาทีละคำแล้วเอากลับมารวมกันเหมือนบวกเลขอย่างเช่นในศตวรรษที่ 19 แต่เป็นระบบของสัญญาะที่เกี่ยวพันกันอย่างซับซ้อน" ซึ่งเราต้องจับภาพรวมของความสัมพันธ์ให้ได้เสียก่อนหลักการที่ว่า "ผลรวมมิใช่เป็นเพียงผลบวกของส่วนประกอบ"

¹⁰³ หน่วยย่อยทั้งหมดในหนังสือพิมพ์ 3 ระบบมีดังนี้

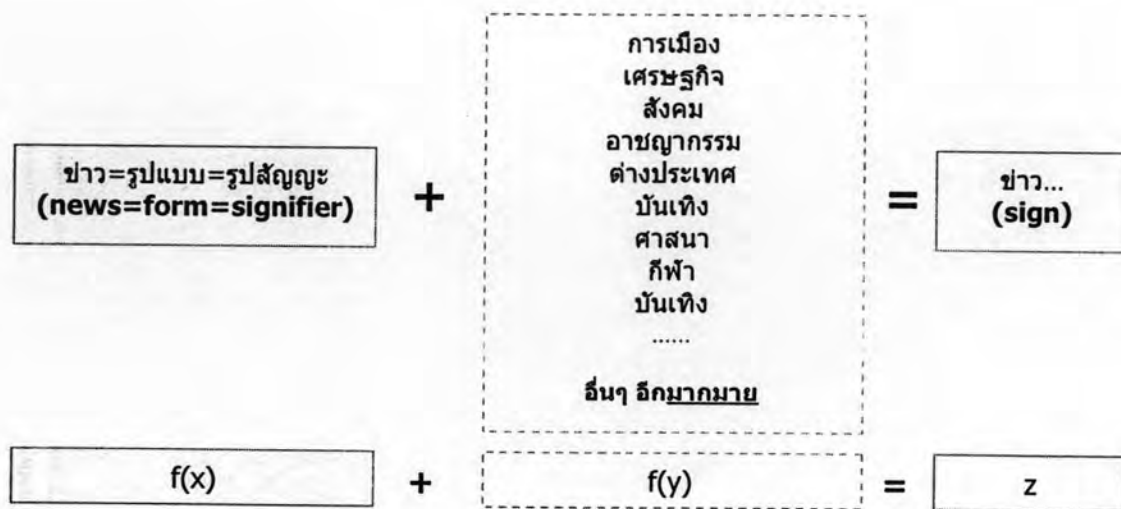
1. หน่วยย่อยที่จัดประเภทข้อเขียน (unit of writing form) ซึ่งมีหน้าที่บอกว่าข้อเขียนนั้นๆ เป็นข้อเขียนที่มีคุณลักษณะอย่างไรเกี่ยวกับ องค์ประกอบของเนื้อหา (เป็นเพียงข้อเท็จจริง หรือความเห็น) วัตถุประสงค์ ความตั้งใจ กลวิธีการนำเสนอเนื้อหา-สาระต่างๆ ได้แก่ ข่าว บทความ คอลัมน์ บทบรรณาธิการ ภาพวาด ภาพถ่าย ภาพกราฟิก สารคดี โฆษณา นวนิยาย การ์ตูน กลอน คำคม สก๊อป รายงาน ประกาศแจ้งความ
2. หน่วยย่อยที่บอกตำแหน่ง, เวลา, อັดลักษณ์ (unit of position, time and identity) ได้แก่ สารบัญ เลขหน้า ราคา สโลแกน วันที่ ชื่อหน้า ชื่อหนังสือพิมพ์ พิมพ์ลักษณ์ ชื่อผู้เขียน ชื่อคอลัมน์ ชื่อเรื่อง ชื่อบทความ ชื่อสารคดี
3. หน่วยย่อยที่จัดระเบียบหน่วยย่อยอื่นๆ หรือเพื่อองค์ประกอบศิลป์ (unit of systematic and art composition) ได้แก่ จุด เส้น วงกลม สีเหลี่ยม สามเหลี่ยมสี่ จุด หรือแม้แต่ที่ว่าง

รูปที่ 72 แสดงองค์ประกอบของตัวบทในมุมมองแบบโครงสร้างนิยม และมุมมองแบบสัญวิทยา

รูปที่ 72 แสดงองค์ประกอบของตัวบทในมุมมองแบบโครงสร้างนิยมและมุมมองแบบสัญวิทยา ตัวอย่างเช่น “ข่าวการเมือง x” โดย x อาจจะเป็นเรื่องอะไรก็ได้ นายกรัฐมนตรีลาออก, ยุบสภา หรือไปทานข้าวกับผู้นำประเทศ x ฯลฯ ตัวบทข่าวการเมืองนี้ก็เปรียบได้กับสัญลักษณ์ 1 ตัว กล่าวคือข่าวนายกลาออกไปทานข้าวกับผู้นำประเทศ x ก็มี “ความหมายทางการเมือง” แบบตรงๆ คือ เป็นการทานข้าวเพื่อความสัมพันธ์ หรือความหมายแฝงคือการแอบตกลงบางอย่างทางการเมือง เป็นการเคลื่อนไหวเพื่อแสดงออกบางอย่างให้บุคคลที่สามหว่าตระแวง ไม่กล้าเคลื่อนไหวหรือตัดสินใจทำอะไร ฯลฯ ความหมายจากข่าวที่ผู้สื่อข่าวรายงานเท่าที่เป็นเพียงข้อเท็จจริง (fact) ของเหตุการณ์การทานข้าวของนายกรัฐมนตรีนี้ กลับมีความหมาย “มากกว่า” เฉพาะที่ข่าวรายงานออกมา เมื่อข่าวการเมืองหนึ่งเรื่องเป็นสัญลักษณ์ได้ตัวหนึ่ง สัญลักษณ์นี้จึงประกอบไปด้วยรูปสัญลักษณ์และความหมายสัญลักษณ์ รูปสัญลักษณ์ก็คือรูปเขียนแบบข่าว ขณะที่ความหมายสัญลักษณ์ก็คือเนื้อหาเรื่องราวเหตุการณ์ที่อยู่ในข่าวนั้นเอง

รูปแบบข้อเขียนในหนังสือพิมพ์นั้น เปรียบเสมือน “รูปสัญลักษณ์ที่ล่องลอย” (floating signifier) ที่รอให้เนื้อหาสาระใดๆ มาจับ/ยึด/สวม/ใส่เพื่อสื่อความหมายออกไป เช่น เมื่อมีเหตุการณ์หรือเรื่องใดเรื่องหนึ่งเกิดขึ้นแล้ว เนื้อหาของเหตุการณ์นั้นๆ จะต้องหยาบยืมรูปสัญลักษณ์อะไรสักอย่างเพื่อเล่าเรื่องราวของตนเองออกไป อาจจะเป็นรายงานพิเศษ หรือสื่อบริการ หรือข่าว การที่จะรู้ได้ว่าควรที่จะใช้รูปแบบอะไร ในการสื่อสารนี้เกิดจากกระบวนการคัดเลือก/พิจารณา/วินิจฉัยจากตัวบุคคลผู้ส่งสาร ซึ่งอาจเป็นนักข่าวหรือบรรณาธิการที่จะเป็นผู้กำหนดว่าจะรายงานออกไปเป็นข่าวหรือบทบรรณาธิการหรือรายงานพิเศษ ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นระหว่างรูปแบบและเนื้อหาในทุกๆ ตัวบทของหนังสือพิมพ์จึงเกิดจากความตั้งใจไม่ใช่อธรรมชาติ (unnatural) หมายความว่า เป็นการสร้างความหมายที่เกิดจากวัฒนธรรม/ระบบความคิดเกี่ยวกับหนังสือพิมพ์ (newspaper's concept) ผ่านการเรียนรู้ การขัดเกลาทางสังคมและสถาบันทางสังคม (สถาบันการศึกษา สถาบันครอบครัว องค์กรหนังสือพิมพ์) เพื่อมาอธิบายเรื่องราวต่างๆ ที่เป็นข้อเท็จจริงที่น่าสนใจผ่านรูปสัญลักษณ์ “ข่าว” (news form) เป็นศูนย์กลาง

รูปที่ 73 แสดงการผสมกันระหว่างรูปแบบ และ เนื้อหาออกมาเป็นตัวบท

จากรูป เราสามารถเขียนเป็นสมการความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบและเนื้อหาสาระได้ดังนี้

$$f(x) + f(y) = f(z)$$

เมื่อ

- f(x) คือ ฟังก์ชันของรูปแบบ โดยค่า x แทนด้วยรูปแบบข่าว ค่า x สามารถแทนที่ได้ด้วยรูปแบบต่างๆ x=ข่าว, บทความ, สารคดี, คอลัมน์, สกู๊ป, รายงานพิเศษ, บทวิพากษ์วิจารณ์, การ์ตูน, บทบรรณาธิการ หรือโฆษณา
- f(y) คือฟังก์ชันของเนื้อหาสาระ โดยค่า y แทนที่ด้วยประเภทเนื้อหาสาระหรือเรื่องราวเหตุการณ์ต่างๆ ที่ตัวสารสื่อถึง y=สังคม, เศรษฐกิจ, การเมือง, ต่างประเทศ, กีฬา, บ้านเทিং, อาชญากรรม ฯลฯ
- f(z) คือฟังก์ชันของตัวบท โดยเป็นค่าที่เกิดขึ้นจากการรวมกันของค่า (x+y)=z, เช่นหาก x=สตรี, y=คอลัมน์, z ก็จะเท่ากับ คอลัมน์ที่มีเนื้อหาสตรี เป็นต้น

แม้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบและเนื้อหาสาระเป็นความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นจากความตั้งใจ คือนำรูปแบบมาบวกรวมกันกับเนื้อหา (combination) แบบง่ายๆ โดยมีรหัสเป็นตัวกำหนดความสัมพันธ์นั้น เช่นเดียวกันกับการปรุงอาหารที่จับเอาวัตถุดิบต่างๆ มาปรุงรวมกัน จะว่าไปแล้วสมการการทำอาหารก็คือการนำวัตถุดิบมารวมกับเครื่องเทศและทำให้สุก(หรือไม่สุก)ด้วยวิธีการปรุง(ซึ่งใช้ความร้อน) ดังนี้

วัตถุดิบ+เครื่องปรุง/เครื่องเทศ=อาหารที่ปรุงเสร็จ

เนื้อหาสาระ+รูปแบบ=ตัวบท

โดยเครื่องหมาย + = คือความสัมพันธ์ภายใต้รหัส, กฎเกณฑ์บางอย่าง

การนำมารวมกันจึงเป็นระบบความสัมพันธ์ และการทำให้สูงเป็นรหัสที่ควบคุม/ กำหนดให้ความสัมพันธ์ที่สร้างขึ้นมานั้นสื่อความหมายได้ (หรือทานได้) นั่นเอง

เมื่อวัตถุดิบจะเป็นอะไรก็ได้ทั้งเนื้อ ผัก ผลไม้, ขณะที่เครื่องเทศเครื่องปรุงก็อาจเป็นได้ทั้งผัก, ซอสที่ผลิตจากเนื้อสัตว์หรือการหมักพืช, เครื่องหมาย + แทนที่ด้วยการปรุง ไม่ว่าจะปิ้ง ตอด ผัด ลวก ปิ้ง ย่าง ฯลฯ เป็นกระบวนการวิธีที่ใช้ความร้อน (แม้กระทั่งการย่างก็ใช้ความร้อนแต่ในรูปของการ คลุกเคล้าที่ออกมาในรูปของพลังงานจลน์)

แม้ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบและเนื้อหาจะเป็นความสัมพันธ์แบบนำมารวมกันแบบง่าย ๆ อย่างที่กล่าวไปแล้ว นั่นเป็นความสัมพันธ์เฉพาะ "รูปแบบกับเนื้อหา" ภายในสัญญาะ/ตัวบทหนึ่งเท่านั้น อย่างไรก็ตามหากพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างสัญญาะย่อยๆ ด้วยกัน คือความสัมพันธ์ระหว่างตัวบทข่าว ตัวบททบทบรรณาธิการ ตัวบทคอลัมน์ ตัวบทบทความ ตัวบทสารคดี ตัวบทโฆษณา หรือตัวบทอื่นๆ ทั้งหมดที่อยู่ในหนังสือพิมพ์แล้ว ก็จะได้สมการความสัมพันธ์ระหว่างสัญญาะ/ตัวบทย่อยๆ รวมกัน ดังนี้

$$\sum_{x=1}^n f(x) + \sum_{y=1}^n f(y) = \sum_{z=1}^n f(z)$$

เมื่อ

- $\sum_{x=1}^n f(x)$ คือผลรวมของฟังก์ชันของรูปแบบในหนังสือพิมพ์ทั้งหมด
- $\sum_{y=1}^n f(y)$ คือผลรวมของฟังก์ชันของเนื้อหาสาระในหนังสือพิมพ์ทั้งหมด
- $\sum_{z=1}^n f(z)$ คือผลรวมของฟังก์ชันของตัวบทในหนังสือพิมพ์ทั้งหมด

ความสับสนจากเครื่องหมายผลรวม (ในทางคณิตศาสตร์ ตัวอักษรซิกม่า \sum = ผลรวม) นั้นผู้ศึกษาต้องย่ำว่า สมการผลรวมดังกล่าว

- ไม่ได้หมายความว่า ผลรวมของรูปแบบข้อเขียนทั้งหมดรวมกับผลรวมของเนื้อหาสาระทั้งหมด เท่ากับผลรวมของเนื้อหาในหนังสือพิมพ์
- ไม่ได้หมายถึงผลรวมระหว่างรูปแบบและเนื้อหาสาระทั้งหมดมีค่าเท่ากับตัวบททั้งหมดในหนังสือพิมพ์ และไม่ได้หมายความว่า "ผลรวมทั้งหมดมีค่าเท่ากับผลบวกของส่วนย่อยๆ ทั้งหมดรวมกัน"

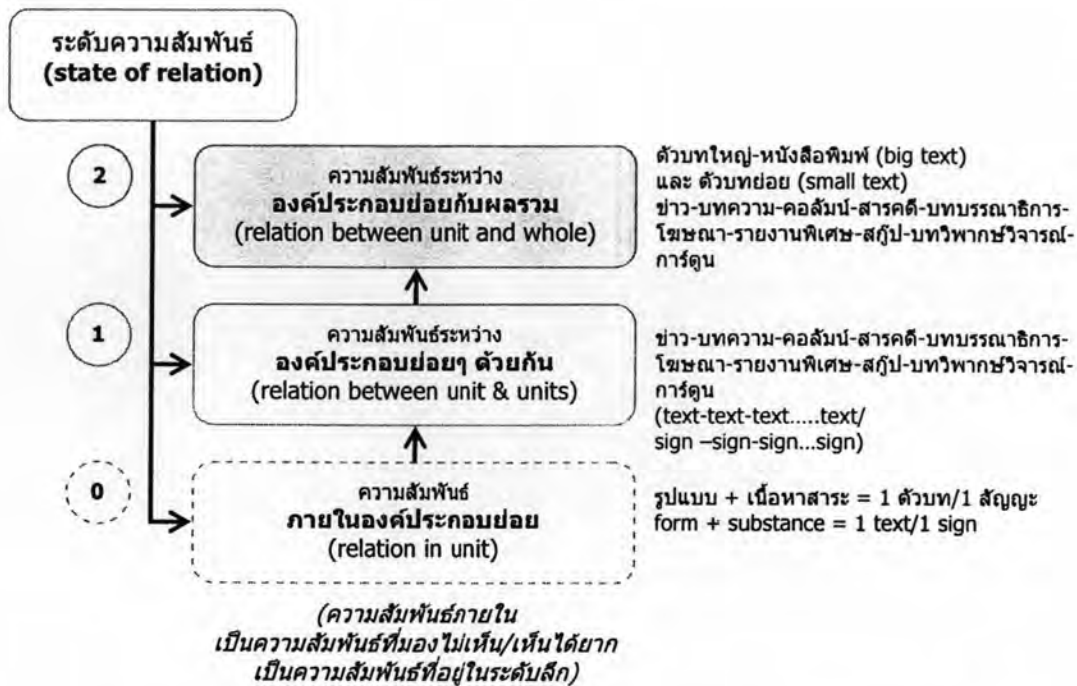
หากแต่มีความหมายว่า "ผลรวมทั้งหมดนั้น มิได้มีค่าเท่ากับผลรวมของส่วนย่อยทั้งหมด" (whole is not equal to sum of its) เพราะในทางสัญวิทยา นั้น ความสนใจสำคัญกลับอยู่ที่เครื่องหมาย

บวก "+" ที่ทำให้สมการนี้มีความหมายต่างหาก เครื่องหมายบวกนี้คือระบบความสัมพันธ์ที่มากกว่า
เพียงแค่การนำมาจับรวมกันแบบคณิตศาสตร์

ความตั้งใจของสมการนี้ก็เพื่อที่จะแสดงให้เห็นอย่างง่าย ๆ ว่า ตัวบทต่างๆ (texts) ที่อยู่ในหนังสือพิมพ์ ทุกตัวบทต่างก็เกิดจากการประกอบกันขึ้นของรูปแบบและเนื้อหาสาระซึ่งก็คือระบบความสัมพันธ์ในตัวบทต่างๆ ที่มีลักษณะเป็นเครือข่ายเชื่อมโยงและขึ้นต่อกันและกัน (net of relationship) และตัวบทย่อยๆ นี้ก็ถูกนำมารวมกันประกอบขึ้นเป็น 1 หน้าหนังสือพิมพ์ 1 ส่วนเล่มย่อย และรวมกันเป็น 1 เล่มหนังสือพิมพ์

เครื่องหมายบวก คือ "ระบบความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหาสาระและรูปแบบที่ประกอบกันขึ้นเป็น 1 ตัวบท 1 เล่มหนังสือพิมพ์ที่ทำให้ตัวบทย่อยนั้นสามารถสื่อความหมายได้เช่นเดียวกันกับตัวบทในระดับหนังสือพิมพ์"

"ความสัมพันธ์" ตามที่แนวคิดโครงสร้างนิยมและสัญวิทยาให้ความสนใจเน้นไปที่การดูสัมพันธ์ภายใน (internal relationship) ของแต่ละหน่วยนั้น ซึ่งประกอบด้วย 2 ส่วนคือ (1) ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบย่อยๆ ด้วยกัน (relation between unit and units) และ (2) ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบย่อยๆ กับส่วนรวมทั้งหมด (relation between units and whole) โดยที่ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบและเนื้อหาสาระภายใน 1 ตัวบท/สัญญาณ (relation in unit หรือ relation between form and substance/) เกิดจากการนำสององค์ประกอบมารวมกัน (combination) ที่ได้อธิบายไปแล้ว อันที่จริงความสัมพันธ์ดังกล่าว (การนำมารวมกัน) ไม่ได้ดูง่าย ๆ ตื้นๆ เช่นนั้น (เช่น ความหมายของการบวกตามคณิตศาสตร์) หากแต่การนำมารวมกันของรูปแบบและเนื้อหาสาระนั้นต่างต้องพึ่งพิงระดับความสัมพันธ์ในระดับอื่นๆ ภายนอกตัวบท (relation outside text) กล่าวคือ ความสัมพันธ์ภายในตัวบทนั้น ต้องมีความสัมพันธ์กับความสัมพันธ์นอกตัวบทอีกที มีกฎเกณฑ์ที่ต้องอาศัยรหัสหรือกรอบกำหนดที่ขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ระหว่างตัวบทย่อยๆ ด้วยกัน และความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบย่อยๆ ทั้งหมดกับส่วนรวมทั้งหมดด้วย และความสัมพันธ์ระหว่างตัวบท/สัญญาณย่อยๆ ลองพิจารณาผังรูปด้านล่าง

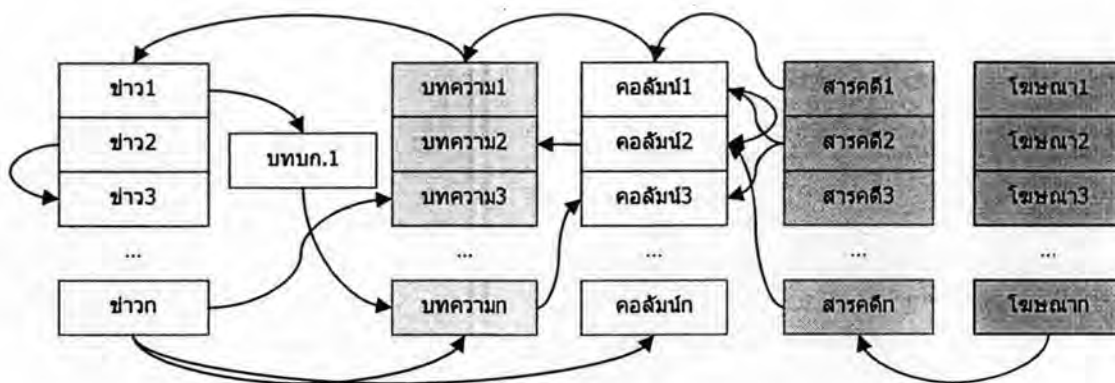

รูปที่ 74 แสดงระดับความสัมพันธ์ชั้นต่างๆ ในหน่วยย่อย ระหว่างหน่วย และผลรวมทั้งหมด

รูปที่ 74 แสดงให้เห็นว่ามีระดับความสัมพันธ์ 3 ชั้น โดย ความสัมพันธ์ชั้นที่ "0" คือ ความสัมพันธ์ในตัวบท (relation in unit) ในที่นี้หมายถึงตัวบทที่ต้องอาศัยการประกอบรวมกัน (combination) ของรูปแบบและเนื้อหาสาระ เช่น ข่าว+การเมือง, คอลัมน์+กีฬา, โฆษณา+ผงชักฟอก, สารคดี+ศาสนา, อาชญากรรม+เด็ก/เยาวชน ฯลฯ เป็นความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นจากความตั้งใจในกระบวนการกำหนดให้เป็น (arbitrary) ที่เกิดจากกระบวนการคัดเลือก/วินิจฉัยว่าเนื้อหาใดสาระใดควร จะใช้วิธีการสื่อสารรูปแบบใด ความสัมพันธ์ในระดับนี้เป็นความสัมพันธ์ที่มองไม่เห็น หรือไม่รับรู้ว่ามีอยู่ (invisible relation) กล่าวคือเป็นความสัมพันธ์ในระดับลึกที่ซ่อนอยู่ในโครงสร้างทางความคิดของ หนังสือพิมพ์

ความสัมพันธ์ในตัวบทนี้เป็นความสัมพันธ์ที่ผู้ศึกษาอธิบายมาตลอดระหว่างทางเดินที่ ผ่านมา

ความสัมพันธ์ชั้นที่ "1" คือความสัมพันธ์ระหว่างตัวบทย่อยๆ ด้วยกันเช่น ความสัมพันธ์ ระหว่างข่าวการเมือง, กับข่าวการเมือง, หรือความสัมพันธ์ระหว่างข่าวกีฬา, กับข่าวบันเทิง, โดยแสดงให้เห็นถึงความเป็นไปได้ของความสัมพันธ์ดังนี้

รูปที่ 75 แสดงสัมพันธบท (intertextuality) ที่เกิดขึ้นภายใน 1 ตัวบท/เล่มหนังสือพิมพ์

รูปที่ 75 แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวบทที่เกิดขึ้น ชาวหนึ่งอาจมีสัมพันธ์เชื่อมโยงกับ บทบรรณาธิการวันนั้นหรือวันพรุ่งนี้ บทความหนึ่งอาจมีความสัมพันธ์กันกับสารคดีหรือข่าวในอดีต เช่นเดียวกันกับตัวบทย่อยๆ อื่นๆ ที่อาจมีความสัมพันธ์กันโดยเนื้อหา ผู้เขียน ระยะเวลา หรือปัจจัยอื่นใด ที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงถึงกัน ความสัมพันธ์ระหว่างตัวบทเหล่านี้เราเรียกว่า “สัมพันธบท” (intertextuality) ที่มีได้หลายรูปแบบและมีค่าเป็นอนันต์ ไร้ข้อจำกัดด้านเวลา เช่นบทบรรณาธิการวันนี้อาจกล่าวถึงความ คิดเห็นต่อข่าวที่รายงานไปเมื่อวานนี้ สารคดีวันนี้สืบเนื่องมาจากบทความของคอลัมนิสต์คนหนึ่งเมื่อ สัปดาห์ที่แล้ว โฆษณาชิ้นนี้นั้น สืบเนื่องมาจากข่าวๆ หนึ่งที่เกิดขึ้นเมื่อสองเดือนก่อน ฯลฯ ความสัมพันธ์ ระหว่างตัวบททั้งหมดนี้มากมายและไร้ขอบเขตสิ้นสุด ดูเหมือนว่าจะไม่มีกฎเกณฑ์ใดๆ อธิบายได้เลย แต่ ความสัมพันธ์นี้ก็มิควรร่วมอยู่ที่การมีบางส่วนเลี้ยวตอนของเนื้อหาสาระที่เป็นเรื่องเดียวกัน เป็นจุด เดียวกันเป็นตัวเรียงร้อยความสัมพันธ์ดังกล่าวนั่นเอง

ความสัมพันธ์ระหว่างตัวบท (หรือสัมพันธบท) ก็คือความสัมพันธ์ที่มีจุดเชื่อมโยงกันที่ เนื้อหาสาระ (textual relation from substance) ไม่ใช่รูปแบบ (form) และเช่นกันความสัมพันธ์ ระหว่างตัวบทก็คือความสัมพันธ์ระหว่างความหมายสัญลักษณ์ (textual relation from signified) ไม่ใช่รูปสัญลักษณ์ (signifier) เมื่อความสัมพันธ์นี้เกิดจากเนื้อหาสาระแล้ว ความสัมพันธ์นี้ก็เกิดขึ้นได้โดย ไร้ข้อจำกัดทางเวลา (อดีต-ปัจจุบัน-อนาคต) ไร้ข้อจำกัดทางด้านพื้นที่ (การเมือง –เศรษฐกิจ-สังคม- ศาสนา-การศึกษา-อาญากรรม-บันเทิง-กีฬา-ศิลปะ-อาชีพ-ต่างประเทศ-เด็ก-สตรี-ผู้ชาย-วิทยาศาสตร์- วรรณกรรม-วัฒนธรรม ฯลฯ) ที่สุดแล้วความสัมพันธ์ระหว่างตัวบทเหล่านี้เป็นความสัมพันธ์แบบ เคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา (dynamic relation)

เพราะสัมพันธบทเป็นความสัมพันธ์ที่ “มากมายไร้จุดจบ/ไร้ข้อจำกัด” จนไม่อาจศึกษาในระบบ ปิดได้ และด้วยความจำกัดของพื้นที่(กระดาษ) และเวลา(ในการเขียน) ของงานชิ้นนี้ ผู้ศึกษาจึง จะกล่าวถึงเฉพาะ “ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบด้วยกัน” (form to form relation) และ “ความสัมพันธ์ระหว่างประเภท/หมวดหมู่เนื้อหาสาระด้วยกัน” (group of substance-relation) ใน

ลักษณะภาพรวมของการตัดแบ่งแบบหมวดหมู่มากกว่าที่จะอธิบายลงในระดับตัวเนื้อหาสาระของบทย่อยๆ คืออธิบายความสัมพันธ์ระหว่างข่าว-บทความ-สารคดี-โฆษณา-การ์ตูน-บทบรรณาธิการ-คอลัมน์-สื่อบริการพิเศษ-ประกาศ ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบข้อเขียนทั้งหมดที่อยู่ในหนังสือพิมพ์ ขณะที่ความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหาจะกล่าวในลักษณะประเภทเนื้อหาสาระ เช่นการเมือง-สังคม-เศรษฐกิจ-กีฬา-บันเทิง ในระดับหยาบเท่านั้น เพราะต้องย้ำอีกครั้งในที่นี้ว่า "โครงสร้างนิยมไม่สนใจรายละเอียดปลีกย่อยแต่สนใจรายละเอียดในระดับโครงสร้างมากกว่า" อีกทั้งหากต้องการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวบทย่อยๆ จริงๆ แล้วจะต้องใช้แนวคิดเรื่องสัมพันธ์บท (intertextuality) มาอธิบายความเชื่อมโยงสัมพันธ์ดังกล่าว ซึ่งอาจทำได้ในโอกาสต่อไป

สุดท้ายคือความสัมพันธ์ในระดับที่ "2" นี่คือนิยามความสัมพันธ์ระหว่างตัวบทย่อยๆ กับส่วนรวมทั้งหมด (หรือตัวบทใหญ่) ซึ่งเป็นระดับความสัมพันธ์ที่สำคัญที่มีต่อสมมติฐานความเชื่อของสำนักคิดโครงสร้างนิยมที่ไม่เชื่อในผลบวกของส่วนย่อยทั้งหมดเท่ากับผลรวมนั่นเอง

ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบและเนื้อหาสาระในตัวบทหนึ่งๆ นั้น อย่างที่กล่าวไปแล้วว่าไม่ใช่เพียงแค่การนำมารวมกันเหมือนกับการบวกเลข หากแต่ต้องฟัง/อยู่ภายใต้รหัสและกฎเกณฑ์ของความสัมพันธ์ในระดับที่อยู่เหนือไปกว่า ในลักษณะเครือข่ายของความสัมพันธ์ ฉะนั้นแล้วผู้ศึกษาจะกล่าวถึงความสัมพันธ์ในระดับที่ "1" และความสัมพันธ์ในระดับที่ "2" เท่านั้น

3.1 ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบย่อยๆ (relation between unit and units)

ในทางสัญวิทยาเน้นสนใจความสัมพันธ์ระหว่างสัญลักษณ์ใน 4 ลักษณะด้วยกันคือ (1) ความสัมพันธ์แบบคู่ตรงกันข้าม (binary opposition relation) (2) ความสัมพันธ์แบบเอกลักษณ์และความแตกต่าง (identity/difference relation) (3) ความสัมพันธ์แบบเรียงลำดับ (order relation) และ (4) ความสัมพันธ์ระหว่างตัวบทกับบริบท (text-context relation)

3.1.1 ความสัมพันธ์แบบคู่ตรงกันข้าม (binary opposition relation)

ความสัมพันธ์ที่หยาบที่สุดและเป็นพื้นฐานของทุกๆ ระบบความสัมพันธ์คือความสัมพันธ์แบบคู่ตรงกันข้าม เพราะเป็นการเปรียบเทียบที่แสดงความหมายให้เห็นได้โดยง่ายและชัดเจนที่สุด เนื่องจากโครงสร้างวิธีคิดของมนุษย์ส่วนใหญ่มีกรอบแนวคิดเชิงเปรียบเทียบอยู่ระหว่างคู่ตรงกันข้ามอยู่แล้ว ความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยย่อยระหว่างตัวบท-ตัวบทหรือหน่วยสัญลักษณ์-สัญลักษณ์ นั้นเริ่มต้นตรงที่การนำเอาจุดอ้างอิงที่สำคัญในหนังสือพิมพ์ที่สุดคือ "สิ่งที่เป็นข่าว" (news thing) และ "สิ่งที่ไม่ใช่ข่าว" (non-news things) แม้เนื้อหาสาระหรือรูปแบบในหนังสือพิมพ์จะมีความหลากหลาย แต่เราสามารถแบ่ง

เนื้อหาทั้งหมดออกได้เป็น 2 ส่วนคือ "ส่วนที่เป็นข่าว" กับ "ส่วนที่ไม่ใช่ข่าว"¹⁰⁴ น่าสงสัยหรือไม่ว่าเพราะเหตุใด ศูนย์กลางของการเปรียบเทียบแบบคู่ตรงกันข้ามในหนังสือพิมพ์จึงอยู่ที่ข่าว ก็เพราะเรา (อย่างน้อยๆ) ก็นักหนังสือพิมพ์ทั่วโลก ทั้งที่ตายไปแล้วในอดีต ที่ยังมีชีวิตอยู่ เช่นเดียวกับผู้ศึกษา ก็ด้วยวิธีการทางประวัติศาสตร์, อุดมการณ์, มายาคติ, วาทกรรม วัฒนธรรม (tools) ที่บอกว่า - "ข่าวคือหัวใจของหนังสือพิมพ์" ถูกกระบวนการเรียนรู้ หล่อหลอมให้คิดให้เชื่อเช่นนั้นจริงๆ หรือที่แท้เราได้เพียงเข้าใจว่าหนังสือพิมพ์มีข่าวเป็นหัวใจ ผู้ศึกษาเกิดคำถามอย่างฉับพลัน ณ จุดนี้ว่า เป็นไปได้หรือไม่ที่จริงแล้วข่าวนั้นคือตัวสร้าง/ให้กำเนิดหนังสือพิมพ์? ไม่ใช่หนังสือพิมพ์ที่เป็นตัวสร้างหรือให้กำเนิดข่าว หากเปรียบเทียบอย่างให้ชัดเจนเห็นภาพคือ "เวลาเป็นสิ่งที่สร้างนาฬิกาให้มีตัวตน ขณะที่นาฬิกาเป็นเพียงรูปสัญลักษณ์ที่แทนความมีตัวตนของเวลา" เช่นนั้นแล้ว "ข่าวก็เป็นสิ่งที่สร้างหนังสือพิมพ์ให้มีตัวตน ขณะที่หนังสือพิมพ์ก็เป็นเพียงรูปสัญลักษณ์ที่แทนความมีตัวตนของข่าว"

อย่างไรก็ดี ข่าวเป็นข่าวได้ก็เพราะมีอย่างอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ข่าวเช่นกัน เพราะสัญลักษณ์ย่อยตัวหนึ่ง ๆ จะยังไม่มี ความหมายในตัวเองจนกว่าจะไปวางเทียบอยู่กับสัญลักษณ์ย่อยตัวอื่น ๆ เช่นนั้นแล้วข่าวจะเป็นข่าวไปไม่ได้ถ้าไม่มีสิ่งที่ไม่ใช่ข่าว เช่นโฆษณา บทความ สารคดี ฯลฯ

แนวคิดดังกล่าวนี้ก็สะท้อนถึงความสำคัญของข่าวที่มีในหนังสือพิมพ์ นอกเหนือจากข่าวแล้ว ส่วนอื่นๆ ก็เป็นได้เพียงคือ "ส่วนที่ไม่ใช่ข่าว" หรือเป็น "ข่าวที่ไม่อยู่ในรูปแบบข่าว" (news as not a news format) คือปรากฏอยู่ในรูปแบบต่างๆ ในการเขียนแต่โดย "ความเป็นข่าว" แล้ว อาจจะปรากฏอยู่ในบทความ บทความวิชาการ คอลัมน์ และเนื้อความโฆษณาได้¹⁰⁵

ข่าว ≠ สิ่งที่ไม่ใช่ข่าว = บทความ, คอลัมน์, โฆษณา, การ์ตูน, สารคดี, บทความพิเศษ ฯ

และหากข่าวคือเฉพาะข้อเท็จจริง เช่นนั้นแล้วตรงกันข้ามกับข่าวก็คือ มีอย่างอื่นที่นอกเหนือข้อเท็จจริงได้

ข่าว = เฉพาะข้อเท็จจริง, สิ่งที่ไม่ใช่ข่าว = มีอย่างอื่นที่ไม่ใช่ข้อเท็จจริง เช่น ความคิดเห็น จินตนาการ อารมณ์ ความรู้สึก ฯลฯ

อะไรคือข้อเท็จจริง อะไรคือความคิดเห็น?

ข้อเท็จจริง (fact) หมายถึงสิ่งที่เรารู้เห็นหรือได้รับการบอกเล่ามา มีหลักฐานอ้างอิงได้ว่าแหล่งนั้นๆ เป็นผู้เปิดเผยหรือรายงานข้อเท็จจริงนั้นๆ ข้อเท็จจริงผิดกับข่าวคือ ตรงที่ว่าข่าวคือไม่มีแหล่งข่าวที่

¹⁰⁴ อารยะ ศรีกัลยาณบุตร, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสื่อสิ่งพิมพ์: หน่วยที่ 1-7, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, พิมพ์ครั้งที่ 2, 2546), หน้า 327

¹⁰⁵ ดาวร บุญปวัฒน์, หลักการหนังสือพิมพ์, (กรุงเทพมหานคร: สำนักเทคโนโลยีนิเทศศาสตร์สากล, 2535), หน้า 21

กล้ายืนยัน¹⁰⁶ ขณะที่ข้อคิดเห็น (opinion) หมายถึง ความคิด ความเห็นของตัวบุคคล, คณะบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่มีต่อเรื่องนั้น เป็นทัศนคติ (attitude) หรือความรู้สึก (feeling) ที่มีต่อเรื่องราวนั้นๆ

ข้อเท็จจริงมีคุณภาพต่างกับ “ความจริง” (truth) (ในเชิงวิชาว่าด้วยการข่าว) เพราะความจริงหมายถึงสิ่งที่เป็นจริงโดยธรรมชาติ และความจริงนั้นเป็นเรื่องที่เป็นจริงตลอดไปไม่มีการเปลี่ยนแปลง ไม่ว่าจะสถานการณ์จะเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร ตรงข้ามกับข้อเท็จจริง ข้อเท็จจริงเป็นเพียงสิ่งที่ปรากฏให้เห็นหรือเป็นสิ่งที่ได้รับการบอกกล่าวในขณะใดขณะหนึ่ง ข้อเท็จจริงที่ได้รับการบอกกล่าวอาจจะเป็นความจริงเช่นที่ได้รับทราบแต่แรกก็ได้ หรืออาจจะเป็นข้อเท็จจริงในภายหลังก็ได้ กล่าวโดยสรุปก็คือว่าข้อเท็จจริงนั้นอาจจะเป็นความจริงก็ได้และไม่เป็นความจริงก็ได้¹⁰⁷ ขณะที่ความแตกต่างระหว่างข้อเท็จจริงกับข้อคิดเห็นคือ ข้อคิดเห็นมาจากภายในตัวมนุษย์ ขณะที่ข้อเท็จจริงมาจากโลกข้างนอก

แม้ว่ามีเส้นแบ่งระหว่างข่าวกับความเห็น ข่าวกับบทวิเคราะห์ เพราะความเห็นคือความคิดของบุคคล ปรากฏได้เฉพาะในบทความ บทวิเคราะห์ บทบรรณาธิการ ขณะที่ข่าว เป็นพื้นที่ที่ชัดเจนว่าจะต้องมีเฉพาะข้อเท็จจริงเท่านั้น¹⁰⁸

แม้พิจารณาให้ดีแล้วจะพบว่ารูปแบบข้อเขียนในหนังสือพิมพ์มีไม่กี่รูปแบบคือ ข่าว คอลัมน์และโฆษณา ทั้ง 3 รูปแบบนี้คือ “รูปแบบหลักๆ” (major format) ของเนื้อหาที่มีอยู่ในหนังสือพิมพ์ ขณะที่บางแนวคิดก็นับเอาว่า “สารคดี” (feature) คืออีกรูปแบบหนึ่งของเนื้อหาเช่นเดียวกับ “สcoop” (scoop) “รายงานพิเศษ” (report) ซึ่งก็คือรูปแบบของข้อเขียนที่มีรายละเอียดในบางส่วนแตกต่างกัน อย่างไรก็ตามหากเราจะลองมองความแตกต่างระหว่างข่าว-คอลัมน์-โฆษณาให้ดีแล้ว จะพบว่า “หลักเกณฑ์” ที่ใช้แบ่งระบบทั้ง 3 ออกจากกันนั้นคือ “คุณสมบัติของตัวบท” (characteristic of text) คือ ความแตกต่างระหว่างข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็น

“ข่าว” จึงเป็นรูปแบบของเนื้อหา (form of content) ที่มีคุณสมบัติของเนื้อหาที่เน้นข้อเท็จจริง แม้เราจะพบว่ามีความคิดเห็นของบุคคลในข่าว จากแหล่งข่าวฝ่ายต่างๆ แต่ก็ถือว่าความคิดเห็นเหล่านี้เป็นข้อเท็จจริง กล่าวคือ ความเห็น ความรู้สึก อารมณ์ ความคิดของแหล่งข่าวนั้นถือว่าเป็นข้อเท็จจริง คือสิ่งที่เจ้าตัวแสดงออกมาจริง เป็นคำพูด เป็นอารมณ์ เป็นความรู้สึก ที่เกิดขึ้นจริงและถูกรายงาน/นำเสนอผ่านข่าวและหนังสือพิมพ์ในอีกทอดหนึ่ง หากแต่ความคิดเห็นที่มีต่อข่าวที่เขียนโดยนักข่าว/นักหนังสือพิมพ์นั้นไม่ถือว่าเป็นข่าวได้ ข่าวแตกต่างจากบทความ เพราะบทความเป็นข้อคิดเห็นต่อข้อเท็จจริงต่างๆ¹⁰⁹

¹⁰⁶ ประจันต์ วัลลิโก, หลักการสื่อข่าวและเขียนข่าว, (กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2521) หน้า 2

¹⁰⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 3

¹⁰⁸ สุทธิชัย หยุ่น, คนข่าว, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เนชั่น, 2543), หน้า 22-3

¹⁰⁹ พีระ จิรโสภณ, เอกสารประกอบการสอนวิชาการสื่อข่าวและการเขียนข่าวเบื้องต้น, หน้า 1

ฉะนั้นแล้วข่าวคือรายงานของเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยไม่มีการแสดงความคิดเห็นประกอบ¹¹⁰

หากเปรียบเทียบให้ชัดเจนระหว่างรูปแบบข่าวกับรูปแบบอื่นๆ อย่างเรื่องสั้น นวนิยาย หรือบทความก็ด้วย เนื้อหาของข่าวนั้นต้องรักษาไว้ซึ่งข้อเท็จจริงที่สามารถอ้างอิงพิสูจน์ได้ และยืนยันอีกครั้งว่าส่วนที่ไม่ใช่ข่าว (บทความ, คอลัมน์) นี้หมายถึงส่วนที่เป็นความเห็นและความรู้ต่างๆ ที่ได้รับความสนใจจากบุคคลทั่วไปในสังคม¹¹¹

“คอลัมน์” เป็นรูปแบบของเนื้อหาที่มีคุณสมบัติทั้งข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็นได้พร้อมๆ กัน กล่าวคือคอลัมน์นั้นเป็นสามารถกล่าวถึงเนื้อหาข้อเท็จจริง (โดยมากจากเนื้อหาข่าว) และมีการใส่ความคิดเห็นของผู้เขียน หรือของคณะผู้เขียนที่ไม่ใช่แหล่งข่าวหรือต้นเรื่องลงไปในเรื่อง

แม้โฆษณาจะมีคุณสมบัติคล้ายข่าว คือเป็นข้อเท็จจริง แต่ไม่ใช่ข่าวเพราะเป็นข้อความที่มาจากองค์กร หน่วยงานอื่นใดมีความตั้งใจเพื่อโฆษณา ประชาสัมพันธ์ เฉพาะกับกลุ่มบุคคลใดคนหนึ่ง และที่สำคัญ โฆษณาต้องจ่ายราคาให้กับพื้นที่บนหน้าหนังสือพิมพ์ แต่ข่าวไม่ต้องจ่าย (อย่างน้อยๆ ก็ในทางทฤษฎี)

3.1.2 ความสัมพันธ์แบบเอกลักษณ์และความแตกต่าง (identity/difference relation)

เพราะแนวคิดโครงสร้างนิยมที่ไม่เชื่อว่าทุกสิ่งทุกอย่างมีคุณสมบัติ (attribute) ในตัวมันเองจริงๆ กล่าวคือไม่มี “คุณสมบัติเชิงวัตถุ” (material identity) แต่เป็นเรื่องของความแตกต่าง เช่นเดียวกับภาษาที่เป็นระบบที่สร้างขึ้นจากความแตกต่าง/ความตรงข้ามของหน่วยย่อยต่าง ความหมายมิได้เกิดจากคุณสมบัติเฉพาะของแต่ละหน่วยย่อยด้วยตัวเอง แต่ความหมายของหน่วยย่อยเป็นผลมาจากความแตกต่างของหน่วยย่อยด้วยตัวเอง (distinction) ขณะเดียวกันความหมายของหน่วยย่อยเหล่านี้เป็นไปได้ก็ด้วยอยู่ภายใต้หรือเป็นส่วนหนึ่งของระบบใหญ่เท่านั้น (relation) เอกลักษณ์ในภาษาจึงเป็นเรื่องของการเปรียบเทียบและความแตกต่าง (relation identity) ซึ่งต่อมาได้พัฒนาและสานต่อในรูปของการศึกษาเรื่อง “เอกลักษณ์และความแตกต่าง” (identity/difference) คำอธิบายนี้ใช้ได้เช่นเดียวกับหนังสือพิมพ์ โดยเฉพาะรูปแบบของข้อเขียนที่แสดงออกมาผ่านข่าว บทความ คอลัมน์ สารคดี หรือโฆษณานั้น ต่างก็เป็นเพียง “คำๆ หนึ่งในระบบภาษา” ที่มีความหมายในตัวมันเองก็เพราะมีความแตกต่างจากสิ่งอื่น ข่าวเป็นข่าวได้ก็เพราะว่ามันไม่ใช่บทความ ไม่ใช่คอลัมน์ เช่นเดียวกันที่คอลัมน์ไม่ใช่สารคดี ไม่ใช่โฆษณา

เราอาจสรุปถึงความแตกต่างระหว่างทางด้านนิยามความหมายของรูปแบบข้อเขียน (form of writing) ทั้งหมดที่อยู่ในหนังสือพิมพ์ เพื่อดูลักษณะของโครงสร้างที่แตกต่างของรูปแบบข้อเขียนดังนี้

¹¹⁰ มาลี บุญศิริพันธ์ และ พงษ์ศักดิ์ พยัฆวิเชียร, เอกสารการสอนชุดวิชาความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสื่อสิ่งพิมพ์ (ฉบับปรับปรุง) หน่วยที่ 8-15 (กรุงเทพมหานคร:มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช พิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2546), หน้า 144

¹¹¹ อารยะ ศรีกัลยานบุตร, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสื่อสิ่งพิมพ์ หน่วยที่ 1-7, หน้า 327

ตารางที่ 32 แสดงนิยาม/ความหมายของรูปแบบตัวบท(ข้อเขียน) แบบต่างๆ ¹¹²	
รูปแบบ	ความหมาย
ข่าว (news)	คือ "รายงาน" เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นประจำวัน เป็นการรายงาน "ข้อเท็จจริง" ให้ผู้อ่านทราบ
สcoop (scoop)	คือ "รายงานพิเศษ" ที่เพิ่มเติมขึ้นจากข่าว อาจเป็นเรื่องราวที่ลึกซึ้งและขยายเนื้อหาสาระย้อนไปยังอดีต ภูมิหลังของเรื่องราวมากขึ้น
รายงาน (report)	คือ "ข่าว" ที่ไม่อยู่ในข่าว ส่วนใหญ่เป็นข้อมูลดิบ/สดที่ไม่สามารถรายงานออกมาโดยการเขียนในรูปแบบโครงสร้างการเขียนข่าวได้ เป็นข้อมูลการรายงานที่ด่วน อาจเป็นเรื่องข้างเคียงประกอบข่าว
สารคดี (feature)	"บทความ" ที่ลึกลับพิลึก "ครั้งคราว" ผู้เขียนนำข้อมูลที่ เป็น "ข้อเท็จจริง" มาเขียนปรุงแต่งให้มี "ความน่าสนใจ" มากขึ้น สารคดีถือเป็น "เรื่องราวแสดงข้อเท็จจริง" (non-fiction)
บทความ (article)	"ข้อเขียน" ที่เสนอ "ข้อเท็จจริง" ใน "บางแง่มุม" เป็นพิเศษในเรื่องที่กำลังเป็นที่สนใจขณะนั้น เป็นเรื่องในวงการอะไรก็ได้ ผู้เขียนจะได้ข้อเท็จจริงมาจากการสัมภาษณ์บุคคลผู้เกี่ยวข้อง บางครั้งอาจแฝง "ความคิดเห็นของผู้เขียนไว้ด้วย"
คอลัมน์ (column)	"ข้อเขียน" ที่ลงตีพิมพ์ "เป็นประจำ" มี "นักเขียนประจำ" และมัก "ประจำอยู่หน้าเดิม" ซึ่งผู้อ่านจะเปิดหาคอลัมน์นั้นได้ทันที อาจลงรูปผู้เขียนประกอบไว้ด้วย เช่นคอลัมน์จดหมายจากผู้อ่าน คอลัมน์งานอดิเรก คอลัมน์แนะนำวิธีทำ คอลัมน์ตลกขบขัน
บทบรรณาธิการ (editorial)	"ข้อเขียน" ที่ "แสดงจุดยืน" ของหนังสือพิมพ์ฉบับนั้นต่อเหตุการณ์ที่น่าสนใจขณะเวลาหนึ่ง ผู้เขียนบทบรรณาธิการไม่จำเป็นต้องเป็นบรรณาธิการ อาจเป็นใครก็ได้ที่รับมอบหมายให้เขียนวิจารณ์ชี้ให้เห็นปัญหาและบางครั้งเสนอวิธีแก้ให้ด้วย
บทวิพากษ์/วิจารณ์ (review/critics)	คือ "ข้อเขียน" ที่อาจเป็นการ "วิจารณ์" หนังสือ ภาพยนตร์ ดนตรี กีฬา ที่กำลังเปิดแสดง หรือจะเปิดการแสดง เพื่อให้ผู้อ่านทราบข้อดี ข้อเสีย ซึ่งเป็นการแสดง "ความคิดเห็น" ให้ข้อมูลมากกว่าเป็นการประชาสัมพันธ์
นิยาย/บทละคร (novel/plays)	คือข้อเขียนที่เป็นวรรณกรรมที่เกิดจาก "จินตนาการ" ส่วนตัวของผู้แต่ง เพื่อสร้างความบันเทิง
กาพย์/กลอน (poem)	คือข้อเขียนที่เป็นวรรณกรรมที่เกิดจาก "จินตนาการ" ส่วนตัวของผู้แต่ง เพื่อสร้างความบันเทิง ความไพเราะจากภาษา ความหมาย และความลึกซึ้งทางความคิด
การ์ตูน (cartoon)	เป็นภาพวาดลายเส้น เป็นรูปตัวการ์ตูน อาจมีคำสนทนาหรืออักษรบรรยายคำพูด เพื่อล้อเลียน สร้างความขำขันให้กับผู้อ่าน อาจอิงกับสถานการณ์ปัจจุบันหรือไม่ก็ตาม
โฆษณา (advertisement)	คือข้อความเพื่อติดต่อสื่อสารจากผู้โฆษณาถึงเป้าหมายที่คาดว่าจะเป็นผู้ซื้อสินค้าหรือใช้บริการนั้นๆ โดยการติดต่อสื่อสารอาจเป็นในรูปสิ่งพิมพ์หรือการวาดภาพก็ได้
ประกาศ (announce)	คือข้อความเพื่อแจ้ง เรื่องราว เหตุการณ์หรือความต้องการใด เพื่อเป็นที่รับรู้ เช่นประกาศงานศพ งานแต่งงาน แจ้งคนหาย เป็นต้น

รูปแบบเหล่านี้ต่างก็มีความหมาย/ค่านิยม เช่นนั้นแล้วรูปแบบข้อเขียนเหล่านี้ก็ต้องเป็นสัญลักษณ์ (form as a sign) ที่สามารถแบ่งแยกองค์ประกอบย่อยออกได้เป็นรูปสัญลักษณ์และความหมายสัญลักษณ์อีก

¹¹² วิวัฒน์ ใจเที่ยง, การอ่านหนังสือพิมพ์, (กรุงเทพมหานคร:โอเอสพริ้นท์ติ้งเฮาส์, 2539), หน้า 4-5

ใช่หรือไม่? เป็นความจริงที่เดียวที่รูปแบบเหล่านี้ต่างก็เป็นทั้ง "รูปสัญลักษณ์" และเป็นทั้ง "สัญลักษณ์" ไปด้วยพร้อมๆ กัน เพียงแต่คนละระดับความหมาย ซึ่งจะได้อธิบายภายหลัง

นอกจากนี้แล้วหากเราพิจารณาใน "ความแตกต่างระหว่างระหว่างรูปแบบ" ต่างๆ แล้วจะพบว่าสามารถใช้เกณฑ์สองสามเกณฑ์ในการมองหารูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างความแตกต่างจากหน่วยย่อยของรูปแบบข้อเขียนต่างๆ ได้ดังนี้

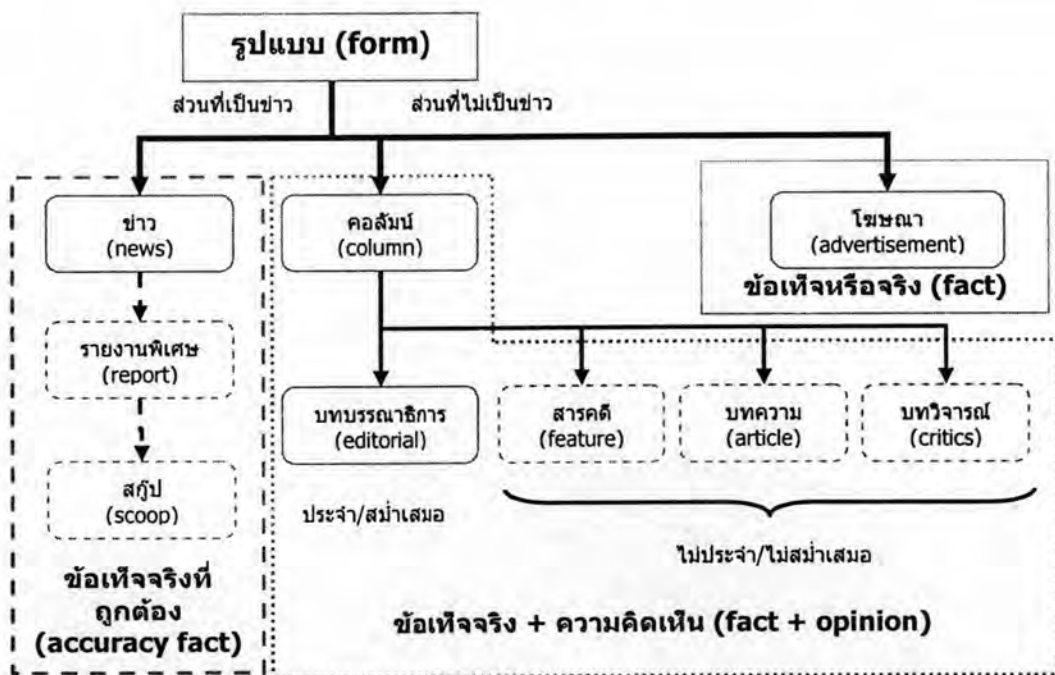
ตารางที่ 33 แสดงรหัสรูปแบบข้อเขียนแต่ละประเภทในหนังสือพิมพ์ (codes of form of writing)									
รูปแบบตัวบท (form of text/signifier)	รหัส (code)								
	ระดับข้อมูล		ความถี่			ระดับผู้เขียน			รายละเอียดอื่นๆ
	ข้อเท็จจริง	ข้อคิดเห็น	ทุกวัน	บางวัน	ไม่แน่นอน	นักข่าว-ปัจเจก	นักเขียน(ปัจเจก)	องค์กรหนังสือพิมพ์	
• ข่าว	/		/			~		~	
รายงาน	/				/	~		~	เป็นข้อมูลดิบ/สดที่ไม่สามารถรายงานออกมาโดยการเขียนในรูปแบบโครงสร้างการเขียนข่าวได้ เป็นข้อมูลการรายงานที่ด่วน อาจเป็นเรื่องข้างเคียงประกอบข่าว
สภาวะ	/				/	~		~	ลึกซึ้งและขยายเนื้อหาสาระย้อนไปยังอดีต ภูมิหลังของเรื่องราวมากขึ้น
• คอลัมน์	/	/	/				/		ข้อเขียนที่ลงประจำในพื้นที่และเวลาสม่ำเสมอ
สารคดี	/	/		/			/		ข้อเขียนที่ให้ข้อมูลลึกกว่าข่าว มีเบื้องหลังของเหตุการณ์และความคิดเห็นประกอบ มีโครงสร้างการเขียนเฉพาะที่ไม่เหมือนข่าว
บทความ	/	/		/			/		เน้นการพิจารณาเหตุ-ผล/ความคิดเห็นของผู้เขียนต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งเป็นหลัก
บทบรรณาธิการ	/	/	/					/	ความคิดเห็นของหนังสือพิมพ์ ซึ่งอาจเขียนโดยใครคนหนึ่งในกลุ่มบรรณาธิการ
การ์ตูน	/	/	/				/		ความคิดเห็นล้อเลียนต่อเหตุการณ์นั้นๆ มักใช้การสื่อความหมายแฝง
บทวิพากษ์วิจารณ์	/	/		/			/		ความคิดเห็นและการประเมินคุณค่าต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง
• โฆษณา	/		/						ไม่ใช่ข้อเขียนของหนังสือพิมพ์ มาจากองค์กรหน่วยงานรัฐหรือเอกชน
ประกาศ	/			/					เรื่องแจ้งให้ทราบโดยไม่มีเหตุผลทางธุรกิจ

หมายเหตุ เครื่องหมาย / คือต้องมี, ~ คือ มีแต่ไม่ลงชื่อ

จากตารางที่ 33 แสดงรหัสรูปแบบข้อเขียนแต่ละประเภทในหนังสือพิมพ์ (codes of form of writing) ซึ่งแสดงให้เห็นถึง "ความแตกต่าง" ระหว่างความเป็นข้อเขียนของแต่ละประเภท โดยมีเกณฑ์ที่ใช้บอกความแตกต่าง คือ การแยกกระหว่าง "ข้อเท็จจริง-ข้อคิดเห็น-ทุกวัน-บางวัน-ไม่แน่นอน-นักข่าว-

ปัจเจก-นักเขียน(ปัจเจก)-องค์กรหนังสือพิมพ์” เช่นรูปแบบข่าวก็ต้องเป็นเฉพาะข้อเท็จจริงเท่านั้น พิมพ์ทุกวัน และแม้รู้ว่ามาจากนักข่าวก็ไม่สามารถ “ลงชื่อ” (by line) ได้ เพียงแต่รับรู้กัน “โดยปริยาย” (take for granted) ว่าเป็นของหนังสือพิมพ์หัวใด (เพราะระบบอัตลักษณ์จากชื่อหนังสือพิมพ์ในโครงสร้างระดับตัวเล่ม) ขณะที่หากเป็นคอลัมน์ก็สามารถมีความคิดเห็นได้ มีทุกวันหรือทุกระยะเวลาที่แน่นอน และต้องลงชื่อผู้เขียน ส่วนโฆษณานั้นก็อาจเป็นข้อเท็จหรือข้อจริงก็ได้ ไม่มีกฎบังคับว่าต้องเป็นเรื่องจริง

หากเราดูให้ละเอียดมากขึ้นก็จะเห็นว่าไม่มีรูปแบบข้อเขียนใดที่มีคุณลักษณะที่เหมือนกันเลย คุณลักษณะนี้ก็คือรหัสที่ควบคุมความหมายของเนื้อหาสาระที่เราถอดรหัสออกมาอีกที เช่น หากเป็นข่าว เราจะรู้ว่าข่าวไม่ควรมีความคิดเห็นมาปะปนในเนื้อหา หากเป็นสก็๊ปก็ควรจะมีเนื้อหาในอดีตและลึกมากขึ้น หากเป็นรายงานแสดงว่าเป็นเรื่องด่วนและไม่ได้เขียนในรูปแบบข่าว หากเป็นคอลัมน์แสดงว่าต้องอยู่บนหน้าประจำ ทุกวัน ที่เดิมสม่ำเสมอ และต้องระบุชื่อผู้เขียน หากเป็นบทความก็เหมือนกับคอลัมน์แต่อาจลงพิมพ์ไม่เป็นประจำ หากเป็นบทบรรณาธิการก็เหมือนกับคอลัมน์แต่เป็นความคิดเห็นของหนังสือพิมพ์ หากเป็นการตู่ก็เหมือนคอลัมน์แต่เป็นภาพวาดไม่ใช่ตัวเขียนหนังสือบรรยาย หากเป็นบทวิพากษ์วิจารณ์ต้องบอกว่าดีหรือไม่ดีอย่างไรต่อสิ่งนั้น (ภาพยนตร์ ละคร ศิลปะ ดนตรี ฯลฯ) หากเป็นโฆษณาก็เพื่อขายสินค้าและบริการ หากเป็นประกาศก็เพื่อแจ้งให้ทราบเพื่อประโยชน์อื่นใด

รูปที่ 76 แสดงรูปแบบของประเภทข้อเขียนต่างๆ (form of writing) ที่อยู่ในหนังสือพิมพ์

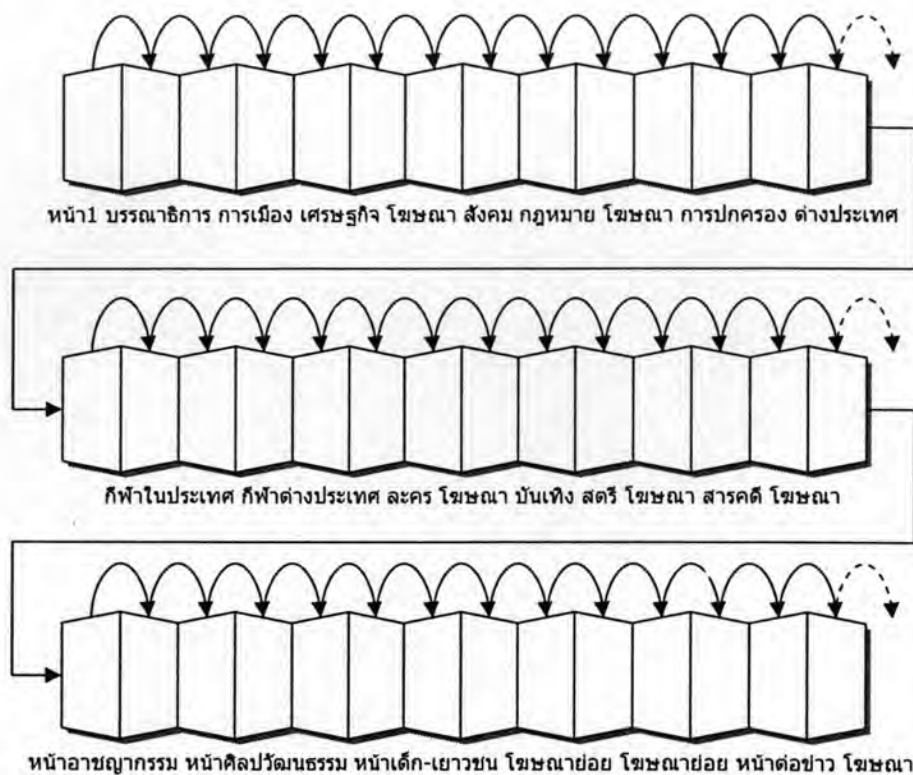
รูปที่ 76 แสดงรูปแบบของประเภทข้อเขียนต่างๆ (form of writing) ที่อยู่ในหนังสือพิมพ์ เปรียบเทียบให้เห็นถึง “โครงสร้างความสัมพันธ์ของรูปแบบ/รูปสัญลักษณ์” ระหว่างข้อเขียนต่างๆ ที่ปรากฏ

ในหนังสือพิมพ์ ซึ่งสามารถแบ่งรูปแบบข้อเขียน/รูปแบบตัวบท/รูปแบบสัญลักษณ์ออกเป็น 3 กลุ่มหลักคือ กลุ่มข่าว กลุ่มคอลัมน์ และกลุ่มโฆษณา โดยในแต่ละกลุ่มก็จะมีข้อกำหนดที่อยู่ลักษณะของข้อมูลคือ ข้อเท็จจริงที่ถูกต้องสำหรับข่าว, รายงานพิเศษ และสื่อบุคคล ส่วนข้อเท็จจริง+ความคิดเห็นนั้นสำหรับคอลัมน์ บทบรรณาธิการ บทความ บทวิพากษ์วิจารณ์ และสารคดี สำหรับโฆษณานั้น มีเพียงเฉพาะข้อเท็จจริงหรือข้อจริงที่ไม่จำเป็นต้องถูกต้องก็ได้ (เพราะโฆษณามักซ่อนความจริงเอาไว้อีกครั้งหนึ่งเสมอ)

3.1.3 ความสัมพันธ์แบบเรียงลำดับ (order relation)

ในสัญญะนั้นประกอบไปด้วยส่วนประกอบย่อย (elements) และความสัมพันธ์ (relation) สิ่งที่สำคัญสนใจคือความหมายที่แปรเปลี่ยนไปจากการเรียงลำดับขององค์ประกอบย่อยๆ ในแง่ของหนังสือพิมพ์ องค์ประกอบย่อยแต่ละตัวก็คือตัวบทหรือสัญญะ 1 ตัว ที่มักมีการเรียงลำดับที่เหมือนกันเสมอๆ ในหนังสือพิมพ์ทุกฉบับนั้นคือ การเรียงลำดับความสำคัญของประเภทรูปแบบของข้อเขียน (category of form) ที่มีอยู่ในตัวบทและประเภทของเนื้อหาสาระ (category of substance) ตัวอย่างรูปธรรมที่เห็นได้ชัดเจนมากที่สุดคือ "การเรียงลำดับหน้า" (order of page) และ "การเรียงลำดับรูปแบบ" (order of form)

การเรียงลำดับหน้า (order of page) ในหนังสือพิมพ์ก็คือการเรียงลำดับของประเภทเนื้อหาสาระในหนังสือพิมพ์นั่นเอง กล่าวคือ การเรียงหน้านั้นเริ่มต้นที่หน้าหนึ่ง หรือหน้าแรก (front page) เสมอ (เป็นความแน่นอนเหนือกฎทั้งปวง) เพราะหน้าหนึ่งคือหน้าที่ไว้ใส่ตัวบทอะไรก็ได้ที่มีความสำคัญมากที่สุดในบรรดาตัวบททั้งปวง แต่ตัวบทที่จะขึ้นบนหน้าหนึ่งได้นั้นจะต้องเป็นตัวบทที่มีรูปแบบข่าวเท่านั้นเป็นเบื้องต้น (แน่นอนว่าอาจมีโฆษณาบ้าง แต่ไม่มีทางที่หน้าหนึ่งจะมีโฆษณาเต็มหน้าโดยปราศจากข่าว) ส่วนหน้าอื่นๆ ของหนังสือพิมพ์ก็มักจะเรียงลำดับเอาหน้าข่าวหน้าหนึ่งก่อนหน้า การเมือง หน้าบรรณาธิการ หน้าต่างประเทศ หน้าเศรษฐกิจหรือหน้ากฎหมาย การปกครอง เอาไว้ก่อน จากนั้นจึงเรียงหน้าข่าวเบาเอาไว้ภายหลังอย่างหน้าบันเทิง หน้าอาชญากรรม หน้าบันเทิง หน้าเด็กเยาวชน สตรี หน้าประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม หน้าวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นต้น ส่วนหน้าโฆษณา(แบบเต็มหน้า)นั้นเป็นหน้าที่สามารถเรียงหรือค้นแทรกเอาไว้ระหว่างหน้าใดๆ ก็ได้ ยกเว้นหน้าแรก

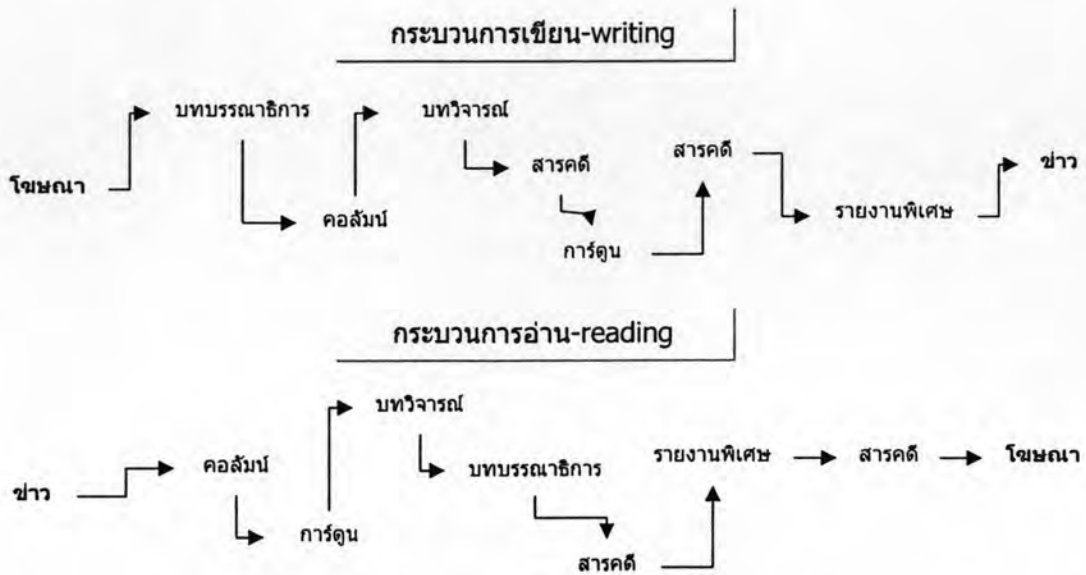
รูปที่ 77 แสดงความสัมพันธ์แบบเรียงลำดับประเภทเนื้อหาสารในหน้าหนังสือพิมพ์

รูปที่ 77 แสดงความสัมพันธ์แบบเรียงลำดับประเภทเนื้อหาสารในหน้าหนังสือพิมพ์ การเรียงลำดับหน้าของหนังสือพิมพ์แต่ละฉบับนั้นอาจแตกต่างกันไปแล้วแต่ปริมาณเนื้อหาในแต่ละหัว และขึ้นอยู่กับนโยบายขององค์กรหรือประเภทของหนังสือพิมพ์นั้นๆ เป็นหลัก เช่นหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ที่นำเสนอหน้ากีฬาอยู่ในส่วนเล่มย่อยที่ 2 โดยให้พื้นที่สำหรับหน้ากีฬาในหน้าที่ 21-22-23 ขณะที่หนังสือพิมพ์มติชนให้พื้นที่สำหรับหน้ากีฬาที่หน้า 23-23 ส่วนหนังสือพิมพ์บางกอกโพสต์ไว้ที่หน้า 6b หรืออะไรก็ได้แต่ต้องเป็นหน้าประจำ และอย่างที่กล่าวไปในบทที่ 5 แล้วว่าการเรียงลำดับหน้านั้นก็เพื่อจัดลำดับการอ่าน เพราะคำนึงถึงความสะดวกสบายของผู้อ่านที่สามารถค้นหาเนื้อหาที่ต้องการได้อย่างรวดเร็วว่าเนื้อหาที่ตนเองต้องการอ่านนั้นอยู่ในส่วนใดในเล่ม ด้วยปริมาณเนื้อหาที่มีมาก ผู้อ่านอาจมีเวลาน้อยในการอ่าน

เมื่อการเรียงลำดับหน้าคือการเรียงลำดับประเภทเนื้อหา การเรียงลำดับรูปแบบ(ข้อเขียน)ก็เป็น การเรียงลำดับมิติเวลาของประเภทข้อเขียนต่างๆ ในหนังสือพิมพ์ แม้หนังสือพิมพ์จะมีรูปแบบข้อเขียน (form of writing) ซึ่งก็คือรูปแบบของตัวบท (form of text) ที่ต้องมีลำดับของประเภทเนื้อหาที่ซ่อนอยู่ เพียงแต่เรามักมองไม่เห็นเท่านั้นเอง

เพราะเมื่อพิจารณาจากคุณสมบัติหรือความแตกต่างของรูปแบบแต่ละประเภทแล้ว ใช่หรือไม่ว่า รูปแบบที่มีข้อจำกัด/กำหนดต่อเนื้อหาสาระที่น้อยที่สุดคือ โฆษณา คือขอให้เป็นอย่างไรก็ได้ เพียงแต่มีข้อเท็จจริงเท่านั้น ก็สามารถจับจองพื้นที่ต่างๆ บนหน้าหนังสือพิมพ์ได้ก่อนตัวบทอื่นๆ แม้ข่าวจะเป็น

หัวใจหลักของหนังสือพิมพ์ แต่ก็ยังเป็นเพียงลำดับถัดมาของโฆษณาเท่านั้น เมื่อข่าวเป็นลำดับที่สองแล้ว ลำดับที่ 3 ก็อาจเป็นคอลัมน์ บทบรรณาธิการ รายงานพิเศษ สกู๊ป หรือสารคดี เป็นต้น

รูปที่ 78 แสดงลำดับการเขียน-อ่านรูปแบบข้อเขียนต่างๆ ในหนังสือพิมพ์

รูปที่ 78 แสดงลำดับการเขียน-อ่านรูปแบบข้อเขียนต่างๆ ในหนังสือพิมพ์ เริ่มที่กระบวนการเขียน นักหนังสือพิมพ์จะให้ความสำคัญกับโฆษณา เพราะเป็นตัวบทที่จะต้องวางลงไปบนหน้ากระดาษก่อนตัวบทอื่นๆ จากนั้นจึงจะวางตัวบทที่มีลักษณะประจำ ตายตัวอย่างคอลัมน์ บทบรรณาธิการ บทวิจารณ์ สารคดี แล้วจึงตามด้วยรายงานพิเศษ สกู๊ป และข่าวซึ่งเป็นตัวบทที่มีความยืดหยุ่นมากที่สุด

ขณะที่การอ่านนั้นจะเริ่มต้นที่ตัวบทข่าวเป็นลำดับแรกๆ ผู้อ่านบางคนอาจเริ่มต้นที่คอลัมน์ก็ได้ จากนั้นจึงตามด้วยตัวบทอื่นๆ อย่างการ์ตูน บทวิจารณ์ บทบรรณาธิการ ฯ

กระบวนการทั้งสองอย่างทั้งการเขียนและการอ่านนั้นแสดงให้เห็นว่า "ที่จริงแล้วนั้นมีไวยากรณ์หลวมๆ ของการวางลำดับความสำคัญของรูปแบบข้อเขียนต่างๆ ดำรงอยู่ในหน้าหนังสือพิมพ์" อย่างแน่นอน และนี่ก็เพียงพอที่จะพูดได้ว่าเป็นกฎ/ระเบียบที่มีผลต่อเนื้อหา โดยเฉพาะมีผลต่อหน่วยรวม/ผลรวมของหนังสือพิมพ์ทั้งฉบับเพราะในการคัดเลือกตัวบทมากมายไม่ว่าจะเป็นโฆษณา ข่าว บทความ คอลัมน์ สารคดี ฯลฯ ต้องใช้กฎเกณฑ์ในการวางในการเรียงลำดับ ตัวบทภายใต้รูปแบบเหล่านี้เชื่อว่าสามารถวางได้อย่างสะเปะสะปะได้ อย่างน้อยที่สุดก็มีข้อควรปฏิบัติว่า รูปแบบโฆษณาเป็นตัวบทลำดับแรกเสมอๆ เมื่อมันอยู่ในหน้าใน ขณะที่เฉพาะพื้นที่หน้าหนึ่งก็สงวนเอาไว้สำหรับข่าวเป็นลำดับแรก และอาจมีโฆษณาได้ แต่ต้องไม่มีรูปแบบเนื้อหาประเภทอื่นลงในหน้านั้น (สารคดี บทความ คอลัมน์ จะลงบนหน้าหนึ่งไม่ได้ หากลงก็เป็นเพียงตัวอย่างหรือที่เรียกว่านำเรื่อง คือบอกแต่เพียงว่าข้างในมีอะไร)

3.1.4 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวบทกับบริบท (text-context relation)

เพราะบริบทก็คือสภาวะแวดล้อมตัวบทนั้นๆ ที่ทำให้สามารถกำหนดค่าความหมายที่อ่าน/ ถอดรหัสออกมาจากตัวนั้นๆ ได้ ดังนั้นในการพิจารณาว่าอะไรคือตัวบทของหนังสือพิมพ์จึงจำเป็นที่จะต้องหาจุดอ้างอิงเสียก่อนว่าจะยึดเอาอะไรเป็นตัวบท ระดับแรกจะยึดว่าหนังสือพิมพ์ 1 เล่ม 1 ฉบับคือตัวบท ดังนั้นสิ่งที่อยู่นอกหนังสือพิมพ์ก็คือ สภาพสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรมอื่นๆ ที่อยู่ในโลกจริง หมายถึงมิติทางเวลาและพื้นที่ทางสังคมที่หนังสือพิมพ์เล่มนั้นฉบับนั้นปรากฏตัวและถูกอ่านอยู่ ระดับที่สองจะยึดว่า 1 ข่าว 1 เรื่อง หรือ 1 บทบรรณาธิการ, 1 ชั๊นโฆษณา, 1 บทความ, 1 คอลัมน์ ฯลฯ ในหนังสือพิมพ์เป็น 1 ตัวบทแล้ว บริบทของตัวบทนั้นๆ ก็คือตัวบทอื่นๆ ที่อยู่ใกล้เคียงติดกัน บนหน้าเดียวกัน หรือบนเล่มย่อยเดียวกัน บนฉบับวันเดียวกันนั่นเอง

และเพราะโครงสร้างนิยมไม่สนใจบริบททางสังคม วัฒนธรรม ที่โอบล้อมตัวบท เพราะเป็นสิ่งที่มีมากมายและขึ้นอยู่กับสังคม ขนบธรรมเนียมประเพณี ฯลฯ มากมายเกินไป หรือเราอาจกล่าวได้ว่า “บริบทแวดล้อมเหล่านี้มีลักษณะคล้ายๆ กับลีลา (la parole) ที่ขึ้นอยู่กับโครงสร้าง, ประสบการณ์ทางวัฒนธรรมของสังคมหนึ่งๆ” ซึ่งระบบสังคม-วัฒนธรรมก็ถือเป็น “ไวยากรณ์ร่วมกัน” ที่สมาชิกสังคมต้องยอมรับและปฏิบัติตาม เรามักเรียกมันว่า “ขนบ ธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม ศิลธรรมอันดีงาม ค่านิยม ความเชื่อ”)

หากมองในแง่สัญวิทยาแล้ว บริบทเป็นเงื่อนไขสำคัญที่จะบอกว่าตัวบทหนึ่งๆ สามารถถูกอ่าน และแปรเปลี่ยนความหมายไปได้มากมายอย่างไรภายใต้บริบทที่เปลี่ยนแปลงไป ฉะนั้นแล้วผู้ศึกษาจึงจำเป็นที่จะต้องเลือกเอาจุดอ้างอิงของตัวบทในระดับที่ 2 คือการมองว่าตัวบทย่อยๆ ในหน้าหนังสือพิมพ์เป็นตัวบทในฐานะจุดอ้างอิง

เมื่อตัวบทคือองค์ประกอบของเนื้อหาสาระและรูปแบบ ข่าว 1 ข่าว คอลัมน์ 1 คอลัมน์ คือ 1 ตัวบท เช่นเดียวกับโฆษณา 1 ชั๊น สารคดี 1 เรื่อง บทวิพากษ์วิจารณ์ 1 เรื่อง เหล่านี้ก็คือ 1 ตัวบท ขณะที่ “บริบท” (context) คือสิ่งที่อยู่นอกตัวบท สิ่งที่อยู่นอกเหนือตัวบทย่อยๆ ระหว่างข่าวหนึ่งข่าวก็ไม่ใช่อะไรอื่นนอกจากข่าวอื่นๆ ที่อยู่ใกล้ๆ กัน หรือโฆษณาที่อยู่ติดกัน การ์ตูนที่อยู่หน้าถัดไป เช่นเดียวกันที่ตัวบทสารคดีในหน้าใดหน้าหนึ่ง ก็อาจมีคอลัมน์บทวิพากษ์วิจารณ์เป็นบริบทของมัน และคอลัมน์วิพากษ์วิจารณ์นี้ก็จะเป็นบริบทของสารคดีเรื่องนั้น กล่าวคือ “ตัวบทใดตัวบทหนึ่งต่างก็เป็นบริบทของอีกตัวบทหนึ่งเสมอ” โดยไม่จำเป็นว่าจะต้องอยู่ติดกัน หน้าเดียวกัน เล่มย่อยเดียวกัน แต่ต้องอยู่ภายในฉบับเดียวกันเสมอ

เวลาที่เรากำลังอ่านข่าวใดบทความใดบนหน้าหนังสือพิมพ์อยู่นั้น ตัวบทนั้นถือว่าเป็นจุดอ้างอิงที่ทำให้ตัวบทรอบข้างมีฐานะเป็นเพียงบริบทของข่าว บทความ คอลัมน์ที่เราากำลังอ่านอยู่ เมื่อเราเปลี่ยนไปอ่านข่าวหรือคอลัมน์อื่นๆ จุดอ้างอิงก็จะเปลี่ยนไป กล่าวคือเมื่อตัวบทนั้นอยู่ในฐานะตัวบท (ในฐานะจุดอ้างอิง) ตัวบทอื่นๆ ก็เป็นบริบทของตัวบทนั้นๆ (ในฐานะบริบท-สิ่งแวดล้อม) เช่นเดียวกันเมื่อย้ายจุดอ้างอิงไปยังตัวบทอื่น ตัวบทที่เคยเป็นจุดอ้างอิงก็กลายเป็นบริบทแวดล้อมตัวบทใหม่นั้นเสีย และตัวบทที่เคยเป็นบริบทก็มาเป็นตัวบทในฐานะจุดอ้างอิงแทน

ตัวบทที่มีฐานะเป็นบริบทนี้เป็นตัวบทที่เราไม่อ่าน (un-read text) หรือมองไม่เห็น แต่จะไม่มีก็ไม่ได้ จำเป็นต้องคงมีเอาไว้ นั่นเป็นเพราะว่ายังมีคนอื่น ๆ ที่กำลังอ่านหนังสือพิมพ์ฉบับเดียวกันกับเรา อ่านตัวบทนั้นๆ อยู่ ตัวบทต่างๆ ในหนังสือพิมพ์นั้นไม่ได้เขียนขึ้นมาเพื่อคนใดคนหนึ่งอ่านเป็นการอ่านเฉพาะ แต่มีผู้อ่านปริมาณมหาศาล เป็น "มวลชน" (mass) ที่มีความแตกต่างทางด้านสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การศึกษา วิถีชีวิต ศาสนา เพศ อายุ ที่เป็นโลกทรรศน์ของคนหนึ่งๆ ทำให้มีความสนใจที่จะอ่านตัวบทแตกต่างกันไป ตัวบทที่บางคนอ่านบางคนไม่อ่านนี้อาจเรียกได้ว่าเป็นความสัมพันธ์ระหว่างตัวบทแบบไม่ขึ้นต่อกัน คือไม่มีความสัมพันธ์ต่อกันแบบสัมพันธ์รอบทแบบที่กล่าวไปแล้ว ตัวบทเหล่านี้เป็นเพียง "สิ่งที่ไม่สนใจสำหรับผู้อ่านคนนั้น" เป็นความสัมพันธ์แบบคู่ตรงกันข้ามกับ "สิ่งที่น่าสนใจสำหรับผู้อ่านคนนั้น"

อย่างไรก็ตามสิ่งที่น่าสนใจอย่างมากในฐานะ "บริบท" ที่มีผลต่อการอ่านทุกๆ ตัวบทในหนังสือพิมพ์เล่มหนึ่งๆ ก็คือ "ชื่อหนังสือพิมพ์" รูปแบบข้อเขียนตัวบทแบบข่าวเป็นตัวอย่างที่ดีที่ชัดเจนมากที่สุด เพราะหากเราจะลองให้ใครคนหนึ่งอ่านข่าวเรื่องหนึ่งที่ลงในหนังสือพิมพ์วันเดียวกัน แต่หัวข้อต่างกัน รูปแบบที่ได้คือเหมือนกันคือรูปแบบ "ข่าว" แต่เนื้อหาสาระที่ได้จากข่าวนั้นๆ ย่อมแตกต่างกัน เพราะชื่อหนังสือพิมพ์ที่แตกต่างกันย่อมกำหนดความรู้สึกของผู้อ่านให้แตกต่างกัน นั่นเป็นเพราะชื่อหนังสือพิมพ์เป็นบริบทที่กำหนดให้ผู้อ่านมีความรู้สึกเชื่อมั่นอย่างแตกต่างกันว่า ข่าวที่กำลังอ่านอยู่นี้มี "ความน่าเชื่อถือ" มากน้อยเพียงใด แม้ผู้อ่านจะไม่รู้จักแนวคิดทฤษฎีการหนังสือพิมพ์มาก่อน ไม่จำเป็นต้องรู้จักแนวคิดคุณค่าข่าว นิยามข่าว การประเมินคุณค่าข่าว หรือแนวคิดเรื่องความเป็นวัตถุวิสัย ความเป็นกลาง แต่พวกเขาจะยอมที่จะใช้ชื่อหนังสือพิมพ์เป็นตัวตัดสินว่าข่าวที่อ่านไปแล้วนั้นมีความรู้สึกน่าเชื่อถือได้มากน้อยแตกต่างกัน

พูดง่าย ๆ ว่าอ่านข่าวเดียวกันจากหนังสือพิมพ์ต่างกันให้ความรู้สึกไม่เหมือนกัน เพราะชื่อหนังสือพิมพ์เป็นต้นเหตุ

ในกรณีที่เราอ่านตัวบทอื่นๆ ด้วย (ซึ่งมักเป็นเรื่องปกติ) เมื่อเราอ่านเรื่องการเมืองเดียวกันนี้ สาระใจความเดียวกันนี้ในบทบรรณาธิการ (ซึ่งมักจะลงในวัดถัดมา หรือสองสามวันให้หลัง) เราก็จะได้เนื้อหาสาระที่เปลี่ยนไป คือมีความคิดเห็น/ทัศนคติต่อเรื่องราวการเมืองนี้ (โดยหนังสือพิมพ์ฉบับนั้นๆ) หรือหากเราอ่านในบทความของคอลัมนิสต์คนหนึ่ง เนื้อหาการเมืองนี้(ที่เคยอ่านในฐานะตัวบทของเมื่อวาน)ก็จะแปรเปลี่ยนเนื้อหาสาระบางแง่มุมไปได้อีก อาจจะลึกซึ้ง ชี้ให้เห็นข้อดีข้อเสียมากขึ้นโดยคอลัมนิสต์ ซึ่งก็ได้สาระใจความที่ไม่เหมือนเดิมกับที่อ่านในข่าว ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะว่ารูปแบบที่เปลี่ยนแปลงไปเป็นตัวกำหนดเนื้อหาสาระใจความของเรื่องราวให้เปลี่ยนแปลงไป (หรือควรกล่าวว่าความแปรเปลี่ยนของแง่มุมเนื้อหาสาระจำเป็นจะต้องถ่ายทอดออกไปในรูปแบบข้อเขียนอื่นๆ) ในกรณีนี้ "ตัวบท ก็คือเนื้อหาสาระ (substance as a text) ขณะที่รูปแบบก็คือบริบท (form as a context)" ที่เปลี่ยนแปลงไป

ที่ผู้ศึกษาเปลี่ยนระดับการเปรียบเทียบตัวบทนี้ก็เพื่อจะยกตัวอย่างให้เห็นว่า ในบางแง่มุมตัวรูปแบบก็คือบริบทของเนื้อหาสาระได้เช่นกัน เช่นหากเราอ่านเรื่องเหตุการณ์ทางการเมืองเดียวกัน

จากหนังสือพิมพ์ต่างฉบับกัน (ไทยรัฐ มติชน ข่าวสด หรืออื่นๆ) เราก็อาจได้เนื้อหาสาระที่แตกต่างกัน จากลักษณะการพาดหัวข่าว การเขียนข่าว ความเด่นของข่าว (ที่ต่างฉบับให้ความสำคัญต่างกัน ก็ทำให้เราให้ความสำคัญที่แตกต่างกัน) เรื่อยไปจนความยาวของข่าว (ซึ่งก็ต้องขึ้นกับพื้นที่ข่าวที่เหลือจากข่าวอื่นๆ ในหนังสือพิมพ์ฉบับเดียวกันด้วย) เช่นนี้จึงเห็นว่า หัวหนังสือพิมพ์ที่แตกต่างกันก็มีส่วนทำให้เนื้อหาสาระใจความถูกอ่านได้แตกต่างกันด้วย

3.2 ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบย่อยกับส่วนรวมทั้งหมด (relation: units and whole)

เพราะองค์ประกอบย่อยที่ค้นพบในหนังสือพิมพ์ ในบทที่ 5 คือ 1) หน่วยย่อยที่จัดประเภทข้อเขียน (unit of writing form) ได้แก่ ข่าว บทความ คอลัมน์ บทบรรณาธิการ ภาพวาด ภาพถ่าย ภาพกราฟิก สารคดี โฆษณา นวนิยาย การ์ตูน กลอน คำคม สก๊อป รายงาน ประกาศแจ้งความ 2) หน่วยย่อยที่บอกตำแหน่ง, เวลา, อัตลักษณ์ (unit of position, time and identity) ได้แก่ สารบัญ เลขหน้า ราคา สไลด์แกน วันที่ ชื่อหน้า ชื่อหนังสือพิมพ์ พิมพ์ลักษณ์ ชื่อผู้เขียน ชื่อข้อเขียน และ 3) หน่วยย่อยที่จัดระเบียบหน่วยย่อยอื่นๆ หรือเพื่อองค์ประกอบศิลป์ (unit of systematic and art composition) ได้แก่ จุด เส้น วงกลม สีเหลี่ยม สามเหลี่ยมสี จุด หรือแม้แต่ที่ว่าง ขณะที่ส่วนรวมทั้งหมดก็คือหนังสือพิมพ์ 1 เล่ม 1 ฉบับ ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบย่อยๆ กับส่วนรวมก็ไม่ใช่อะไรอื่นนอกจาก "การประกอบสร้างขึ้นเป็นหนังสือพิมพ์เล่มหนึ่ง" ง่ายๆ เช่นนี้ หนังสือพิมพ์เล่มหนึ่งๆ จะต้องรวบรวม/คัดเลือก/คัดทิ้ง/ให้ความสำคัญ/จัดลำดับ/เน้น/ไม่เน้น/เรียงลำดับก่อน-หลัง เหล่านี้เราเรียกว่า "กระบวนการทำหนังสือพิมพ์" ซึ่งมีระบบย่อยๆ ซับซ้อนที่กล่าวไปแล้วในการทำหนังสือพิมพ์ อย่างไรก็ตามก็ ตามความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบย่อยกับส่วนรวมทั้งหมดที่อยากจะกล่าวถึง กันคือความสัมพันธ์แบบกระบวนการทัศน์และความสัมพันธ์แบบวากยสัมพันธ์ ที่เป็นความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง (structural relationship) ที่สำคัญที่สุดในการสร้างหนังสือพิมพ์

3.2.1 ความสัมพันธ์แบบกระบวนการทัศน์ (paradigmatic)

ความสัมพันธ์แบบกระบวนการทัศน์คือชุดของสัญลักษณ์ที่มีความหมายเหมือนกัน (set of signs) โดยที่ในทุก หน่วย (หรือหน่วยสัญลักษณ์แต่ละตัว) ที่อยู่ในกระบวนการทัศน์เดียวกันนั้นจะต้องมีลักษณะบางอย่างร่วมกัน¹¹³ เช่นเป็นข่าวเหมือนกัน เป็นคอลัมน์เหมือนกัน เป็นบทความ เป็นโฆษณา เป็นสารคดี เป็นการ์ตูน เป็นบทวิจารณ์เหมือนกัน ที่ตัวบทต่างๆ เป็นประเภทข้อเขียนได้เหมือนกันก็เพราะมีคุณลักษณะร่วมกันในการจัดประเภทข้อเขียนได้ ดังตารางที่ 32 ที่แสดงรหัสในรูปแบบของข้อเขียนแต่ละประเภทใน

¹¹³ กาญจนา แก้วเทพ, มองสื่อใหม่มองสังคมใหม่: ความเรียงว่าด้วยสัญลักษณ์วิทยากับสื่อมวลชน, (กรุงเทพมหานคร: เอดิสันเพรส 2543), หน้า 41

หนังสือพิมพ์ (codes of form of writing) เช่นตัวบทนั้นจะเป็นข่าวได้ก็ต้องไม่มีส่วนของความคิดเห็นส่วนตัวของผู้รายงานลงไป หากเป็นคอลัมน์ก็อนุญาตให้มีความคิดเห็นได้ และจะต้องแสดงชื่อตัวตนผู้เขียนให้เห็น และต้องเขียนเป็นประจำสม่ำเสมอในหน้าเดิมที่เดิม เป็นต้น

หนังสือพิมพ์ใช้คุณสมบัติความแตกต่างนี้ในการคัดแยกแบ่งกลุ่มตัวบทต่างๆ ออกเป็นชุดกระบวนทัศน์ต่างๆ เห็นได้ชัดจากการแบ่งประเภทข้อเขียน/ตัวบทหนังสือพิมพ์ออกเป็นข่าว บทบรรณาธิการ คอลัมน์ สารคดี โฆษณา ฯ หรือการแบ่งประเภทเนื้อหาสาระออกเป็นการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ต่างประเทศ บันเทิง กีฬา ฯ ทำให้เรามีชุดกระบวนทัศน์รูปแบบข่าว (ซึ่งประกอบไปด้วยชุดกระบวนทัศน์ย่อยๆ อย่างชุดกระบวนทัศน์เนื้อหาสาระการเมือง สังคม เศรษฐกิจ กีฬา บันเทิง ฯลฯ ซึ่งแสดงให้เห็นจากการแบ่งหน้าหนังสือพิมพ์ออกเป็นหมวดหมู่เรื่องต่างๆ) ในหนังสือพิมพ์จึงมีชุดกระบวนทัศน์ คอลัมน์ ชุดกระบวนทัศน์บทความ ชุดกระบวนทัศน์โฆษณา ชุดกระบวนทัศน์สารคดี ชุดกระบวนทัศน์บทวิจารณ์ ซึ่งในแต่ละชุดกระบวนทัศน์ก็มีชุดกระบวนทัศน์ย่อยที่บ่งบอกหมวดหมู่เนื้อหาย่อยลงไปอีก เช่นเดียวกันกับบทบรรณาธิการแม้ที่แม้จะไม่เห็นว่าเป็นบทบรรณาธิการมีประเภทเนื้อหาสาระย่อยๆ อะไรได้อีก นั่นเป็นเพราะในตัวบทหนังสือพิมพ์หนึ่งเล่มอนุญาตให้มีตัวบทบรรณาธิการได้เพียงตัวบทเดียว ส่วนจะมีเนื้อหาสาระอะไรนั้นก็แล้วแต่ ไม่จำกัด

เพราะ “ความสัมพันธ์เชิงกระบวนทัศน์” นั้นเป็น “ความสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับการเลือก” (structural relation of choices) ดังนั้นชุดกระบวนทัศน์ตัวบทต่างๆ ที่มีในหนังสือพิมพ์จึงมีไว้เพื่อถูกเลือก ไม่ว่าจะเป็นผู้ผลิตหรือผู้อ่านก็ตาม โดยมีนักหนังสือพิมพ์เป็นผู้เลือกชั้นแรก (the first choice order) คือเลือกรายงาน เลือกคัดทั้ง เลือกตัวบท ที่เด่น ที่น่าสนใจ ที่สำคัญ ที่เร็ว ที่มีคุณค่า ที่ต้องการสื่อสาร ที่ต้องรายงาน ที่ตรงกับค่านิยมส่วนตัว ที่ไม่ขัดกับกองบรรณาธิการ ที่ไม่ผิดไปจากกฎจรรยาบรรณ ที่ไม่ผิดกฎจริยธรรม ที่ตรงกับนโยบายของหนังสือพิมพ์ ที่สอดคล้องกับบริบทสังคมวัฒนธรรมนั้นๆ ขณะที่ผู้อ่านก็เพียงผู้เลือกชั้นที่สอง (the second choice order) ที่ต้องเลือกอ่าน เลือกสนใจ เลือกให้คุณค่า ภายใต้อะไรที่นักหนังสือพิมพ์ได้เลือกมาให้แม้จะดูว่าทางเลือกที่มีจะถูกคัดกรองมาให้แล้วแต่อ่านอาจสามารถต่อรองได้กับนักหนังสือพิมพ์ก็คือ “เลือกที่จะไม่อ่าน” ซึ่งก็เป็นการเลือก ภายใต้อะไรชุดกระบวนทัศน์ของการอ่าน/ไม่อ่านนั่นเอง

ความสำคัญของระบบกระบวนทัศน์คือการบอกถึง “ความแตกต่างระหว่างประเภท” (different of genre) คือชุดกระบวนทัศน์นี้ “แตกต่าง” กับชุดกระบวนทัศน์นี้ ข่าวแตกต่างกับบทความแตกต่างกับบทบรรณาธิการ โฆษณา ฯลฯ กระบวนทัศน์เป็นเรื่องของรูปแบบที่แตกต่าง เป็นความสัมพันธ์แบบใช่/ไม่ใช่, เป็น/ไม่เป็น, มี/ไม่มี มีลักษณะเป็นคู่ตรงข้ามที่ชัดเจน (คือความไม่ต่อเนื่อง ที่มีเส้นแบ่งชัดเจนระหว่างรูปแบบหนึ่งกับรูปแบบหนึ่งเช่นตัวเลขบนหน้าปัดนาฬิกาดิจิตอลที่กระพริบระหว่างวินาที) หนังสือพิมพ์ใช้ระบบความสัมพันธ์แบบกระบวนทัศน์โดยมุ่งเน้นไปที่การจัดการ “รูปแบบ” (form) หรือ “รูปสัญลักษณ์” (signifier) ของเนื้อหาสาระที่ต้องการจะสื่อ

3.2.2 ความสัมพันธ์แบบวากยสัมพันธ์ (syntagmatic relation)

เมื่อการอ่านเกิดขึ้นจึงจำเป็นที่จะต้องพิจารณาว่าตัวบทใดในหนังสือพิมพ์ควรที่จะได้รับความสนใจที่จะอ่านก่อน ความสัมพันธ์แบบวากยสัมพันธ์นั้นเน้นลำดับขั้นหรือช่วงระยะเวลาของเหตุการณ์หรือการปรากฏตัวของสัญญาณตัวบทย่อยๆ เข้ากันตามลำดับขั้นตอน (sequence) เช่นในวิธีการเล่าเรื่อง (narration) ที่โครงสร้างของการเล่าเรื่องจะต้องกำหนดขั้นตอนของเหตุการณ์เอาไว้อย่างแน่ชัด หากสลับขั้นตอนกันความหมายก็อาจจะเปลี่ยนแปลงไปได้¹¹⁴ เพราะ "วากยสัมพันธ์" นั้นเป็น "ความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องประสาน" (structural relation of combination)¹¹⁵ ไม่ว่าจะในกระบวนการเขียน สำหรับนักหนังสือพิมพ์ซึ่งหมายถึงการผลิตหนังสือพิมพ์ หรือการอ่านซึ่งหมายถึงผู้อ่าน

ความจำเป็นที่จะต้องมีการเรียงลำดับตัวบทย่อยต่างๆ ที่มีอยู่ในหนังสือพิมพ์ให้เรียงร้อยเอาไว้อย่างเป็นระบบระเบียบที่แน่นอนก็เพื่อที่จะช่วยให้นักหนังสือพิมพ์รู้ว่าตัวบทใดควรเขียนขึ้นก่อน ควรจัดวางลงบนหน้าใด พื้นที่ไหน ตัวบทใดที่สามารถวางลงบนหน้าหนังสือพิมพ์ได้เลย (ซึ่งมักเป็นโฆษณา) ตัวบทใดสามารถขยับ/เปลี่ยนแปลงได้ง่ายหรือตัดออกได้ ซึ่งจะช่วยให้การทำหนังสือพิมพ์สะดวกมากขึ้น ขณะเดียวกันก็ช่วยให้ผู้อ่านสามารถตัดสินใจได้ง่ายว่าควรอ่านตัวบทใดก่อน-หลัง โดยที่ไม่ต้องมาเสียเวลาในการ "ใช้วินิจฉัยส่วนตัวว่าควรอ่านอะไรก่อน-หลัง"

ในการเขียน/ผลิตหนังสือพิมพ์นั้นเป็นกฎสำคัญที่นักหนังสือพิมพ์ทุกคนจะต้องมีจุดสุดท้ายในการเขียนอยู่ที่หน้าแรก ซึ่งเป็นหน้าสุดท้ายที่จะจัดวางตัวบทลงไป และในการอ่านหนังสือพิมพ์นั้น เป็นกฎสำคัญที่ผู้อ่านทุกคนจะต้องมีจุดเริ่มต้นเดียวกันคือการอ่านหน้าหนึ่ง/หน้าแรก หลังจากนั้นก็แล้วแต่ความชอบ ความสนใจของแต่ละคน หน้าแรกเปรียบเสมือนตัวเชื่อมพฤติกรรม/การกระทำที่สำคัญระหว่างนักหนังสือพิมพ์ (ในฐานะผู้เขียนตัวบท) และผู้อ่าน (ในฐานะผู้อ่านตัวบท)

หน้าแรกคือจุดสิ้นสุดของการเขียน และเป็นจุดเริ่มต้นของการอ่านเสมอ

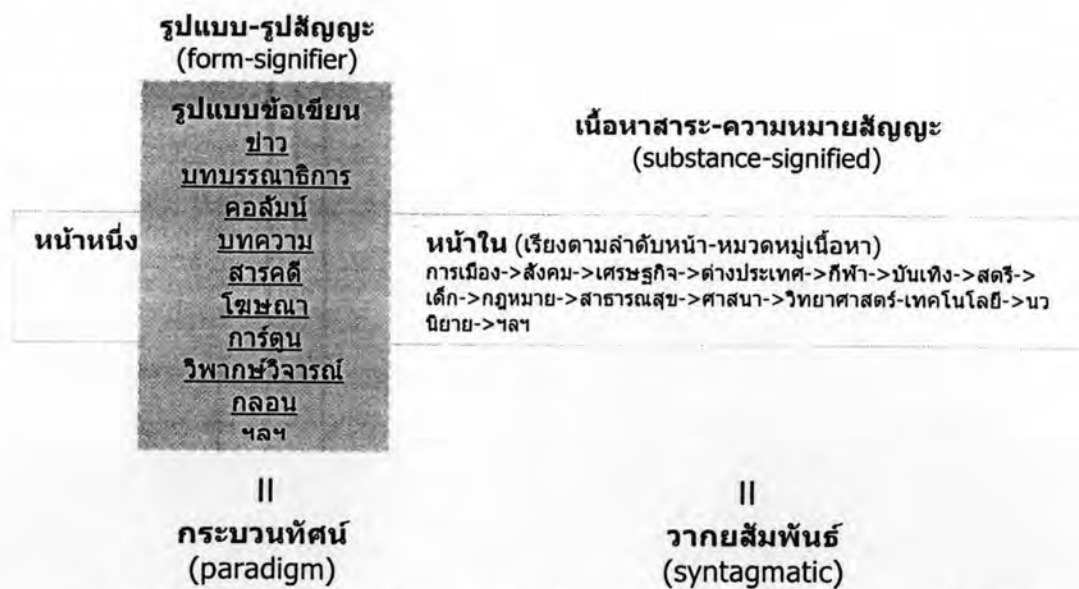
หากอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการคิดและวากยสัมพันธ์ ก็เปรียบได้กับการรับประทานอาหาร (ตามแต่ในวัฒนธรรม-ในที่นี้ขอเปรียบเทียบกับวัฒนธรรมตะวันตก) อาหารที่เราทานแต่ละจานก็เปรียบเสมือนตัวบทแต่ละชุดที่เราอ่าน เราอาจเริ่มต้นด้วยซูป (ก็จะมีซูปประเภทต่างๆ ให้เลือก) เปรียบได้กับหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์ที่มีข่าวประเภทต่างๆ ที่จับจองพื้นที่บนหน้าหนึ่ง จากนั้นตามด้วยสลัด ก็น่าจะเปรียบได้กับบทบรรณาธิการ ข่าวซึ่งเปรียบเสมือนเมนคอร์ส อาหารจานหลัก จากนั้นอาจตามด้วยอาหารอีกสองสามจาน เปรียบเป็นคอดัมน์ บทความ หรือสารคดีสักเรื่องสองเรื่อง ตบท้ายด้วยของหวานและผลไม้ ซึ่งก็อาจเป็นบทวิพากษ์วิจารณ์ หรือการ์ตูน ดวงชะตา ละคร และเครื่องดื่มอย่างชาหรือกาแฟ ปิดท้าย ก็น่าจะเปรียบเป็นโฆษณาหรือประกาศอื่นๆ ที่น่าสนใจ

¹¹⁴ กาญจนา แก้วเทพ, การวิเคราะห์สื่อแนวคิดและเทคนิค, (กรุงเทพมหานคร: อินฟินิตี้เพรส จำกัด, 2541), หน้า 100-101

¹¹⁵ กาญจนา แก้วเทพ, มองสื่อใหม่มองสังคมใหม่: ความเรียงว่าด้วยสัญญาณวิทยากับสื่อมวลชน, หน้า 44

ที่จริงแล้วการเรียงลำดับก่อน-หลังนั้นไม่ได้หมายความว่าหนึ่งต้องมาก่อนสองและตามด้วยสาม แต่ยังมีความหมายว่าหนึ่งสำคัญกว่าสองและสามด้วย กระบวนการผลิตหนังสือพิมพ์ใช้กฎวากยสัมพันธ์นี้ผ่านระบบ/แนวคิดเรื่องการประเมินคุณค่าข่าว (news worthiness) ในการพิจารณาว่าข่าวใดมีความสำคัญมากน้อยกว่ากัน และก็ประยุกต์ใช้แนวคิดนี้ในการประเมินคุณค่าตัวบทอื่นๆที่อยู่ในหนังสือพิมพ์ จุดสำคัญของการประเมินคุณค่าตัวบทต่างๆ ลงบนหน้าหนังสือพิมพ์นั้นไม่ได้พุ่งไปที่รูปแบบมากเท่ากับคุณค่าของเนื้อหาสาระ เพราะการประเมินคุณค่าของเรื่องราวนั้นจำเป็นที่จะต้องฟังฟังความสำคัญของตัวสารในแง่สาระ/ความหมาย/ความสนใจของผู้อ่านที่ต้องการสื่อมากกว่า ซึ่งหากพิจารณาให้ดีแล้วเวลาที่เรากล่าวถึง "ความสนใจของผู้อ่าน" นั้น (เราและ)ระบบนี้ไม่เคย "คิดคำนึงถึงรูปแบบข้อเขียน/รูปแบบตัวบทเลย"

การประเมินคุณค่าจึงมีค่าเท่ากับการให้ความสำคัญและมีค่าเท่ากับการเรียงลำดับก่อน-หลัง โดยเริ่มต้นที่เนื้อหาสาระ (substance) หรือความหมายสัญลักษณ์ (signified) เป็นสำคัญ ความสำคัญของระบบวากยสัมพันธ์คือการบอกถึง "ความแตกต่างในประเภทเดียวกัน" (different of degree) คือภายในชุดกระบวนการทัศนหนึ่งๆ มีความ "สำคัญ" ที่มาก-น้อยแตกต่างกัน วากยสัมพันธ์เป็นเรื่องของลำดับก่อนหลัง เป็นความสัมพันธ์แบบหนัก/เบา, อ่อน/แก่, เข้ม/จาง (คือความต่อเนื่อง มีเส้นแบ่งคลุมเครือระหว่างเนื้อหาสาระหนึ่งกับเนื้อหาสาระหนึ่งเช่นเข็มวินาทีบนหน้าปิดนาฬิกาที่ขยับระหว่างวินาที) กล่าวคือหนังสือพิมพ์ใช้ระบบความสัมพันธ์แบบวากยสัมพันธ์มุ่งเน้นไปที่การจัดการเนื้อหาสาระ (substance) หรือความหมายสัญลักษณ์ (signified) ของเรื่องราวในตัวบทนั้นๆ

รูปที่ 79 ระบบความสัมพันธ์แบบกระบวนทัศน์และวากยสัมพันธ์กับโครงสร้างของหนังสือพิมพ์

รูปที่ 79 แสดงระบบความสัมพันธ์แบบกระบวนทัศน์และวากยสัมพันธ์กับโครงสร้างของหนังสือพิมพ์ กล่องสี่เหลี่ยมแนวดิ่งคือ "ชุดกระบวนทัศน์รูปแบบข้อเขียนในหนังสือพิมพ์" (paradigm of forms) ซึ่งเป็นได้ทั้งข่าว บทความ สารคดี คอลัมน์ โฆษณา การ์ตูน บทวิพากษ์วิจารณ์ หรือแม้แต่ภาพเคลื่อนไหว ขณะที่กล่องแนวนอนคือ "ระบบวากยสัมพันธ์ของเนื้อหาสาระ" (syntagmatic of substances) ที่มีการเรียงลำดับความสำคัญของเนื้อหาสาระต่างๆ ตั้งแต่หน้าแรกจนหน้าสุดท้าย ที่มักเริ่มต้นด้วยข่าวการเมือง การเมือง-สังคม-เศรษฐกิจ-ต่างประเทศ-กีฬา-บันเทิง-สตรี-เด็ก-วิทยาศาสตร์-เทคโนโลยี-นวนิยาย ฯลฯ

จากรูปดังกล่าวเราอาจสรุปตรงจุดนี้ได้ว่า หนังสือพิมพ์ใช้ระบบกระบวนทัศน์ (ความแตกต่าง-different) กับเพื่อจัดการกับรูปแบบ (forms) ต่างๆ โดยเฉพาะรูปแบบของตัวบทในหนังสือพิมพ์เป็นหลัก และใช้ระบบวากยสัมพันธ์เพื่อจัดการกับเนื้อหาสาระ (substances) ต่างๆ โดยการเน้นเรียงลำดับความสำคัญของเนื้อหาสาระต่างๆ (แม้จะว่าหนังสือพิมพ์คุณภาพกับปริมาณมีการเรียงลำดับ การให้ความสำคัญกับข่าวแตกต่างกัน)

กระบวนทัศน์ = ความแตกต่างระหว่างรูปแบบ = ความแตกต่างระหว่างรูปสัญลักษณ์

วากยสัมพันธ์ = การเรียงลำดับเนื้อหาสาระ = การเรียงลำดับความหมายสัญลักษณ์

สรุป-ในบทนี้ ผู้ศึกษาเริ่มต้นที่การนำเอาองค์ประกอบของโครงสร้างหนังสือพิมพ์ที่ค้นพบในบทที่ 4 คือเนื้อหาสาระและรูปแบบ (substances and forms) ซึ่งเป็นวิธีการศึกษาแบบโครงสร้างนิยมโดยมองวัตถุศึกษาว่าเป็นตัวบท (texts) หากมองในแง่สัญวิทยา ก็เปรียบได้กับเป็นความหมายสัญลักษณ์และรูปแบบสัญลักษณ์ (signifieds and signifiers) โดยมองวัตถุศึกษาว่าเป็นสัญลักษณ์ (signs) ตามลำดับ

องค์ประกอบแรก-เนื้อหาสาระ/ความหมายสัญลักษณ์ โดยดูว่าหนังสือพิมพ์ใช้ระบบ/วิธีการ/กระบวนกรใดในการสร้างเนื้อหาสาระที่อยู่ในหนังสือพิมพ์ ซึ่งค้นพบว่าหนังสือพิมพ์ใช้ "ระบบตัด/แบ่ง/แยก/ทำให้ขาดออกจากกัน" ในมิติของเวลาและพื้นที่ คือการทำลาย "ความไร้จุดจบและขอบเขตที่แท้จริงของเหตุการณ์" (endless and boundless of story) โดยการนำเอาบางส่วนของเวลาและพื้นที่ของเรื่องราว/เหตุการณ์ในโลกจริงมาเป็นเนื้อหาสาระ/ตัวสาร/ข้อความที่ต้องการจะสื่อในหน้าหนังสือพิมพ์ ทำให้ได้เนื้อหาสาระที่ถูกจัดประเภท/หมวดหมู่ออกเป็นเนื้อหาด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ศิลปะ วัฒนธรรม อาชญากรรม ต่างประเทศ บันเทิง กีฬา วิทยาศาสตร์ ศาสนา การศึกษา ฯลฯ

องค์ประกอบที่สอง-รูปแบบ/รูปสัญลักษณ์ โดยดูว่ารูปแบบที่เนื้อหาสาระต้องใช้นิยมนิยามรูปแบบเพื่อมาใช้สื่อความหมายสื่อเรื่องราวออกไปนั้นมีอะไรบ้าง ซึ่งเน้นลงไปว่า "รูปแบบของข้อเขียน/ตัวบท/สัญลักษณ์" ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 รูปแบบหลักๆ คือข่าว บทความสารคดี คอลัมน์ และโฆษณา จากนั้นจึงวิเคราะห์ถึงฟังก์ชันการทำงาน เปรียบเทียบความแตกต่างของรูปแบบข้อเขียนต่างๆ ซึ่งจะทำให้เห็น "ข้อจำกัด" ของรูปแบบแต่ละประเภทที่ใช้สื่อความหมาย

ทั้งนี้ในการศึกษาจะเน้นไปที่รูปแบบข่าวเป็นหลัก โดยสืบค้นลึกลงไปที่นิยามความหมาย องค์ประกอบของข่าว ประเภทของข่าว คุณค่าข่าว การประเมินคุณค่าข่าว คุณภาพของข่าว และความสัมพันธ์ของระบบต่างๆ ในการผลิตข่าว ตลอดจนระบบการทำงานของอุดมการณ์ข่าวในมิติของกฎ จรรยาบรรณหรือกฎจริยธรรมที่เป็นโครงสร้างหลักที่ใช้ในการควบคุมคุณภาพของข่าว ซึ่งมีความสัมพันธ์ โดยตรงกับแนวคิดเรื่องคุณค่าข่าว การประเมินคุณค่าข่าว และคุณภาพของข่าวโดยควบคุมผ่าน ความคิด/การกระทำของมนุษย์หนังสือพิมพ์ในฐานะร่างทรงของหนังสือพิมพ์และอธิบายถึงความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างของ "สิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวกับหนังสือพิมพ์" โดยมี 3 มิติคือ "ความคิด-มนุษย์-และตัวบท/ตัว เล่มหนังสือพิมพ์" ที่แสดงให้เห็นว่าความคิดต่างๆ ของหนังสือพิมพ์มีลักษณะเป็นความคิดและความหมายสัญลักษณ์ (concept & signified) ขณะที่ตัวเล่ม/ตัวบทหนังสือพิมพ์ก็เป็นได้ทั้งรูปสัญลักษณ์/สัญลักษณ์ (signifier/sign) คือเป็นตัวหนังสือพิมพ์ที่มีความหมายสมบูรณ์จากการประกอบความหมาย และเป็นรูปสัญลักษณ์ที่แสดงให้เห็นว่าความคิดเกี่ยวกับหนังสือพิมพ์ก่อเกิดเป็นรูปธรรมที่จับต้องได้แบบวัตถุ สัญลักษณ์ ส่วนมนุษย์หนังสือพิมพ์ (คือกระบวนการสื่อความหมาย (signification) ที่เชื่อมโยงสัมพันธ์ระหว่างความคิด/ความหมายไปยังตัวรูปสัญลักษณ์/สัญลักษณ์ เป็นคนงานในระบบการสร้างโครงสร้าง หนังสือพิมพ์ที่สร้างหนังสือพิมพ์ตามระบบโครงสร้างที่ออกแบบเอาไว้

ในตอนสุดท้ายเป็นการพิจารณาลึกลงไปที่ความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบทั้งสองโดยเน้นที่ระดับความสัมพันธ์สองชั้นคือ ความสัมพันธ์ระหว่างตัวบทย่อยๆ ด้วยกัน และความสัมพันธ์ระหว่างตัวบทย่อยๆ กับส่วนรวมทั้งหมด

โดยที่ความสัมพันธ์ระหว่างตัวบทย่อยๆ นั้นมี 4 ลักษณะคือ (1) ความสัมพันธ์แบบคู่ตรงกันข้าม (binary opposition relation) (2) ความสัมพันธ์แบบเอกลักษณ์และความแตกต่าง (identity/difference relation) (3) ความสัมพันธ์แบบเรียงลำดับ (order relation) และ (4) ความสัมพันธ์ระหว่างตัวบทกับบริบท (text-context relation)

ขณะที่ความสัมพันธ์ระหว่างตัวบทย่อยๆ กับส่วนรวมทั้งหมดนั้นเกิดจาก (1) ความสัมพันธ์แบบกระบวนการทัศน์ที่หนังสือพิมพ์ใช้เพื่อจัดการกับ "รูปแบบ" (form) หรือ "รูปสัญลักษณ์" (signifier) ของเนื้อหาสาระที่ต้องการจะสื่อ และ (2) ความสัมพันธ์แบบวากยสัมพันธ์เพื่อจัดการเนื้อหาสาระ (substance) หรือความหมายสัญลักษณ์ (signified) ของเรื่องราวในตัวบทนั้นๆ โดยที่ความสัมพันธ์ทั้งสองระดับนั้นต่างก็ใช้ในระบบการเขียนหนังสือพิมพ์และการอ่านหนังสือพิมพ์ผ่านนักหนังสือพิมพ์และผู้อ่านหนังสือพิมพ์